

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra andragogiky a managementu vzdělávání

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vzdělávání jedinců ve výkonu trestu odnětí svobody

Education of people during their custodial sentence

Bc. Jana Bryndová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jaroslav Veteška, Ph.D., MBA

Studijní program: Andragogika a management vzdělávání

Studijní obor: Andragogika a management vzdělávání

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci na téma Vzdělávání jedinců ve výkonu trestu vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 18. dubna 2021

.....

Podpis

Děkuji panu prof. PhDr. Jaroslavu Veteškovi, Ph.D., MBA za rady a jeho čas při vedení mé diplomové práce. Ráda bych také poděkovala mé rodině, která mě celý život motivuje a podporuje. Mé poděkování také patří všem respondentům, kteří se podíleli na mém výzkumu.

.....

Podpis

ABSTRAKT

Cílem této diplomové práce je přiblížení širokého tématu, týkajícího se vzdělávání jedinců ve výkonu trestu odnětí svobody a jejich motivaci ke vzdělávání. Práce obsahuje teoretickou a praktickou část. V teoretické části, s pomocí odborné literatury, se zaměřuji na kriminalitu, vězeňství, a to včetně historie. Další kapitola řeší statistiky vězeňství, tresty v ČR, a to i ty alternativní. Následně se věnuji resocializaci, vzdělávání a motivaci jedinců ve výkonu trestu odnětí svobody. Poslední kapitola teoretické části se věnuje programům zacházení. Představuji v ní činnosti programu, jak se program sestavuje a druhy programů. V praktické části přibližuji mé hypotézy, výzkumné metody a charakterizuji skupinu respondentů. Je zpracována kazuistika s jedním konkrétním vězněm. Dalším krokem je dotazníkové šetření, které bylo zasláno vězňům. Následuje zpracování jeho výsledků a hypotéz. Poslední kapitola diplomové práce obsahuje závěr a diskuzi nad získanými poznatky.

KLÍČOVÁ SLOVA

vězeňství, historie vězeňství, vzdělávání, program zacházení, motivace, zaměstnávání, trest odnětí svobody

ABSTRACT

The aim of this diploma thesis is to approach a broad topic related to the education of individuals serving a prison sentence and their motivation for education. The work contains a theoretical and practical part. In the theoretical part, with the help of specialized literature, I focus on crime, prisons, including prison history. The next chapter deals with prison statistics, punishments in the Czech Republic, including alternative ones. Subsequently, I focus on resocialization, education and motivation of individuals serving a prison sentence. The last chapter of the theoretical part deals with treatment programs. In it I present the activities of the program, how the program is compiled and their types of programs. In the practical part I present my hypotheses, research methods and characterize a group of respondents. I made a case study with one specific prisoner. The next step is a questionnaire survey, which was sent to prisoners. The processing of its results and hypotheses follows. The last chapter of the diploma thesis contains a conclusion and a discussion of the acquired knowledge.

KEYWORDS

penitentiary, education, program, custodial sentence, motivation, employment, treatment program

Obsah

Úvod	1
1 Kriminalita a delikvence	2
1.1. Kriminalita	2
1.1.1 Kriminalistika	3
1.2. Delikvence	3
1.3. Faktory, které ovlivňují vznik delikventního chování	4
1.3.1 Biologické faktory	4
1.3.2 Psychické faktory	5
1.3.3 Sociální faktory	5
1.4. Pachatel trestných činů	6
2 Vězeňství	7
2.1. Vězeňská služba ČR	7
2.1.1 Spolupráce s ostatními státy	8
2.2. Koncepce vězeňství do roku 2025	9
2.2.1 Cíle Koncepce vězeňství do roku 2025	9
3 Historie vězeňství v českých zemích	12
3.1. Vězeňství do roku 1850	12
3.2. Vězeňství habsburské monarchie od roku 1850 do roku 1918	13
3.3. Vězeňství od vzniku samostatného československého státu 1918-1939	13
3.4. Vězeňství v Protektorátu Čechy a Morava 1939-1945	15
3.5. Vězeňství od roku 1945 do roku 1948	15
3.6. Vězeňství od roku 1948 do roku 1960	16
3.7. Vězeňství od roku 1960 do roku 1989	18
3.8. Vězeňství po roce 1989	20
3.9. Vězeňství od roku 1993	20
4 Statistiky odsouzených v ČR	22
5 Tresty v ČR	31
5.1. Trest odnětí svobody	31
5.1.1 Věznice	32
5.1.2 Detenční ústavy	35
5.1.3 Výkon trestu odnětí svobody	36
5.1.4 Umístění odsouzených	36
5.1.5 Osobní hygiena	37
5.1.6 Vystrojování	37
5.1.7 Strava	37

5.1.8	Nákup potravin	38
5.1.9	Balíčky.....	38
5.1.10	Korespondence	38
5.1.11	Duchovní služby	39
5.2.	Alternativní tresty	39
5.2.1	Historie alternativních trestů	40
5.2.2	Obecně prospěšné práce	40
5.2.3	Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a společenské akce.....	41
5.2.4	Částečná detence a domácí vězení.....	41
5.2.5	Terapeutická zařízení.....	41
5.2.6	Peněžitý trest, propadnutí majetku a propadnutí věci.....	42
5.2.7	Kompenzační opatření	42
5.2.8	Podmíněné odsouzení	43
5.2.9	Zákaz činnosti, zákaz pobytu a vyhoštění	43
5.2.10	Ztráta čestných titulů, vyznamenání a vojenské hodnosti	44
5.3.	Mimosoudní řešení sporů.....	44
6	Resocializace	46
6.1.	Resocializace ve výkonu trestu odnětí svobody	46
6.2.	Resocializační pedagogika.....	47
7	Vzdělávání jedinců ve VTOS	49
7.1.	Reedukace	50
7.1.1	Marginální skupina	50
7.2.	Význam vzdělávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody.....	51
7.3.	Evropská vězeňská pravidla pro vzdělávání osob	51
7.4.	Motivace osob ve VTOS ke vzdělávání	52
7.4.1	Motivační nástroje	53
7.4.2	Kázeňské tresty a odměny	53
8	Program zacházení.....	55
8.1.	Činnosti programu zacházení.....	56
8.1.1	Vzdělávací aktivity	56
8.1.2	Pracovní aktivity.....	58
8.1.3	Zájmové aktivity.....	61
8.1.4	Speciálně výchovné aktivity.....	62
8.1.5	Oblast utváření vnějších vztahů.....	62
8.2.	Sestavení programů zacházení.....	63
8.3.	Druhy programů zacházení	64

8.3.1	Standardizované programy	64
9	Praktická část	67
9.1.	Cíl	67
9.1.1	Hypotézy	68
9.2.	Výzkumná metoda	68
9.3.	Charakteristika respondentů	69
9.3.1	Věznice Vinařice	69
9.4.	Kazuistika vězně Petra	70
9.4.1	Život	70
9.4.2	Rozhovor	71
9.4.3	Shrnutí kazuistiky	73
9.5.	Realizace dotazníkového šetření Věznice Vinařice	74
9.5.1	Dotazník vězeň Petr	74
9.5.2	Dotazník vězeň A	77
9.5.3	Dotazník vězeň B	79
9.5.4	Dotazník vězeň C	81
9.5.5	Dotazník vězeň D	83
9.5.6	Dotazník vězeň E	85
9.5.7	Dotazník vězeň F	87
9.5.8	Dotazník vězeň G	89
9.5.9	Dotazník vězeň H	91
9.5.10	Dotazník vězeň I	93
9.5.11	Dotazník vězeň J	95
9.5.12	Dotazník vězeň K	97
9.5.13	Dotazník vězeň L	99
9.5.14	Dotazník vězeň M	101
9.5.15	Dotazník vězeň N	103
9.5.16	Dotazník vězeň O	105
9.5.17	Dotazník vězeň P	107
9.6.	Výsledky dotazníkového šetření – Vinařice	109
9.7.	Shrnutí dotazníkového šetření a diskuse	122
9.9.	Vyhodnocení hypotéz	124
	Závěr	126
	Seznam použité literatury	128
	Seznam internetových zdrojů	131
	Seznam obrázků	132

Seznam tabulek.....	132
Seznam příloh.....	133
Příloha 1 – Dotazníkové šetření	133

Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem zvolila téma Vzdělávání jedinců ve výkonu trestu odnětí svobody. Toto téma jsem si zvolila z toho důvodu, že mě baví a také proto, že jsem narazila na běh YellowRibbon run, jehož myšlenka mě velmi zaujala. Běh se žlutou stužkou je pořádán každoročně Vězeňskou službou ČR, Probační a mediační službou a neziskovou organizací Rubikon centrum. Tento charitativní běh upozorňuje na velmi složitou integraci osob s trestní minulostí. Po výkonu trestu mají dluhy a často se nemají kam vrátit a je pro ně velmi těžké najít si práci. Tento běh přinesla ze Singapuru do České republiky Plk. PhDr. Gabriela Slováková, Ph.D., se kterou jsem měla tu čest se spojit. Běh má bořit předsudky a dát vězňům a jejich rodinám druhou šanci na plnohodnotný život. Běhu se účastní vězni, soudci, zaměstnavatelé a lidi, kterým se tato myšlenka líbí. Vězni si mohou vyzkoušet i pohovory nanečisto, což je za mě skvělý krok. Tento běh mě tedy motivoval ke zkoumání této problematiky a určitě se 15.6. běhu také zúčastním, protože i mně tato myšlenka velmi líbí.

Cílem mé diplomové práce bylo ukázat, jak vnímají vzdělávání ve vězení osoby, kterých se to týká nejvíce – vězni. Práce je rozdělena na teoretickou část a na praktickou část. V teoretické části jsem přiblížila témata týkající se kriminality, vězeňství, velkou část jsem věnovala historii vězeňství, protože mi přijde důležité, jak se vězeňství vyvíjelo, dále jsem do diplomové práce zařadila statistiky vězňů, tresty v ČR, popsala jsem resocializaci a poté jsem se věnovala tématu vzdělávání ve výkonu trestu odnětí svobody a programům zacházení. V praktické části přibližuji dotazníkové, které jsem zaslala do věznice Vlnařice konkrétnímu vězni, se kterým jsem vypracovala také kazuistiku. Dotazníkové šetření mělo za cíl zjistit postoj vězňů ke vzdělávání ve věznici a motivaci vězňů ke vzdělávání. V praktické části jsem představila odpovědi vězňů na konkrétní otázky a porovnála jsem jejich odpovědi. Tato práce měla ukázat, že je důležité věnovat se motivaci vězňů ke vzdělávání.

1 Kriminalita a delikvence

V této kapitole přiblížím pojmy kriminalita, kriminalistika, delikvence a pachatel trestných činů. Také přiblížím faktory, které ovlivňují vznik delikventního chování.

1.1. Kriminalita

Kriminalitou označujeme činy, chování a jednání, které narušují vývoj společnosti a které jsou v dané kultuře a společnosti trestné a nežádoucí. Tento nežádoucí společenský jev je sankcionován dle trestného zákoníku. Trestné činy rozlišuje zákon č. 40/2009 Sb. Na zločiny a přečiny. Přečiny jsou nedbalostní trestné činy a ty nedbalostní, na které se stanoví trest odnětí svobody s trestní horní sazbou do pěti let. Zločiny jsou trestné činy, které nejsou stanovené v trestním zákoníku jako přečiny a zvlášť závažné zločiny jsou úmyslné trestné činy, na které se stanoví trest odnětí svobody po dobu minimálně deseti let. Kriminalita negativně působí na společnost jak po materiální stránce, tak i nemateriální. Pod nemateriální stránkou mám na mysli psychickou a fyzickou újmu obětem zločinů. Na druhou stranu je pro společnost přínosem dodržování pravidel společnosti a sankcionování jedinců, kteří pravidla nedodržují, což na většinovou společnost působí jako prevence před kriminalitou.¹

„První psychologicky podmíněné typologie kriminality přinesl Schmideberg (1947), který schematicky rozdělil jedince páchající trestnou činností do pěti kategorií, typů:

- 1) *Obyčejný člověk, který je ke zločinu poháněn ohromujícími vnějšími okolnostmi.*
- 2) *Zjevně normální člověk, který je unášen neodolatelným impulzem.*
- 3) *Neurotický zločinec, který je poháněn stejně neodolatelnými, ale nevědomými silami, jejichž povaha je neznámá. Svou zločineckou tendenci považuje za cizí pro svou osobnost a marně se snaží s ní bojovat.*

---

¹ *Trestní předpisy: trestní zákoník, trestní řád, ochrana svědka, výkon trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, výkon vazby, Probační a mediační služba, Rejstřík trestů, soudnictví ve věcech mládeže, zajištění majetku, oběti trestných činů, amnestie, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: novela TZ a TR od 1.2.2019 : redakční uzávěrka 1.1.2019. Ostrava: Sagit, 2019. ÚZ: úplné znění. ISBN 978-80-7488-322-4.*

- 4) *Skutečný zločinec, který se pyšní tím, že se dopustil delikventního chování, ve kterém vyjadřuje svůj protisociální postoj ke společnosti.*
- 5) *Zločinci, jejichž chování je důsledkem duševní nedostatečnosti nebo organického onemocnění. Představují zdravotní (psychiatrický) problém.“* (Fischer, Veteška, 2020)

Po spáchání trestného činu následuje vyšetřování, obvinění a uložení trestu dle rozhodnutí soudu. Již tento proces je velice psychicky náročný i pro pachatele, jelikož to značí nejistotu a ohrožení. Kriminální jednání vzniká důsledkem určitého životního stylu, neúplného přizpůsobení se skupině, nezvládání stresových situací nebo důsledkem instrumentálního chování, kdy trestná činnost je prostředkem k dosažení vytyčeného cíle.

Kriminalita mládeže je zahrnuta do celkové kriminality a týká se osob mladších 18 let. Osoby ve věku 15 až 18 let jsou označovány jako mladiství a jsou již, i když omezeně, trestně odpovědní. U osob ve věku 12 až 15 let může být za trestný čin uložena ochranná výchova, kterou ukládá soud (Černíková, 2008).

1.1.1 Kriminalistika

Kriminalistika je samostatný vědní obor, jehož cílem je ochrana občanů a státu před pachateli trestných činů. Předmětem je zkoumání zákonitostí vzniku, trvání a zániku stop po pachatelích. Následně kriminalistika zajišťuje vyhledávání stop, jejich zajištění a zkoumání. Poté na základě získaných poznatků vypracovává podle trestního zákona a řádu metody, postupy a prostředky pro odhalení, vyšetření a také předcházení trestné činnosti. Proces poznání trestného činu se nazývá kriminalistická charakteristika trestného činu. Tato charakteristika popisuje vlastnosti trestného činu-způsob páchaní trestného činu, určitá situace, rysy pachatele, rysy oběti a v neposlední řadě motiv (Protivinský, Klvaňa, 2007).

1.2. Delikvence

Delikvence je širší pojem kriminality a tento pojem lze definovat jako formu zvláště závažného a nepřijatelného chování s negativním dopadem na společnost, při kterém se porušují právní a společenské normy. Proto do delikvence řadíme i činy, které nejsou podle zákona vždy trestné. O trestnosti delikventního chování vždy rozhodne následný čin delikventa, který je následně sankciován (Fischer, Škoda, 2009).

Delikventní chování se rozlišuje podle závažnosti činu na disociální chování, asociální chování a antisociální chování. Disociální chování je chování, které je nepřiměřené a nespolečenské. Toto chování bývá přechodné a může se ovlivnit pedagogickými postupy. Řadíme sem například zlozvyky, vzdor, negativismus a lhaní. Asociální chování je dlouhodobé narušování společenských norem, kdy jedinec poškozuje převážně sebe. Projevuje se to nedostatečným sociálním cítěním, záškoláctvím, závislostmi, sebepoškozováním, krádežemi, sexuálními deviacemi a podobně. Antisociální chování poškozují jak společnost, tak i jedince. U těchto osob je vysoká míra recidivy. Antisociální chování se projevuje například loupežemi, vandalstvím, pohlavním zneužíváním, násilím, rasismem, vraždou a podobně. Toto chování je nejzávažnější. Delikventní chování je tedy chování, které je nebezpečné pro společnost.²

1.3. Faktory, které ovlivňují vznik delikventního chování

Významné faktory, které ovlivňují vznik delikvence a kriminálního jednání jsou faktory biologické, psychické a sociální. Tyto faktory se nyní pokusím přiblížit.

1.3.1 Biologické faktory

Do biologických faktorů řadíme hlavně pohlaví, věk a vrozené dispozice delikventa. Je prokázáno, že u mužů dochází častěji k poruchám chování a delikventnímu chování než u žen. Důvodem zvýšené tendence agresivity u mužů je hormon testosteron. Velkou roli má i věk. Nejčastěji se delikventního chování dopouštějí osoby v období pubescence (11-15 let) a adolescence (16-20 let). Mnoho delikventů tvoří muži do věku 26 let a velkou část recidivistů tvoří muži do věku 30 let (Fischer, 2006).

Dále do biologických faktorů řadíme vrozené dispozice. „*Jedná se o vrozené dispozice na bázi temperamentových složek osobnosti, kdy vyšší míru tendence k poruchám chování mají jedinci, kteří jsou zvýšeně dráždiví, mají vyšší impulzivitu a nižší míru frustrační tolerance.*“ (Fischer, Veteška, 2020)

Často se v anamnézách delikventů objevují poruchy v ontogenetickém vývoji. „Souhrnně bychom je mohli označit jako rané poruchy a poškození CNS. Významnou úlohu

---

² Poruchy chování. ZŠ Odry Pohořská [online]. [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: https://www.zsodrypohorska.cz/poruchy_chovani.pdf

ve vztahu k delikventnímu chování mají vybrané poruchy chování a emocí. Jedná se zejména o poruchy chování a emocí související s tzv. lehkou mozkovou dysfunkcí (LMD). Také se může jednat například o hyperkinetické poruchy jako je ADHD (Fischer, Veteška, 2020).

1.3.2 Psychické faktory

Do psychických faktorů řadíme úroveň mentálních schopností jedince. Tento faktor je považován za vrozený. Obecně platí, že se deviantního chování dopouštějí ti jedinci, kteří mají nižší mentální schopnosti, ale není to pravidlem. Deviantního chování se dopouštějí osoby s mentální retardací až po genialitu. „*Mezi psychickými faktory mají zásadní význam vrozené dynamické vlastnosti osobnosti, souhrnně označované jako temperament. Projevují se v chování, tj. v reakcích na podněty. Vyšší pravděpodobnost k poruchám chování, tedy i k delikvenci, má jedinec s cholericým laděním (emočně labilní extrovert).*“ (Fischer, Veteška, 2020)

1.3.3 Sociální faktory

Do nejdůležitějšího sociálního faktoru patří na prvním místě rodina. „*Rodina se může stát rizikovým faktorem pro rozvoj poruch chování v případě, že se v ní vyskytnou různé patologické jevy. Jedná se o problémy spojené s anomální osobností rodičů, kdy se rodiče sami dopouštějí různých forem asociálního a antisociálního chování.*“ (Fischer, Veteška, 2020)

Úplnost a funkčnost rodiny má velkou roli na rozvoji poruch chování. Pokud není prostředí, ve kterém jedinec žije, harmonické, může docházet k psychické deprivaci. Tím se zpomaluje nebo i deformuje vývoj dítěte. Tito jedinci mají poté problémy s chováním, nejsou schopni se ovládat a nejsou ohleduplní. „*Vzhledem k tomu bývají ostatními lidmi hodnoceni jako sobečtí, nestálí, náladoví a konfliktní. Narušení jejich osobnostního vývoje se někdy projeví tendencí k antisociálnímu, či dokonce kriminálnímu chování.*“ (Vágnerová, 2014)

Poruchy chování jsou často spojovány se syndromem CAN (syndrom týraného a zanedbávaného dítěte). Tento syndrom vzniká u dítěte, které bylo vystaveno ubližování (psychickému, emociálnímu, tělesnému) obvykle ze strany rodičů. „*Rozvoj inteligence nezávisí jen na dědičných dispozicích a aktuálním stavu CNS. Souvisí také s výchovou, resp. s kvalitou výchovy v rodině a (sociokulturními) podněty, které nabízí. Sociální deprivace*

může být kombinovaná i s emočním strádáním, což dětem neumožňuje zdárný vývoj.“
(Fischer, Veteška, 2020)

Dalším sociálním faktorem, který ovlivňuje vznik delikventního chování, je trávení volného času. Ve většině případů je evidentní, že delikventi trávili svůj volný čas společensky nevhodným způsobem.

1.4. Pachatel trestných činů

Pachatelem trestného činu je osoba, která svým jednáním splňuje znaky trestného činu nebo jej plánovala. Pachatelem trestného činu je i ta osoba, která využila pro provedení trestné činnosti jinou osobu, která není zodpovědná za svou činnost, například z důvodu věku, nepřičetnosti nebo pokud jednala z důvodu nutné sebeobrany.³

---

³ *Trestní předpisy: trestní zákoník, trestní řád, ochrana svědka, výkon trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, výkon vazby, Probační a mediační služba, Rejstřík trestů, soudnictví ve věcech mládeže, zajištění majetku, oběti trestných činů, amnestie, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob : novela TZ a TR od 1.2.2019 : redakční uzávěrka 1.1.2019.* Ostrava: Sagit, 2019. ÚZ: úplné znění. ISBN 978-80-7488-322-4.

2 Vězeňství

2.1. Vězeňská služba ČR

Hlavním úkolem Vězeňské služby ČR je zajišťování eskorty vězněných osob, správa detenčních zařízení, zajišťuje bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelstvích a na ministerstvu spravedlnosti. Dále také vězeňská služba provádí výzkumy v oboru penologie, vytváří podmínky pro pracovní a vzdělávací činnost vězňů a zaměstnanců. Vězeňská služba také poskytuje zdravotní péči osobám ve výkonu trestu, ve spolupráci s Policií České republiky se podílí na odhalování trestné činnosti. Vězeňská služba hlídá věznice, detenční ústavy a samozřejmě vězněné osoby. Vězněné osoby jsou v České republice rozděleny do třiceti pěti věznic a stará se o ně přes jedenáct tisíc zaměstnanců. Každou věznici řídí ředitel, který spadá pod generální ředitelství, a to spadá pod Ministerstvo spravedlnosti. Vězeňská služba plně respektuje právní řád České republiky, Doporučení Rady Evropy a Listinu základních práv a svobod.

Od října roku 2017 jsou v České republice dva typy věznic, a to věznice s ostrahou a věznice se zvýšenou ostrahou. V rámci ostrahy funguje systém tří oddělení, která jsou diferencovaná podle stupně zabezpečení, a to na oddělení s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení. Stupeň zabezpečení se rozlišuje podle vnějšího a vnitřního rizika. Vnější riziko znamená to, jak je odsouzený nebezpečný pro společnosti vzhledem k jeho trestné činnosti, délce trestu a recidivitě. Vnitřní riziko je bezpečnost během výkonu trestu, kde se bere ohled na povahové rysy trestance, průběh jeho předchozích pobytů ve vězení a potenciální hrozba útěku. Ve věznici může být několik oddělení různých typů, pokud je na to volná kapacita a nijak tím není narušena bezpečnost.⁴

---

⁴ Základní informace. Vězeňská služba ČR [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/onas/zakladni-informace/>

2.1.1 Spolupráce s ostatními státy

V roce 1998 bylo v Ottavě založeno Mezinárodní sdružení nápravných a vězeňských zařízení, které známe pod zkratkou ICPA (International Corrections and Prisons Association). Je to vzdělávací platforma, která zvyšuje mezinárodní a meziagenturní spolupráci. Podporuje zásady a standardy pro humánní a účinné nápravné postupy a pomáhá s jejich vývojem a provedením. ICPA má silnou členskou základnu s více než 650 členy, kteří jsou z více než 80 zemí světa. Jejich misí je propagovat a sdílet etické a účinné nápravné postupy za účelem zvýšení veřejné bezpečnosti po celém světě. Vizi ICPA je být uznávaným lídrem v rozvoji profesionálních a humánních náprav věznic po celém světě. Jejich cílem je udržovat ICPA jako inovativní, neustále se učící organizaci, která podporuje a šíří osvědčené postupy, snaží se o posílení spolupráce mezi zeměmi, ovlivnění veřejnosti a tvůrců politiky pro humánní postupy. ICPA spolupracuje s organizačními výbory po celém světě a usilují o to, aby se na jejich akcích, které pořádají, scházelo co nejvíce odborníků. Pořádají také řadu seminářů, kde prosazují nápravu komunit, dohled nad vězeňskými zařízeními, lidská práva, technologická řešení, různé školení a rozvoj zaměstnanců. ICPA spolupracovala a uzavřela dohody s partnerskými organizacemi o stanovení norem jak v Africe (deklarace z Abuji), tak v Latinské Americe (deklarace z Barbadosu) a zavázala se, že bude společně spolupracovat s oddělením pro udržování míru OSN při řešení mnoha výzev, kterým vězeňské systémy čelí. Pro posílení spolupráce se vytvořily tři skupiny- Latinská Amerika, Severní Amerika a Evropa. Tyto skupiny pomáhají s propojením všech členů, zvyšují dosah a rozvíjejí cíle a hodnoty ICPA.⁵

Ve stejném roce 2008 byl vznikl MECR (Middle European Countries Roundtable), v překladu Kulatý stůl středoevropských vězeňských služeb. Cílem MECR je porovnávat a podporovat spolupráci mezi středoevropskými vězeňskými systémy. Každoročně se pořádají zasedání a řeší se aktuální témata v penitenciární oblasti. Mezi členské státy patří Česká republika, Slovenská republika, Chorvatsko, Maďarská republika, Litva, Polská republika, Rakousko, Rumunsko, Slovinsko, Spolková republika Německo, Švýcarsko a ICPA.⁶

---

⁵ *About ICPA: ICPA, for the Advancement of Professional Corrections* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://icpa.org/about-us/>

⁶ *Generální ředitelství: Vězeňské služby ČR* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/onas/zahranicni-spoluprace/kulaty-stul-stredoevropskych-vezenskych-sluzeb/>

2.2. Koncepce vězeňství do roku 2025

Koncepce vězeňství do roku 2025 se hloubkově zabývá problematikou vězeňství. Výkon trestu odnětí svobody je zcela zásadní pro nápravu a reintegraci pachatele trestného činu, ale musí být zdůrazněna role postpenitenciární péče, prevence kriminality a určité fungování sociálního systému České republiky. Jedna věc je samotný trest za trestný čin, ale druhá věc je následný život po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Jedná se o systémovou aktivitu, která není zaměřená pouze na Vězeňskou službu ČR, i když má zásadní roli a největší zastoupení v Pracovních skupinách pro koncepci Vězeňství do roku 2025. Odborníci z Vězeňské služby, Ministerstva spravedlnosti, Probační a mediační služby a dalších různých institucí shromáždili tým, který se skládal zhruba z padesáti osob. Bylo vytvořeno devět pracovních skupin a každá skupina se specializovala na určitou oblast, přičemž tyto skupiny jsou koordinované zaměstnanci Ministerstva spravedlnosti. Každá skupina má za úkol dát dohromady návrhy a náměty, které budou součástí koncepce a také pracují na nástrojích, jak daných návrhů dosáhnout.⁷

2.2.1 Cíle Koncepce vězeňství do roku 2025

- 1) *„Zvýšení skutečné zaměstnanosti osob ve výkonu trestu odnětí svobody*
- 2) *Podpora zaměstnávání osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody*
- 3) *Funkční systém vzdělávání vězněných osob, který je účelně navázán na zaměstnávání vězněných osob a má funkční přesah do období po skončení výkonu trestu odnětí svobody, umožňuje vězněným osobám vzdělávat se v praktických oborech, které s vysokou pravděpodobností naleznou své uplatnění za branou věznice a zabezpečí vězněné osobě příjem, čímž nemalou měrou přispěje ke snížení recidivy a riziku dluhové pasti*
- 4) *Aktivní personální politika, která umožňuje přilákat do vězeňství kvalitní, motivované zaměstnance, kterým je schopná nabídnout odpovídající karierní růst a finanční ohodnocení, zahrnuje širokou škálu odborného vzdělávání určeného jak*

---

⁷ Koncepce vězeňství do roku 2025: Vězeňské služby ČR [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

pro management, tak pro řadové zaměstnance a specialisty, nabízí příležitosti k dalšímu vzdělávání, sdílení poznatků a profesnímu růstu. V akademické oblasti je cílem rozšíření penologického a penitenciárního výzkumu a statistik

- 5) Dosažení stavu, kdy věznice zařazují odsouzené podle stupně deprivace osobnosti možnosti resocializace a mají dostatek odborného personálu, aby mohly být co nejrychleji zpracovány a naplňovány individuální programy zacházení*
- 6) Posílení samostatnosti odborného personálu a zajištění, aby většinu svého pracovního času mohli zaměstnanci věnovat práci s vězněnými osobami a nikoli administrativě*
- 7) Programy zacházení budou v přiměřené míře standardizovány, rozšiřovány do více věznic a jejich efektivita bude ověřována*
- 8) Udržení dostupnosti zdravotních služeb ve vězeňských zařízeních. Posílení systému poskytování zdravotních služeb reflektujícího jak požadavky vyplývající ze specifík výkonu trestu odnětí svobody, vazby, zabezpečovací detence, tak také zvýšené nároky spojené s poskytováním této péče osobám ve vazbě, výkonu trestu odnětí svobody, ve výkonu zabezpečovací detence. Tento systém musí garantovat právo člověka na ochranu zdraví a poskytování rovnocenné péče při současném zajištění náležité bezpečnosti všech osob a spočívat na zásadách účelnosti, efektivity a hospodárnosti*
- 9) Fungující a vhodně provázaný standardizovaný systém účinné odborné pomoci uživatelům návykových látek, motivující k abstinenci nejen ve výkonu trestu odnětí svobody ale i po jeho skončení*
- 10) Účinná ochrana vězeňského prostředí od průniku nelegálních látek, potlačování užívání omamných a psychotropních látek vězněnými osobami a důsledná prevence šíření toxikomanie*
- 11) Zajistit bezpečné prostředí ve věznicích, které vytvoří odpovídající podmínky pro lidské zacházení s vězněnými osobami a pro kvalifikovanou práci s doložitelným příznivým dopadem na úroveň recidivy, a tím i na celkový počet vězněných osob*
- 12) Snižit recidivu trestné činnosti pomocí účinné práce s odsouzenými a propuštěnými*

z výkonu trestu odnětí svobody a vytváření prostředí k jejich úspěšné reintegraci

- 13) Vytvořit komplexní systém propojení penitenciární péče, postpenitenciární péče a programů prevence kriminality, a to na meziresortní a multidisciplinární bázi*
- 14) Zajistit dostatečné zdroje k financování dalšího rozvoje vězeňství, při respektování možností státního rozpočtu, zajistit jejich efektivní čerpání a maximální možné využívání prostředků programů spolufinancovaných ze zahraničních zdrojů*
- 15) Efektivní čerpání finančních prostředků z fondů Evropské unie, Norských a dalších fondů*
- 16) Podpora pro rozšiřování provozoven Střediska hospodářské činnosti ve věznicích za účelem využití zisku jako mimorozpočtového příjmu pro rozvoj vězeňství (avšak se zřetelem na to, že tvorba zisku zde není jediným či hlavním přínosem)*
- 17) Stabilní právní rámec umožňující bezproblémové fungování vězeňství, reagující na nové výzvy moderního světa a zajišťující prostor pro naplnění smyslu a účelu trestu“⁸*

---

⁸ Koncepce vězeňství do roku 2025: Vězeňské služby ČR [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

3 Historie vězeňství v českých zemích

Cílem této kapitoly je přiblížení dějin trestů a přiblížení rozvoje vězeňství na území České republiky od roku 1850. Samotný trest odnětí svobody je poměrně novou institucí, jelikož do konce středověku se za přestupky platných zákonů trestalo vyhnanstvím, fyzickými tresty nebo trestem usmrcení.

Aktuální stav vězeňství České a Slovenské republiky je determinován skutečností, že se tyto dva vězeňské systémy vyvíjely poměrně dlouhou dobu společně. Systémy byly společně regulovány a věnovaly se obdobným problémům a otázkám.

3.1. Vězeňství do roku 1850

Moderní dějiny vězeňství na území Čech, Moravy a Slezska se až do období vzniku samostatného československého státu vyvíjely společně s dějinami Habsburské monarchie. Tou dobou ve vězeňství byly nelidské podmínky a zacházení s pachateli trestných činů bylo neadekvátní. Až za vlády Marie Terezie bylo zakázáno při výslechu využívat mučící prostředky. Vězni byli ve zcela nehygienických podmínkách, spali na neohoblovaných prknech a měli nedostatečnou stravu. V této době bylo výjimečně pokud vězeň přežil ve vězení déle než tři roky.

V období 17.-18. století izolovali pachatele lehkých trestných činů do domů, sloužících jako chudobince či ústavy pro choromyslné. V té době společnost nerozlišovala různé typy lidí a poruch, ale izolovala toho, kdo potřeboval izolovat a usměrňovat. K odlišení osob, které páchají trestnou činností, došlo až v roce 1823, kdy vznikla v Praze první Svatováclavská věznice, kde se odlišovali muži od žen, dospělí od mladistvých a míra narušenosti (Brunová, 2020).

Významnou osobností v dějinách českého vězeňství byl kněz, pedagog a velký vlastenec František Josef Řezáč (1819-1879). Tento muž považoval za důvod trestné činnosti nedostatečné vzdělání, rodinné poměry a osobnostní faktor. Věřil v nápravu vězňů pomocí výchovy a vzdělání. Řezáč položil základy moderní penitenciární péče, kdy byli vězni rozdělení podle věku, závažnosti trestného činu, gramotnosti a ve třídách byli oddělení česky mluvící od německy mluvících. Pro mladé trestance bylo povinné školní vzdělávání do 21 let a pro negramotné vězně do 35 let. Pro vězně byly vybudované dvě třídy, první zajišťovala

vzdělání pro negramotné trestance a druhá třída sloužila pro rozšíření základních vědomostí. Ve třídách se vyučovaly předměty jako na obecných školách (Uhlík, 1997).

3.2. Vězeňství habsburské monarchie od roku 1850 do roku 1918

Na území habsburské monarchie včetně Čech, Moravy a Slezska došlo v roce 1850 k zestátnění vězeňství a soudnictví. Postupně se rozvíjí snaha o vzdělávání vězňů a o následnou pomoc po propuštění. Trest odnětí svobody se rozlišoval podle zákona č. 117/1952 ř.z. o zločinech, přečinech a přestupcích na těžký žalář, žalář, tuhé vězení a vězení. Rozdíl byl znát na omezeních, stravě a možnost pracovní činnosti. Tyto ústavy byly hlídané vojskem až do vydaného nového zákona č. 16/1914 ř.z., o sboru strážce vězeňské.

Povinně všichni trestanci museli vykonávat přidělenou práci, museli navštěvovat bohoslužby a pro negramotné nebo nedostatečně vzdělané trestance do 35 let bylo povinné školní vyučování (Brunová, 2020).

3.3. Vězeňství od vzniku samostatného československého státu 1918-1939

Po vyhlášení samostatného československého státu roku 1918 se z právního hlediska nestaly příliš zásadní změny, jelikož zůstal zachován právní dualismus z období Rakousko-Uherska a byl přejat justiční i vězeňský model z rakouské monarchie. Fungovalo to tak, že na území Čech platily rakouské zákony a na území Slovenska platily uherské zákony. Tento dualismus přetrval až do roku 1950 (Brunová, 2020).

Nově vzniklý československý stát měl samozřejmě zájem o vytvoření nových právních norem, které nahrazovaly převzaté původní normy. Z důvodu špatné systematičnosti došlo k mnoha legislativně právním pochybením, které se projevíly tak, že některé problematické otázky se buď neřešily vůbec, nebo příliš nebo zcela odlišně. Výkon trestu byl zajištěn třemi formami, a to vězením, žalářem a trestnicí (Titlová, 2016).

V roce 1928 byla ministerstvem spravedlnosti vydána norma, která rozdělila věznic na tři typy A, B a C. Postupem času se legislativní správa a správa vězeňství zdokonalovaly. *„V rámci výkonu trestu se prosazoval progresivní systém, který znamenal postupné zmírňování podmínek výkonu trestu v závislosti na tom, jak se dosáhne nápravy a převýchovy*

odsouzených. Odsouzení se rozdělovali do tří základních skupin výkonu trestu.“ (Brunová, 2020)

Nepříznivé podmínky pro vězeňský personál vedly k propouštění a zapříčinily personální nouzi. Z těchto důvodů byli přijímáni noví zaměstnanci, kteří nebyli dostatečně kvalifikováni k výkonu tohoto povolání.

„Vězeňský systém byl tvořen šesti trestnicemi pro účely výkonu trestů v trvání 1 roku (Leopoldov, Ilava, Košice, Plzeň, Kartouza, Mikulov), jedním přechodným ústavem v Leopoldově, třiceti sedmi krajskými věznicemi (věznice krajských soudů) a 379 věznicemi okresními (u okresních soudů), které zajišťovaly výkon ostatních druhů trestů.“ (Brunová 2020)

Na území Československé republiky v roce 1928 existovalo 6 mužských trestnic k výkonu trestu v délce od 1 roku až po doživotí. Dvě trestnice, které se nacházely v Plzni a Leopoldově, byly určené pro muže, kteří spáchali trestní činnost poprvé a pro ty, kteří sice byli recidivisté, ale byli posouzeni jako polepšení. V Leopoldově také fungoval přechodný ústav, kam se umisťovali trestanci, kteří si odpykávali dlouhodobé tresty a již si odpykali přes dvě třetiny trestu. Další dvě trestnice, které se nacházely na území Ilavy a Kartouzy, byly určené pro nenapravitelné trestance (Brunová, 2020).

Existovalo také několik pracovních táborů. I v této oblasti byl znát dualismus, jelikož správa těchto táborů spadala na Slovensku pod justiční správu, kterou zajišťovalo ministerstvo spravedlnosti a v Čechách a na Moravě byly tábory zařazeny pod správu krajských úřadů, které řídilo Ministerstvo vnitra. Pracovní tábory byly tábory nucených prací, které byly převzaty z dob Rakousko-Uherska. Pro muže byl pracovní tábor v Ilavě, který byl později přesunut do Leopoldova, jelikož v Ilavě byl zřízen koncentrační tábor. Pro ženy byl pracovní tábor v Trenčíně a později v Nitře (Hladík, 2009).

Velká pozornost byla také věnována postpenitenciární péči. Na území československého státu působilo 18 spolků, ve kterých bylo okolo 8000 členů. Vězňům po výkonu trestu poskytovaly peněžní pomoc, oděv a napomáhaly s hledáním práce. Dané věznice měly podpůrné fondy (Brunová, 2020).

3.4. Vězeňství v Protektorátu Čechy a Morava 1939-1945

Z historického hlediska vývoje dopadaly na vězeňství vojensko-politické procesy, kdy se všechny státy od roku 1939 dostávaly do krize, která vyvrcholila druhou světovou válkou. Zanikla Československá republika a na území Čech a Moravy byl vyhlášen protektorát. Po zániku Československé republiky zůstal zachován dosavadní justiční a vězeňský model. Byla převzata jak legislativa, tak i správa vězeňství. Normy jako vyhlášky, výnosy a pokyny, které byly vydány protektorátní vládou, musely být schváleny říšským protektorem. Období protektorátu se vyznačovalo podřízením správy pod říšské normy a okupační správu nacistů (Brunová, 2020).

Vězeňství bylo velmi omezováno a lidé, kteří byli podezřelí z trestné činnosti byli často podrobováni tvrdým výslechům, dokud se nepřiznali nebo dokud nedošlo k výpovědi, která byla požadována. Podmínky ve věznicích se oproti vzestupu v předešlém období razantně zhoršily-nedostatečná hygiena, špatná a minimální strava (Brunová, 2020).

Nacistická správa si byla vědoma toho, že došlo k omezení vězeňství, proto začala s budováním vězeňských objektů. Na území Čech vzniklo 1 595 zařízení a na území Moravy 451 zařízení. Tato zařízení byly vybudovány pro účely policejní věznice, trestních táborů, pracovních táborů, vyšetřovací věznice, zajateckých táborů a dalších. V Praze a Brně bylo vybudováno 15 nacistických vězeňských objektů (Brunová, 2020).

3.5. Vězeňství od roku 1945 do roku 1948

Po ukončení II. světové války došlo k obnovení Československé republiky. Postupně docházelo k obnovování činnosti a fungování československého aparátu. Po osvobození se umístování trestanců svěřuje do péče revolučního národního výboru. Prvním krokem k obnově vězeňství bylo vydání dekretu č.11/1944, díky kterému byl opět převzat předválečný právní řád. Přesto, že došlo k řadě změnám a byla snaha o obnovení původního modelu, muselo se vězeňství přizpůsobit novým idejím a způsobům demokratického státu. Byly formulovány nové skutkové podstaty trestných činů a byly zaváděny nové tresty (Brunová, 2020).

Díky dekretu č.112/1945 se v roce 1945 vrátila správa vězeňství ministerstvu spravedlnosti, které se stalo ústředním orgánem pro výkon dozoru nad vězeňskou správou.

Pod tento ústřední orgán spadali ústavní komisaři, kteří byli jmenováni ministrem spravedlnosti. Byly vydávány dekrety prezidenta, kterými byly nahrazeny právní předpisy, jelikož nebyl zvolen parlament, který by tuhle činnost vykonával. V oblasti vězeňství byl prezidentem vydán dekret č.94/1945, který se zabýval otázkami organizace, služebních a platových poměrů ve Sboru uniformované vězeňské strážce. V roce 1947 vláda tento dekret rozšířila a rozhodla, že výkon správní a strážní služby bude vykonávat Sbor uniformované vězeňské strážce (Schelle, 2016).

V roce 1945 bylo na území Československé republiky 34 krajských věznic, 400 okresních soudních věznic, 7 ústavů a 2 polepšovny. Přes polovinu osob ve výkonu trestu byla německé národnosti. Byla vytvořena nová kategorie pro retribuční vězně, kteří byli nacističtí zločinci a zrádci. Retribuční vězeňství vzniklo na základě prezidentského dekretu č.16/1946 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a pomahačů a na základě dekretu č.17/1945 Sb., o Národním soudu. Tyto dekrety zajišťovaly postih pro pachatele trestných činů proti Československu. Díky retribučním soudům docházelo k postupnému vysídlování německy hovořících jedinců, jejich popravám nebo byli umístěni na Mírov či do Valdic. Retribuční soudy se musely zabývat více než 30 tisíci osobami a okolo 700 lidí bylo popraveno (Brunová, 2020).

3.6. Vězeňství od roku 1948 do roku 1960

V roce 1948 došlo ke změně politického nastavení, a to se odráželo na celou společnost, kde se začal budovat socialismus. Zákon č. 321/1948 Sb. zřídil veřejný, ozbrojený a jednotně organizovaný Sbor uniformované vězeňské strážce, a tím došlo k reorganizaci personálu věznic. Tento sbor byl jednotně řízený a zajišťoval výkon správní a strážní služby ve vězeňských ústavech a také dohlížel na bezpečnost v soudních budovách. Do krajských soudních věznic a trestních ústavů byli vybráni velitelé oddílů Sboru vězeňské strážce, kteří dohlíželi na dané objekty. Díky zákonu č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví došlo k oddělení soudní moci (Brunová, 2020).

V roce 1948 vznikla na základě zákona č. 231/1948 Sb. nová kategorie odsouzených, jednalo se o protistátní vězně. Tito vězni byli mnohem více omezeni než běžní vězni. V roce 1950 byly vydány nové předpisy, které se zaměřovaly mimo jiné na výchovu lidí k socialismu. Důsledkem toho bylo, že se vězeňství rozdělilo mezi ministerstvo

spravedlnosti, ministerstvo vnitra a ministerstvo obrany, což vedlo k nejednotnosti. Trest odnětí svobody probíhat ve vězeňských objektech soudů, ve vojenských kázeňských ústavech nebo v pracovních táborech. Pokud se někdo projevoval nesouhlasně s demokratickým zřízením, byl mu prodloužen trest o minimálně tři měsíce. V roce 1950 se stal třídní boj a původ rozhodujícím kritériem ve vězeňské klasifikaci. Nejhorší postavení měli političtí vězni a museli být označeni bílou páskou, umístěnou na levém rukávu (Brunová, 2020).

V roce 1952 bezpečnostní komise podala návrh na reorganizaci československého vězeňství. Jejich cílem bylo, aby na území Československé republiky bylo celkem 335 věznic, a z těchto věznic mělo mít 7 věznic až pět set odsouzených. Plánovali také vznik nových pracovních táborů, se kterými by se měla kapacita pohybovat okolo 34 tisíc míst pro odsouzené. Nicméně už v tomto roce bylo odsouzených přes 37 600 a kapacity tak nebyly ani zdaleka dostačující. V roce 1953 bylo odsouzených přes 50 tisíc, což byl nejvyšší počet odsouzených za celou historii Československé republiky. Z původně plánovaného velkého počtu věznic s vysokými kapacitami bylo na území Československa 31 věznic a 17 pracovních táborů. Tábory nucených prací se dělily podle tělesných dispozic odsouzených a podle sociálních původu a druhu protiprávního jednání, které odsouzený spáchal. Odsouzení měli několik pracovních náplní podle jejich zdatnosti, například práci v dolech, lomech, vápenkách nebo v táborových dílnách, zemědělských podnicích, anebo se podíleli na udržování chodu táborů (Brunová, 2020).

Veškerá výchova vězňů byla v padesátých letech primárně prostřednictvím práce a ve věznicích se udržovala vojenská disciplína. Dobu velmi ovlivnily prezidentské amnestie, díky kterým opustilo vězeňské zařízení až 14 tisíc osob. Což byl velký paradox vzhledem k tomu, jaká byla v roce 1952 snaha o zvýšení kapacit. Propuštěním vězňů vězeňská zařízení chárala, nebyla v dobrém stavu a řada z nich byla zcela zrušena. Následně v roce 1960 došlo k amnestování skutků (Kafková, 2010).

Vězeňství se od roku 1953 tvarovalo podle sovětského vzoru. Vrcholil třídní výkon trestu a velmi tvrdé podmínky pro politické vězně. V tomto roce byl vydán Řád nápravných zařízení, který byl sestaven podle sovětského modelu, a který stanovil strukturu nápravných zařízení. Ty se dělily na šest typů podle stupně ostrahy. Do jednotlivých typů nápravných zařízení byli vězni rozdělováni na základě povahy trestního činu a podle závažnosti jeho

jednání. Pro mladistvé bylo zvlášť zařízení nebo byli v jiném oddělení daného zařízení. Tábory byly rozdělené na 11 tříd:

1. „skupina zvlášť nebezpečných odsouzených
2. skupina odsouzených, kteří se pokusili o útěk
3. skupina recidivistů
4. skupina odsouzených za činy kontrarevoluční povahy
5. skupina odsouzených k trestu odnětí svobody nad 5 let
6. skupina odsouzených k trestu odnětí svobody od 2 měsíců do 5 let
7. skupina duchovních představitelů
8. skupina jedinců, kteří pracovali ve veřejných funkcích
9. skupina dlouhodobě nemocných
10. skupina mladistvých
11. skupina vojáků, kteří byli zbaveni hodnosti“ (Vacek, 2008)

3.7. Vězeňství od roku 1960 do roku 1989

V 60. letech 20. století je znát posun k moderním mezinárodním trendům ve vězeňství, ale stále nemůžeme o liberálním systému. Ministerstvo vnitra bylo soustavně omezováno a díky zmírňování vnitropolitických poměrů docházelo i ke změnám právním. Sílily také humanizační tendence, dbalo se na respektování lidské důstojnosti a do vězeňství se více zapojovali pedagogové a psychologové. „Už v roce 1957 se v kontextu *Minimálních standardních pravidel doporučovalo sladit národní vězeňské systémy a vytvořit jakýsi systém minimálních záruk a standardů. Tato Minimální standardní pravidla se až v roce 1965 promítla do nového zákona č. 59/1965 Sb., upravujícího výkon trestu odnětí svobody.*“ (Brunová, 2020)

Tento zákon můžeme považovat za první náznak reformy československého vězeňství Zákon mimo jiné umožnil zaměstnat ve věznicích středoškolsky a vysokoškolsky

vzdělané odborníky na pozice sociálních pracovníků, vychovatelů, pedagogů nebo psychologů. Během této reformy byl založen Výzkumný ústav penologický, který sídlil v Praze. V tomto ústavu se zkoumala osobnost odsouzených a různé možnosti nápravy (Kubičková, Kmětík, 2011).

Díky tomuto zákonu byl také zřízen Sbor nápravné výchovy, který se zaměřoval na postavení, práva a povinnosti odsouzených. Zákon byl několikrát novelizovaný a byl platný až do roku 2006. Trest odnětí svobody byl veden tak, aby se zabránilo opětovné trestné činnosti a byl kladen důraz na výchovu člověka, který po opuštění vězeňského zařízení povede řádný život pracujícího jedince. Byla vytvořena zcela nová koncepce zahrnující psychologický přístup a nové metody práce s odsouzenými. Velká změna nastala také v tom, že pouze soud mohl umístit odsouzeného k výkonu trestu v táborech nucených prací, nikoli jak to bylo v předchozí praxi, že mohla rozhodovat politická moc či komise při krajském národním výboru (Fábry, 2012).

Ústavy, ve kterých byl realizován trest odnětí svobody se dělily do třech kategorií podle složení vězňů. Do první kategorie ústavu byli zařazováni ti, kteří byli poprvé trestáni a byli nejméně společensky nebezpeční. Do druhé kategorie ústavu byli posíláni ti, jejichž čin byl společensky nebezpečný, ale byli trestáni poprvé. Bylo zde mnoho třídních nepřátel. A do poslední kategorie spadali zvláště nebezpeční recidivisté. Bylo zde mnoho vlastizrádců. Nejprísnější podmínky a nejnáročnější práce vykonávali třídní nepřátelé. Byl pro ně vytvořen speciální oddíl pro odsouzené obzvláště nebezpečné, který byl v Leopoldově, Plzni, Valdicích a Pardubicích. O dozor a kontrolu se starala Správa nápravných zařízení (Kalvodová, 2002).

V důsledku delimitace vězeňství, kdy si odsouzený musel odpykat trest tam, kde má trvalý pobyt, došlo k prudkému nárůstu vězňů. Tento stav zapříčinil poptávku po nových věznicích a nápravně-výchovných zařízeních. Věznice procházely rekonstrukcemi a byla snaha o modernizaci. Pro přípravu personálu vznikla Odborná i Střední škola při Ústavu pro výkon vazby v Nitře. Postupem času byl vytvářen tlak a vyšší požadavky na přijímání kvalifikovaného personálu, jelikož se zkvalitňovala práce s odsouzenými, využívaly se různé výchovné a terapeutické metody.

3.8. Vězeňství po roce 1989

V roce 1989 nadále pokračovaly kapacitní problémy s přeplněností věznic, což znemožňovalo diferenciaci nápravně-výchovných postupů. Došlo k politické a společenské změně, která ukázala jiný směr vývoje, práva i vězeňství. Důležitým krokem k odstraňování normalizace vězeňství ze 70. let 20. století bylo udělení prezidentské amnestie za trestné činy proti republice a státním orgánům. Dne 8.12. 1989 bylo propuštěno 52 vězňů. Amnestie ale způsobila velké nepokoje ve většině věznicích. Byly proto založeny komise České národní rady, která prošetřovala stížnosti vězňů. Dne 1.1. 1990 vyhlásil prezident Václav Havel velmi rozsáhlou amnestii, kdy z celkového počtu 31 000 vězňů, bylo propuštěno na svobodu 23 260 osob. Samozřejmě se zvýšila v letech 1990-1992 kriminalita, protože ne všichni propuštění byli stíháni za provinění proti republice nebo státním orgánům. Bohužel se mnozí z amnestovaných brzy vrátili do ústavu k výkonu trestu odnětí svobody (Brunová, 2020).

„Z pohledu vývoje vězeňství na území současné České republiky byla v roce 1991 zformulována Koncepce rozvoje českého vězeňství, v jejímž obsahu nacházíme řadu cílů a úkolů pro oblast českého vězeňství směrem do budoucna. Věnovala se jak strukturálním potřebám vězeňství, tak i potřebám změny vězeňské koncepce. Na tomto základě se začal budovat moderní vězeňský systém, jehož základy se odvíjely od principů sociální spravedlnosti, penitenciární péče a represivního působení orgánů státní moci. V roce 1992 byla tato koncepce vydána pod názvem Perspektivy vězeňské služby v Čechách. Kladně se k obsahu koncepce vyjádřilo nejen ministerstvo spravedlnosti, ale také Odbor Rady Evropy a následně po těchto krocích se stala základem legislativních změn ve vězeňství a v oblasti správy vězeňství.“ (Brunová, 2020)

3.9. Vězeňství od roku 1993

Klíčovým momentem v moderních dějinách vězeňství je vznik samostatné České republiky. Dne 1. ledna 1993 vznikla zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážní České republiky, Vězeňská služba České republiky. V tomto zákoně byla stanovena zásada důstojnosti, základní práva a svobody a vytvoření vhodných podmínek pro vězně. Byla také přijata Evropská vězeňská pravidla, která směřovala české vězeňství k modernizaci. Na území Slovenské republiky byly přepracovaná nová pravidla a právní předpisy, ale v České

republiky byla zachována původní verze z dob Československa až do roku 2006 (Razsková, Hoferková, 2013).

Za činnost Vězeňské služby měl odpovědnost generální ředitel, který byl jmenován ministrem spravedlnosti. Změna se promítla také v tom, že se ředitel věznice staral i její ekonomickou i personální oblast. Věznice se rozdělily na věznice s dohledem, věznice s dozorem, věznice s ostrahou a věznice s vysokou ostrahou (Kubíčková, Kmětík, 2011).

Aktuální Koncepce vězeňství v České republice je navržena až do roku 2025 a cílem této koncepce je zkvalitnit systém vzdělávání, umožnit kvalifikaci vězňů, dále podpora zájmu o práci vězňů. Dále je také cílem neustálá prevence před patologickými vlivy a samozřejmě penitenciární péče (Brunová, 2020).

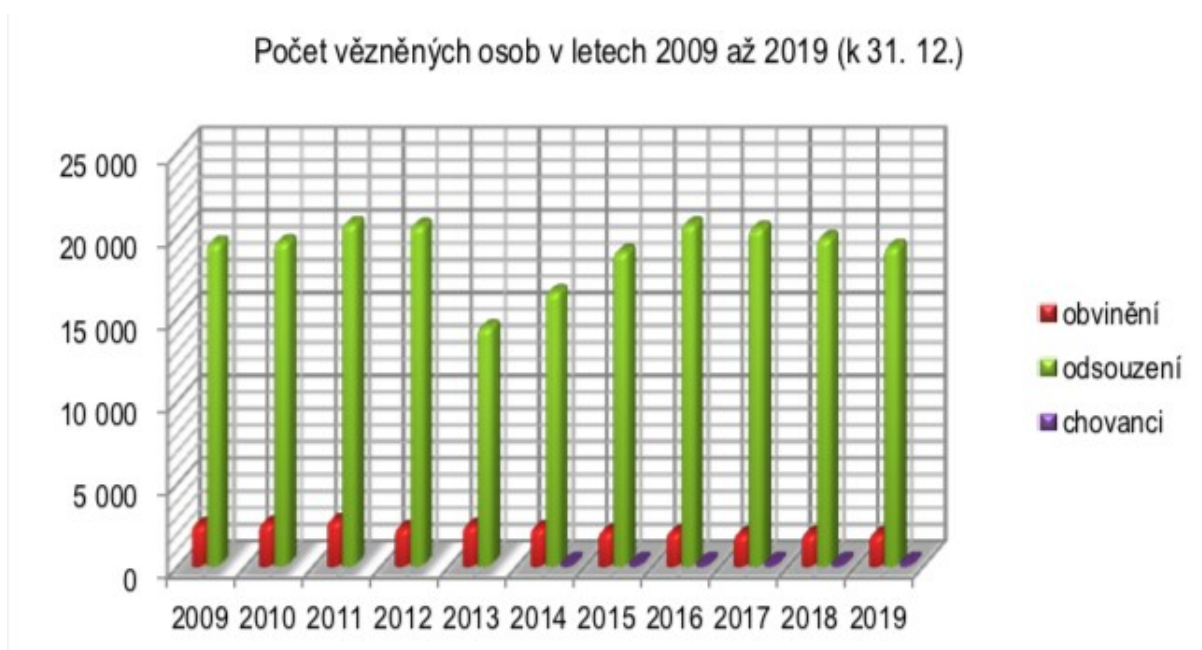
4 Statistiky odsouzených v ČR

Tabulka 1 Přehled vězněných osob v letech 2009 až 2019

Vězněné osoby	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
obvinění	2 360	2 443	2 613	2 183	2 308	2 185	1 960	1 907	1 809	1 816	1 798
odsouzení	19 374	19 449	20 541	20 429	14 301	16 433	18 850	20 501	20 271	19 677	19 155
chovanci						40	56	73	79	84	95
Celkem	21 734	21 892	23 154	22 612	16 609	18 658	20 866	22 481	22 159	21 577	21 048

Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

Graf 1 Přehled vězněných osob v letech 2009 až 2019

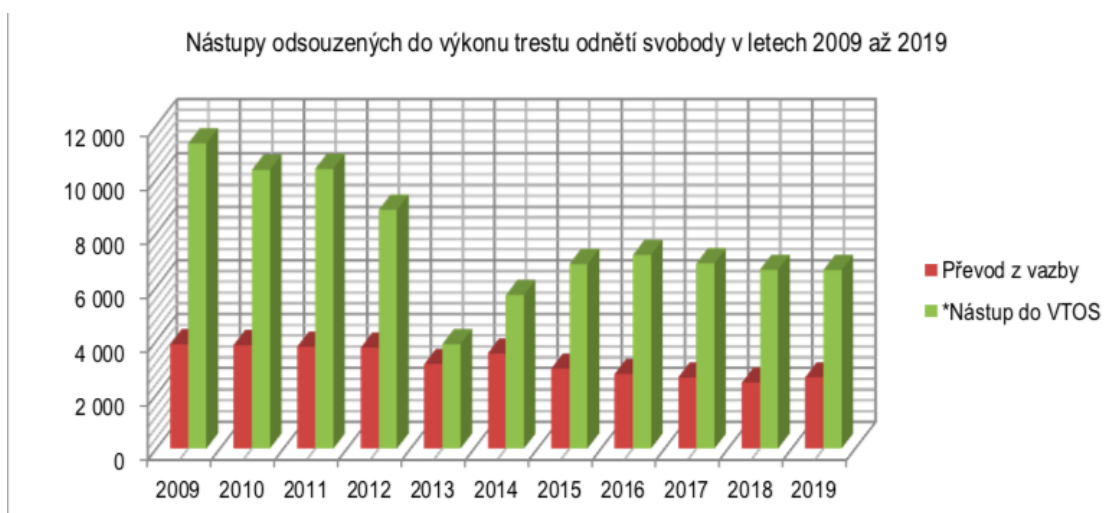
Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

Tabulka 2 Nástup odsouzených do výkonu trestu odnětí svobody v letech 2009 až 2019

Způsob nástupu do VTOS/rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	**2015	2016	2017	2018	2019
Převod z vazby	3 870	3 847	3 778	3 738	3 131	3 535	2 967	2 775	2 644	2 444	2 650
*Nástup do VTOS	11 349	10 360	10 405	8 869	3 877	5 696	**6 846	7 182	6 872	6 638	6 629
Celkem	15 219	14 207	14 183	12 607	7 008	9 231	**9 813	9 957	9 516	9 082	9 279

Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

Graf 2 Nástup odsouzených do výkonu trestu odnětí svobody v letech 2009 až 2019

Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

Tabulka 3 Věkové složení osob ve výkonu trestu odnětí svobody v roce 2019

Věková kategorie	Muž	Žena	Celkový součet
17 - nedovršených 18 let	4		4
18 - nedovršených 19 let	12	1	13
19 - nedovršených 20 let	32	1	33
20 - nedovršených 21 let	80	4	84
21 - nedovršených 22 let	137	10	147
22 - nedovršených 25 let	828	65	893
25 - nedovršených 30 let	2 651	272	2 923
30 - nedovršených 35 let	3 080	332	3 412
35 - nedovršených 40 let	2 958	256	3 214
40 - nedovršených 45 let	2 806	247	3 053
45 - nedovršených 50 let	2 211	172	2 383
50 - nedovršených 55 let	1 305	100	1 405
55 - nedovršených 60 let	791	70	861
60 - nedovršených 65 let	385	42	427
65 - nedovršených 70 let	201	15	216
70 - nedovršených 75 let	64	7	71
75 - nedovršených 80 let	11	1	12
nad 80 let	4		4
Celkový součet	17 560	1 595	19 155

Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

Tabulka 4 Umístění osob ve výkonu trestu odnětí svobody za rok 2019

Měsíc	S ostrahou nízký stupeň		S ostrahou střední stupeň		S ostrahou vysoký stupeň		S ostrahou nezařazení	Se zvýšenou ostrahou		Mladiství		Úhrnem odsouzení		Celkem
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži a ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	
leden	836,23	190,73	5 062,05	623,55	10 960,36	635,14	317,14	1 016,36	30,45	50,45	5,36	17 925,45	1 485,23	19 727,82
únor	860,30	199,40	5 059,05	618,80	10 956,10	637,60	323,65	1 033,10	30,40	53,95	5,00	17 962,50	1 491,20	19 777,35
březen	853,81	204,90	5 052,71	618,76	10 970,90	661,29	325,48	1 051,48	30,29	56,57	5,05	17 985,48	1 520,29	19 831,24
duben	852,75	211,55	5 059,40	611,35	10 996,30	680,65	301,60	1 063,25	29,70	55,60	5,10	18 027,30	1 538,35	19 867,25
květen	832,86	220,29	5 069,71	614,76	10 929,14	696,19	289,43	1 066,90	28,86	57,43	5,29	17 956,05	1 565,38	19 810,86
červen	813,85	224,80	5 059,95	615,45	10 892,40	703,90	293,15	1 074,80	28,00	59,10	4,35	17 900,10	1 576,50	19 769,75
červenec	808,00	232,91	5 012,00	625,23	10 853,36	703,32	275,14	1 068,59	25,95	63,23	5,59	17 805,18	1 593,00	19 673,32
srpen	794,23	230,55	5 007,41	632,77	10 770,82	693,59	253,32	1 073,32	26,00	57,77	5,32	17 703,55	1 588,23	19 545,09
září	760,48	229,05	4 940,67	626,48	10 710,52	686,81	289,86	1 072,05	26,76	54,24	5,00	17 537,95	1 574,10	19 401,90
říjen	734,55	235,50	4 895,82	626,82	10 726,86	679,23	298,14	1 087,59	27,00	54,14	5,50	17 498,95	1 574,05	19 371,14
listopad	752,62	236,71	4 859,71	622,67	10 717,38	696,38	280,43	1 091,14	28,38	53,10	6,00	17 473,95	1 590,14	19 344,52
prosinec	805,07	221,27	4 992,79	621,12	10 846,80	680,39	294,93	1 066,52	28,50	55,48	5,28	17 766,66	1 556,55	19 618,14

Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

Tabulka 5 Délka výkonu trestu odnětí svobody od roku 2016 do roku 2019

Délka trestu	2016			2017			2018			2019		
	muž	žena	celkem	muž	žena	celkem	muž	žena	celkem	muž	žena	celkem
do 3 měsíců	82	3	85	156	26	182	190	23	213	87	13	100
3 měsíce (včetně) - 6 měsíců	621	81	702	1 097	125	1 222	1 066	163	1 229	577	92	669
6 měsíců (včetně) - 9 měsíců	1 882	218	2 100	1 379	151	1 530	1 340	154	1 494	1 680	245	1 925
9 měsíců (včetně) - 1 rok	1 451	140	1 591	2 994	302	3 296	2 801	301	3 102	1 352	170	1 522
1 rok (včetně) - 2 roky	4 573	371	4 944	3 905	294	4 199	3 832	276	4 108	4 083	403	4 486
2 roky (včetně) - 3 roky	2 733	180	2 913	2 966	202	3 168	2 743	202	2 945	2 577	210	2 787
3 roky (včetně) - 5 let	3 335	207	3 542	2 628	174	2 802	2 590	157	2 747	3 010	180	3 190
5 let (včetně) - 7 let	1 645	117	1 762	1 294	85	1 379	1 299	91	1 390	1 642	121	1 763
7 let (včetně) - 10 let	1 240	55	1 295	1 184	66	1 250	1 168	68	1 236	1 198	61	1 259
10 let (včetně) - 15 let	975	66	1 041	735	53	788	696	53	749	842	51	893
nad 15 let (včetně)	437	41	478	377	29	406	385	31	416	469	46	515
doživotí	45	3	48	46	3	49	45	3	48	43	3	46
Celkem	19 019	1 482	20 501	18 761	1 510	20 271	18 155	1 522	19 677	17 560	1 595	19 155

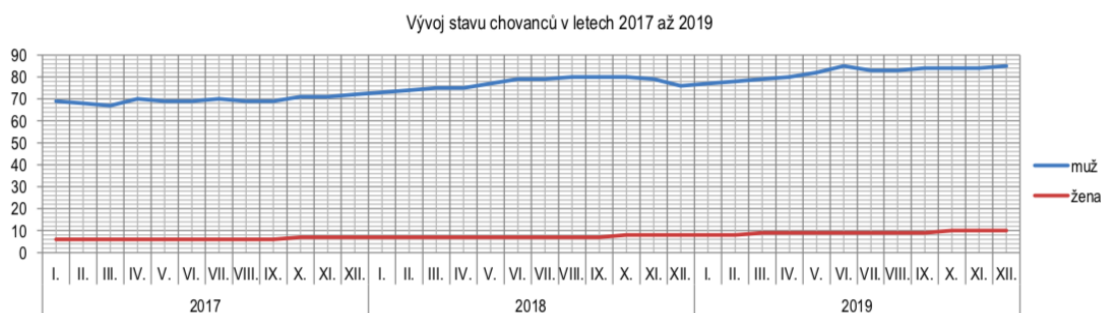
Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

Tabulka 6 Stavby chovanců v detenčních ústavech od roku 2017 do roku 2019

2017	Brno		Opava		Celkem	2018	Brno		Opava		Celkem	2019	Brno		Opava		Celkem
	muž	žena	muž	žena			muž	žena	muž	žena			muž	žena			
leden	25	6	44	0	75	leden	23	7	50	0	80	leden	30	8	47	0	85
únor	24	6	44	0	74	únor	25	7	49	0	81	únor	30	8	48	0	86
březen	22	6	45	0	73	březen	25	7	50	0	82	březen	32	9	47	0	88
duben	25	6	45	0	76	duben	26	7	49	0	82	duben	33	9	47	0	89
květen	23	6	46	0	75	květen	27	7	50	0	84	květen	33	9	49	0	91
červen	23	6	46	0	75	červen	29	7	50	0	86	červen	36	9	49	0	94
červenec	24	6	46	0	76	červenec	29	7	50	0	86	červenec	33	9	50	0	92
srpen	24	6	45	0	75	srpen	30	7	50	0	87	srpen	33	9	50	0	92
září	26	6	43	0	75	září	31	7	49	0	87	září	33	9	50	0	92
říjen	25	7	46	0	78	říjen	31	8	49	0	88	říjen	34	10	50	0	94
listopad	25	7	46	0	78	listopad	30	8	49	0	87	listopad	35	10	49	0	94
prosinec	25	7	47	0	79	prosinec	30	8	46	0	84	prosinec	35	10	50	0	95

Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

Graf 3 Stavby chovanců v detenčních ústavech od roku 2017 do roku 2019

Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

Tabulka 7 Věkové složení chovanců v detenčních ústavech

Věková kategorie	Muž	Žena	Celkový součet
20 - nedovršených 21 let	0	1	1
21 - nedovršených 22 let	2	0	2
22 - nedovršených 25 let	1	0	1
25 - nedovršených 30 let	15	1	16
30 - nedovršených 35 let	18	2	20
35 - nedovršených 40 let	14	3	17
40 - nedovršených 45 let	9	1	10
45 - nedovršených 50 let	7	2	9
50 - nedovršených 55 let	9	0	9
55 - nedovršených 60 let	5	0	5
60 - nedovršených 65 let	4	0	4
65 - nedovršených 70 let	1	0	1
Celkový součet	85	10	95

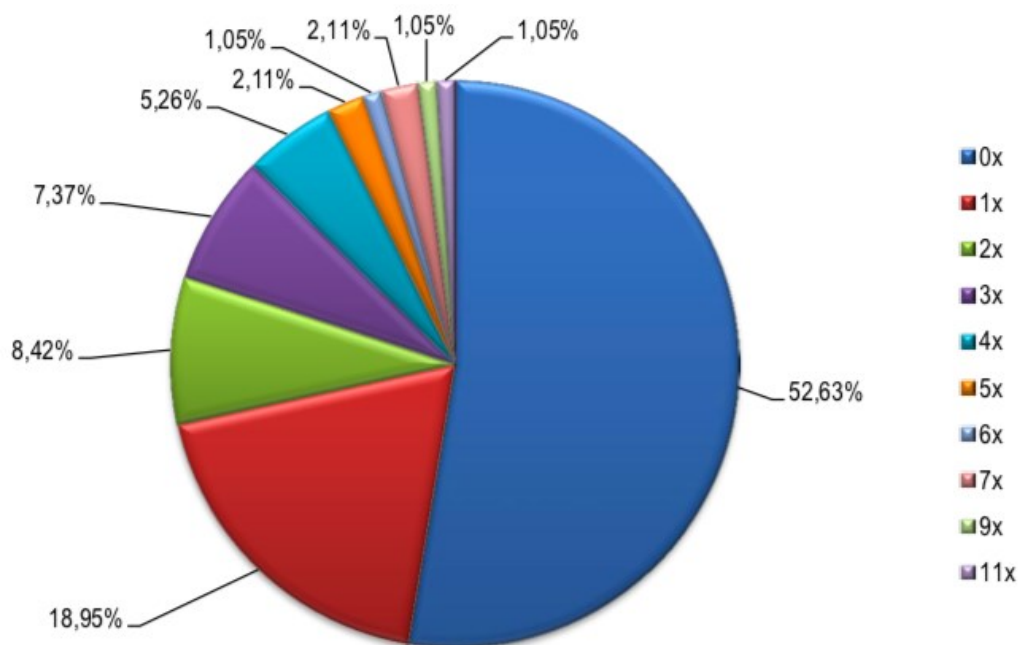
Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

Tabulka 8 Přehled recidivy u chovanců ke dni 31.12.2019

Kolikrát ve VTOS	Muž	Žena	Celkový součet	Celkem v %
0x	44	6	50	52,63%
1x	14	4	18	18,95%
2x	8		8	8,42%
3x	7		7	7,37%
4x	5		5	5,26%
5x	2		2	2,11%
6x	1		1	1,05%
7x	2		2	2,11%
9x	1		1	1,05%
11x	1		1	1,05%
Celkový součet	85	10	95	100,00%

Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

Graf 4 Procentuální přehled recidivy u chovanců ke dni 31.12.2019

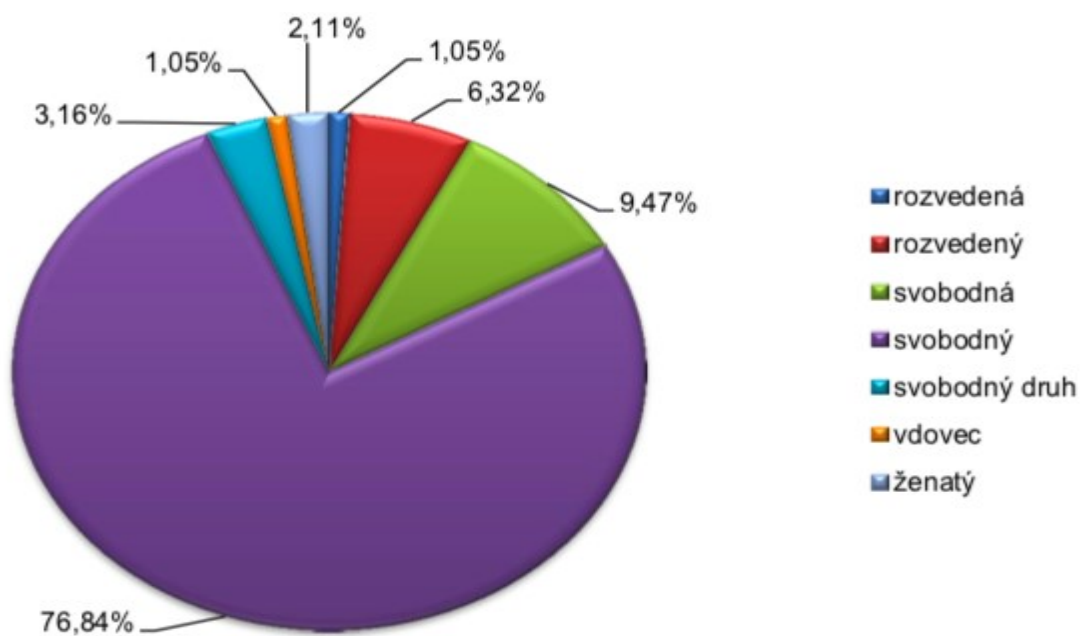
Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

Tabulka 9 Rozdělení chovanců podle rodinného stavu

Rodinný stav	Muž	Žena	Celkový součet	Celkem v %
rozvedená		1	1	1,05%
rozvedený	6		6	6,32%
svobodná		9	9	9,47%
svobodný	73		73	76,84%
svobodný druh	3		3	3,16%
vdovec	1		1	1,05%
ženatý	2		2	2,11%
Celkový součet	85	10	95	100,00%

Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

Graf 5 Procentuální rozdělení chovanců podle rodinného stavu

Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

Tabulka 10 Rozdělení chovanců podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Nejvyšší dosažené vzdělání	Muž	Žena	Celkový součet	Celkem v %
neuvedeno	1		1	1,05%
zvláštní škola	7		7	7,37%
bez základního vzdělání	2		2	2,11%
nedokončené základní	2		2	2,11%
základní vzdělání	37	4	41	43,16%
vyučení bez maturity	27	3	30	31,58%
vyučení s maturitou	1	2	3	3,16%
středoškolské všeobecné vzdělání s maturitou	3	1	4	4,21%
středoškolské odborné vzdělání s maturitou	2		2	2,11%
vysokoškolské vzdělání - bakalářské	2		2	2,11%
vysokoškolské vzdělání - inženýr	1		1	1,05%
Celkový součet	85	10	95	100,00%

Zdroj: Statistická ročenka VSČR 2019

5 Tresty v ČR

„Trest v obecné rovině představuje určitou formu sankce (omezení) za jednání, které porušilo společenskou normu. Míra sankce (tedy omezení některých potřeb trestaného jedince) obvykle souvisí se závažností porušení dané normy. V právní oblasti lze trest nejjednodušeji definovat jako právní následek trestného činu (přestupku).“ (Veteška, 2015)

Trest má několik funkcí, nejčastěji hovoříme o čtyřech, a to výchovná funkce, kdy má dojít k nápravě, funkce preventivní, kdy je snaha odstrašit potenciálního pachatele, dále ochranná funkce, která má chránit společnost umístěním pachatele do vězení a v neposlední řadě funkce restorativní, která má dát pocit obnovení spravedlnosti (Sokol, 2007).

Z historického hlediska právní vědy se pojetí trestu dělí na tři teorie. První teorie, nazývaná teorií absolutní, nepřikládá trestnímu postihu žádné další významy a cíle pro společnost. Považuje trest za odplatu za svůj čin, spáchaný proti společnosti. Proti této teorii je stavěna teorie relativní, která tvrdí, že trest souvisí hlavně s ochranou společnosti. Popisuje, že důvodem trestu je hlavně zamezení páchání dalšího činu proti společnosti a klade důraz na prevenci. Kombinací těchto teorií je teorie smíšená, která spojuje trest jako odplatu a trest jako ochranu společnosti. V současnosti je trestní zákoník v České republice založen na smíšené teorii (Fischer, Veteška, 2020).

Druh trestu a jeho trvání upravuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve kterém zní: *„Při stanovení druhu trestu a jeho výměry soud přihlédne k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, k osobním, rodinným, majetkovým a jiným poměrům pachatele a k jeho dosavadnímu způsobu života a k možnosti jeho nápravy, dále přihlédne k chování pachatele po činu, zejména k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu.“ (Fischer, Veteška, 2020)*

5.1. Trest odnětí svobody

Pro člověka je trest odnětí svobody velice zásadní životní obrat. Jedinec po spáchaní prokázané trestné činnosti získává označení kriminálního, které mu zůstává i po návratu do běžného života. Každý člověk má dva nejdůležitější pilíře, a to rodinu a zaměstnání. S návratem z vězení souvisí velké riziko sociálního vyloučení, proto je důležitá podpora

rodiny a společnosti. Pokud jedinec nemá po odchodu z vězení tyto dva pilíře, se pravděpodobnost na nekriminální život se zužuje.

Trest odnětí svobody má za účel stanovit pro každého odsouzeného celodenní soubor činností, který nazýváme programem zacházení, který slouží jako nástroj pro předcházení recidivy kriminálního chování. Cílem je mít efektivní a dobře fungující mezinárodní vězeňské standardy, které jsou spojené s postpenitenciární péčí, prevencí, sociální péčí a vzdělávacím systémem, který pachatele trestné činnosti směřuje k reintegraci (Fischer, Veteška, 2020).

Během reintegrace se odlišnosti jedince berou jako dané a společensky vyloučená osoba je považována za člena společnosti, který se pouze od společnosti vzdálil. Hlavním cílem reintegrace je pomoci opět se začlenit do společnosti a je k tomu nejvíce potřeba vůle daného jedince k nápravě. Samozřejmě, že nelze očekávat u každého pachatele naprostou změnu, ale lze se pokusit o eliminaci rizik dalších trestných činů.

„V souvislosti se změnou zákona č. 58/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony je nově koncipováno umístování a přerazování odsouzených dle vnitřní diferenciaci v rámci oddělení věznice s ostrahou. Odsouzenému být být na základě rozhodnutí soudu v trestním řízení uloženo vykonat trest odnětí svobody ve věznici se zvýšenou ostrahou nebo ve věznici s ostrahou.“ (Fischer, Veteška, 2020)

Věznice s ostrahou se dále dělí na oddělení s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení. O stupni zabezpečení vězně rozhoduje ředitel věznice na základě návrhu odborné komise, která vyhodnocuje riziko týkající se pachatele. Odborná komise vychází ze zprávy odsouzeného, která se zpracovává při nástupu, ale i během celé realizace výkonu trestu odnětí svobody.

5.1.1 Věznice

K březnu 2021 funguje v České republice 10 vazebních věznic:

1. Vazební věznice a ÚpVZD Brno

2. Vazební věznice České Budějovice
3. Vazební věznice Hradec Králové
4. Vazební věznice Liberec
5. Vazební věznice Litoměřice
6. Vazební věznice Olomouc
7. Vazební věznice Ostrava
8. Vazební věznice Praha Pankrác
9. Vazební věznice Praha Ruzyně
10. Vazební věznice Teplice

Dále k březnu 20201 funguje v České republice 25 věznic:

1. Věznice Bělušice
2. Věznice Břeclav
3. Věznice Hařmanovice
4. Věznice Horní Slavkov
5. Věznice Jiřice
6. Věznice Karviná
7. Věznice Kuřim
8. Věznice Kynšperk nad Ohří
9. Věznice Mírov
10. Věznice Nové Sedlo
11. Věznice Odolov

12. Věznice a ÚpVZD Opava
13. Věznice Oráčov
14. Věznice Ostrov
15. Věznice Pardubice
16. Věznice Plzeň
17. Věznice Příbram
18. Věznice Rapotice
19. Věznice Rýnovice
20. Věznice Stráž pod Ralskem
21. Věznice Světlá nad Sázavou
22. Věznice Valdice
23. Věznice Vinařice
24. Věznice Všehrady
25. Věznice Znojmo⁹

---

⁹ Organizační jednotky. Vězeňská služba ČR [online]. [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/>

Obrázek 1 Vězeňská infrastruktura

Zdroj: VSČR (2021)

5.1.2 Detenční ústavy

Detenční ústavy dle zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů, vykonávají zabezpečovací detenci v ústavech se zvláštní ostrahou s psychologickými, léčebnými, pedagogickými rehabilitačními a činnostními programy. Tyto ústavy spravuje Vězeňská služba ČR a máme na území České republiky dva ústavy, a to Vazební věznici a ÚpVZD Brno a Věznici a ÚpVZD Opava. Účelem těchto ústavů je ochrana společnosti před velmi nebezpečnými pachateli, kteří jsou duševně narušení a liší se významnou agresivitou nebo sexuální deviací. Dříve měli tyto osoby nařízenou léčbu v psychiatrické léčebně. Pojmem detence tedy označujeme kombinaci vězeňského zařízení a léčebného zařízení. V současnosti je ve Věznici a ÚpVZD Opava padesát chovanců a je tak zcela naplněna kapacita osob ve výkonu zabezpečovací detence. Ve Vazební věznici a ÚpVZD Brno je vyhrazeno třicet pět míst pro chovance, a tyto místa jsou také plně obsazena. O chovance se stará tým specialistů, který se skládá z psychiatra,

praktického lékaře, psychologa, speciálního pedagoga, vychovatele, sociální pracovníce, terapeuta, zdravotnického personálu a právníka.¹⁰

Jako další důležitý prvek je potřeba zmínit to, že zabezpečovací detence trvá tak dlouho, dokud přetrvává u dané osoby společenská hrozba. Chovanci jsou jednou za rok přezkoumáváni, aby bylo jejich umístění do detenčního ústavu stále opodstatněné (Veteška, 2015).

5.1.3 Výkon trestu odnětí svobody

Výkon trestu odnětí svobody je nepochybně velký zásah do života každého člověka. Při výkonu trestu odnětí svobody je dbáno na lidskou důstojnost a zacházení s vězni je upravováno Listinou základních práv a svobod, která zajišťuje právo na důstojnost pro všechny osoby bez rozdílu. Zacházení s vězni nesmí ohrožovat zdraví osob a během výkonu trestu je snaha o resocializaci a reedukaci osob tak, aby odsouzení mohli po propuštění vést plnohodnotný život bez trestné činnosti (Raszková, Hoferková, 2013).

Při nástupu do věznice nesmí být přijata osoba bez soudního nařízení o výkonu vazby. I hned po nástupu vypracovává sociální pracovník posouzení o dané osobě. Toto posouzení zahrnuje rodinnou anamnézu-rodinný stav, dětství, informace o rodičích, zkoumá rodinné vztahy, atd. Dále musí odsouzený podstoupit pohovor s psychologem a se speciálním pedagogem, který následně vypracuje komplexní zprávu o odsouzeném a nabídne odsouzenému vhodný program zacházení a informuje ho o vzdělávacích a pracovních nabídkách ve věznici.

5.1.4 Umístění odsouzených

Při umístění se oddělují:

1. odsouzení muži od odsouzených žen
2. mladiství odsouzení od dospělých odsouzených
3. trvale pracovní nezařaditelní

---

¹⁰ *Vazební věznice a ÚpVZD Brno: Vězeňské služby ČR* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-a-uvzd-brno/o-nas/zakladni-informace/>

4. velmi nebezpeční odsouzení
5. odsouzení s uloženým ochranným léčením
6. odsouzení s duševními poruchami a poruchami chování
7. odsouzení za úmyslné spáchané trestné činy od odsouzených za trestné činy z nedbalosti
8. odsouzení s infekčními nemocemi ¹¹

5.1.5 Osobní hygiena

Veškeré prostory věznice musí být stále udržované v dostatečných hygienických podmínkách. Vězni musí mít přístup k základním hygienickým potřebám a musí mu být umožněno se minimálně dvakrát do týdne vysprchovat teplou vodou.

5.1.6 Vystrojování

Odsouzeným je poskytnut oděv podle ročního období a odsouzení jsou povinni udržovat oděv čistý a v dobrém stavu. Odsouzení mohou mít vlastní oděv a obuv pouze na sportovní aktivity. Všichni vězni mohou používat vlastní spodní prádlo. Výměna prádla probíhá minimálně jednou za týden a výměna ložního prádla jednou za dva týdny (Pilknerová, 2020).

5.1.7 Strava

Yvážená strava musí být za dodržování hygienických podmínek podávána třikrát denně a musí odpovídat zdravotnímu stavu vězně. „*Základní stravní norma pro osoby umístěné ve věznicích činí 48 Kč na den, z toho je snídaně 14 Kč, oběd 19 Kč a večeře 15 Kč. Ke stravě jsou také dle nároky poskytovány přídatky, a to např. přídatek pracovní 17 Kč nebo nápojový pro mladistvé v hodnotě 11 Kč na den. Dle zdravotního stavu a doporučení lékaře zajišťuje ústavní kuchyně i přípravu dietní stravy. Hodnota dietní stravy se pohybuje*

---

¹¹ *Trestní předpisy: trestní zákoník, trestní řád, ochrana svědka, výkon trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, výkon vazby, Probační a mediační služba, Rejstřík trestů, soudnictví ve věcech mládeže, zajištění majetku, oběti trestných činů, amnestie, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob : novela TZ a TR od 1.2.2019 : redakční uzávěrka 1.1.2019. Ostrava: Sagit, 2019. ÚZ: úplné znění. ISBN 978-80-7488-322-4.*

od 68 Kč do 74 Kč na den. Jedná se např. o dietu diabetickou, výživnou, bílkovinnou, bezlepkovou, žaludeční a s omezením tuků.“¹²

Stravu si odsouzení odebírají za stravenky, které dostávají od vychovatele. Vězňům je také umožněn ohřev jídla a mají možnost si připravovat instantní pokrmy (Pilknerová, 2020).

5.1.8 Nákup potravin

Vězni mají možnost si nakoupit ve vězeňské prodejně za peníze, které mají na účtě, jelikož u sebe nemají peníze, probíhají veškeré platby bez hotovosti. V prodejně mají k dispozici základní potraviny-pečivo, trvanlivé potraviny, hygienické potřeby, jídelní potřeby, spodní prádlo a tiskoviny. Limit nákupů je nastaven podle dostupných skupin vnitřní diference. Pokud nemá vězeň vlastní peníze, má nárok na sociální kapesné, aby si mohl koupit hygienické a psací potřeby (Pilknerová, 2020).

5.1.9 Balíčky

Odsouzení mají nárok na přijetí pětikilového balíčku jednou za půl roku. Tento balíček může obsahovat potraviny, hygienické potřeby, cigarety, káva a osobní potřeby. Veškeré balíčky jsou kontrolovány, aby se do věznice nedostaly zakázané věci (Pilknerová, 2020).

5.1.10 Korespondence

Korespondenci mohou odsouzení přijímat a odesílat zcela bez omezení, musí však mít vlastní dopisní potřeby, které lze odsouzenému zaslat v rámci korespondence nebo si může tyto potřeby odsouzený zakoupit ve vězeňské prodejně. Bez omezení mohou být také zaslané knihy, časopisy a noviny. Korespondence, mimo té úřední, podléhá kontrole příslušníky dané věznice (Pilknerová, 2020).

---

¹² Stravování obviněných a odsouzených. Vazební věznice a ÚPVZD Brno: Vězeňská služba ČR[online]. [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-a-uvzd-brno/o-nas/vykon-vezenstvi/stravovani-obvinenych-a-odsouzenych/>

5.1.11 Duchovní služby

Vězňům je umožněno navštěvovat pravidelné bohoslužby a hovory s duchovními. Mají také k dispozici náboženskou literaturu a jsou také pořádány různé besedy. Navštěvování duchovních služeb je zcela dobrovolné, ale ve vězení se k těmto službám obrací i nevěřící vězni (Pilknerová, 2020).

5.2. Alternativní tresty

Alternativní tresty jsou všechny tresty, které nejsou spojené s nepodmíněným odnětím svobody. Znamená to, že soud má možnost podle odborného posouzení zvolit buď trest odnětí svobody nebo alternativní trest, který si pachatel bude plnit na svobodě. Je zkoumána osoba, povaha a okolnosti trestného činu. K výkonu trestu na svobodě může dojít pouze v případě, že pachatel má předpoklady k tomu, že bude plnit podmínky alternativního trestu a může mu být projevena důvěra v nápravu bez omezení svobody.

Alternativní tresty jsou tedy vykonávány ve společnosti a cílem těchto trestů je pachatele potrestat, ale zároveň mají tyto tresty řadu výhod. Jako první výhodou je pomoc přeplněným věznicím, které zajišťují vězňům stravu, ubytování, zdravotní a sociální péči, což se jeví u méně závažných trestných činů jako zbytečný náklad a z preventivního hlediska málo účinný. Pachatel také nezažívá negativní důsledky, které jsou spojené s trestem odnětí svobody, jako například jsou například ztráta sociálního postavení, ztráta sociálního kontaktu a osobních vazeb, ztráta zaměstnání a další. Bohužel ani u alternativních trestů nemůžeme hovořit o 100% nápravě pachatele, jsou však nabídnuté větší možnosti soudům pro výběr vhodné formy trestu.¹³

---

¹³ *Alternativní tresty: Justice.cz* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/alternativni-tresty?clanek=obecne-informace>

5.2.1 Historie alternativních trestů

V rámci českého trestního práva byl důležitý rok 1996, kdy se začal využívat trest obecně prospěšných prací. Od roku 1998 byly zavedené další dva tresty, a to podmíněné odsouzení s dohledem a podmíněné upuštění od potrestání s dohledem. Další výrazná změna přišla s Velkou novelou trestního řádu z roku 2001. Tato novela podpořila rozvoj alternativních přístupů v trestním právu. Nejvýraznější změna přišla s novým trestním zákoníkem č. 40/2009 Sb. V tomto trestním zákoníku není trest považován pouze za určitou odplatu za protiprávní jednání, ale vychází z restorativní justice, která usiluje o reintegraci pachatelů a o přiměřenou satisfakci obětem trestné činnosti. Je také důraz na individuální přístup, který napomáhá k pozitivní motivaci pachatele. V zákoníku jsou stanovené další dva alternativní tresty, a to trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské události a trest domácího vězení. Byla také zvýšená maximální výměra peněžitého trestu na 36,5 milionu korun. Novela zákona z roku 2011 potvrdila to, že je trest odnětí svobody vnímán až za trest ultima ratio, což znamená jako nejzazší možnost.¹⁴

5.2.2 Obecně prospěšné práce

Tento trest je zaveden do trestněprávního systému zákonem č. 152/1995 Sb. Soud může uložit trest obecně prospěšných prací pachateli přečinu, pokud vzhledem k povaze a závažnosti přečinu, osobě a poměrům pachatele přečinu, není potřeba uložit jiný trest. Tento trest soud neuloží pachateli, kterému byl v době tří let tento trest přeměněn na trest odnětí svobody. Obecně prospěšné práce spočívající v úklidu a údržbě veřejných prostranství, veřejných budov a komunikací nebo v jiné činnosti, která prospívá státu. Práci vykonává ve svém volném čase a není za tuto činnost placený. Soud ukládá trest obecně prospěšných prací v rozsahu 50 až 300 hodin, který musí odpracovat nejpozději do jednoho roku od rozsudku. Soud k tomuto trestu může uložit další omezení a povinnosti, které směřují k tomu, aby pachatel vedl řádný život a aby odčinil majetkovou újmu, kterou způsobil svým přečinem.¹⁵

---

¹⁴ *Vývoj alternativních trestů v České republice: Justice.cz* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/alternativni-tresty?clanek=vyvoj-alternativnich-trestu-v-ceske-republice>

¹⁵ *Trestní předpisy: trestní zákoník, trestní řád, ochrana svědka, výkon trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, výkon vazby, Probační a mediační služba, Rejstřík trestů, soudnictví ve věcech mládeže, zajištění majetku, oběti trestných činů, amnestie, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob : novela TZ a TR od 1.2.2019 : redakční uzávěrka 1.1.2019*. Ostrava: Sagit, 2019. ÚZ: úplné znění. ISBN 978-80-7488-322-4.

5.2.3 Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a společenské akce

Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a společenské akce byl zaveden ode dne 1.1. 2010 novým trestním zákoníkem. Tento trest je určený hlavně problémovým fanouškům a lidem, kteří se dopustili trestné činnosti v souvislosti s návštěvou sportovní, kulturní či společenské akce. Odsouzený je povinen se nesmí účastnit žádné sportovní, kulturní nebo společenské akce a spolupracovat s probačním úředníkem tak, jak mu stanovil soud a musí splňovat vše, co považuje probační pracovník za potřebné.¹⁶

5.2.4 Částečná detence a domácí vězení

Při částečné detenci je odsouzený ve výkonu trestu odnětí svobody, ale může pracovat nebo se vzdělávat mimo vězeňské zařízení. U mladistvých se provádí i tzv. víkendová detence, kdy odsouzený ve vězení tráví pouze víkendy (Veteška, 2015).

Trest domácího vězení spočívá v tom, že odsouzený je povinen zdržovat se na určeném místě ve stanoveném období. Odsouzený si může zajistit pouze nezbytné potřeby, péči o nezletilé a vyřízení nutných osobních a rodinných záležitostí. Pokud odsouzený nedodržuje soudem stanovené podmínky, může soud rozhodnout o přeměně trestu domácího vězení na trest odnětí svobody. Každý nevykonaný den se počítá jako den odnětí svobody. V některých zemích se používá monitoring odsouzených v podobě náramku, který je upevněn na kotníku či zápěstí. Maximální délka tohoto trestu jsou dva roky.¹⁷

5.2.5 Terapeutická zařízení

Terapeutická zařízení zajišťují odsouzenému specializovanou zdravotní péči. Soud může za určitých podmínek nařídít ochranné léčení, a to v případě, kdy je pachatel trestného činu nepřičetný a není proto trestně odpovědný. Soud tedy uloží ochranné léčení tehdy, pokud pachatel spáchal trestný čin ve stavu, který byl spojený s duševní poruchou nebo pokud byl pachatel pod vlivem návykové látky. Soud má na výběr buď ústavní nebo ambulantní ochranné léčení. Pokud byl s ústavním ochranným léčením uložen i trest odnětí svobody, pak se léčení vykonává po nástupu do výkonu trestu ve věznici. Pokud nestačí délka výkonu trestu odnětí svobody pro ochranné léčení, soud může nařídít

---

¹⁶ *Taktéž*

¹⁷ *Trest domácího vězení: Probační a mediační služba ČR* [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/trest-domaciho-vezeni/>

pokračování ochranného léčení ve zdravotnickém zařízení. Délka ochranného léčení je tedy stanovena soudem a může být dle potřeby prodlužovaná.¹⁸

5.2.6 Peněžitý trest, propadnutí majetku a propadnutí věci

U peněžitého trestu se závažnost trestného činu stanovuje počtem dní. Trest se počítá v denních sazbách, a to nejméně 20 a nejvíce 730 denních sazeb. Denní sazba může být nejméně 100 Kč a nejvíce 50 000 Kč. Maximální peněžitý trest je tedy 36, 5 milionu Kč. Denní sazba je určena soudem na základě závažnosti trestného činu a majetkových poměrů pachatele. Není-li pachatel schopen zaplatit požadovanou částku hned, jsou mu stanovené měsíční splátky. Tento trest soud neuloží pachateli, u kterého je zřejmé, že není schopen platit. Veškeré částky z těchto trestů připadají státu.

Soud může uložit trest propadnutí majetku pachatele, který je odsouzen za zvlášť závažný zločin, jímž se pachatel snažil získat pro sebe či jinou osobu majetkový prospěch. Propadnutí majetku postihuje veškerý majetek, který určí soud. Propadnutím majetku státu zaniká i společné jmění manželů. Soud také může uložit trest propadnutí věci, která je nástrojem trestné činnosti.¹⁹

5.2.7 Kompenzační opatření

„Kompenzační opatření neboli narovnání (compensation order) představuje konsenzus mezi pachatelem a obětí. Konkrétně se zpravidla jedná o přijatelné odčinění škody, které vznikly v důsledku trestného činu. Kompenzační opatření zahrnuje jak materiální odškodnění (peněžní nebo formou služby), tak i odškodnění morální. Institut tohoto odškodnění zahrnuje vedle povinnosti odškodnit oběť i povinnosti pachatele odškodnit zároveň zájmy společnosti. Děje se tak prostřednictvím odpracování určených hodin bezplatné práce ve prospěch společnosti (komunity). Český institut narovnání realizuje komunitní stránku trestu uložením

---

¹⁸ *Trestní předpisy: trestní zákoník, trestní řád, ochrana svědka, výkon trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, výkon vazby, Probační a mediační služba, Rejstřík trestů, soudnictví ve věcech mládeže, zajištění majetku, oběti trestných činů, amnestie, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: novela TZ a TR od 1.2.2019 : redakční uzávěrka 1.1.2019. Ostrava: Sagit, 2019. ÚZ: úplné znění. ISBN 978-80-7488-322-4.*

¹⁹ *Trestní předpisy: trestní zákoník, trestní řád, ochrana svědka, výkon trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, výkon vazby, Probační a mediační služba, Rejstřík trestů, soudnictví ve věcech mládeže, zajištění majetku, oběti trestných činů, amnestie, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: novela TZ a TR od 1.2.2019 : redakční uzávěrka 1.1.2019. Ostrava: Sagit, 2019. ÚZ: úplné znění. ISBN 978-80-7488-322-4.*

povinnosti pachatele složit určitou finanční částku na obecně prospěšné účely.“ (Veteška, 2015)

5.2.8 Podmíněné odsouzení

Podmíněné odsouzení znamená, že soud odložil na zkušební dobu výkon trestu odnětí svobody. Zkušební doba je soudem stanovena v délce 1 až 5 let. Je zohledněn dosavadní život, prostředí, ve kterém žije a okolnosti a povaha trestné činnosti. Pokud je třeba odsouzeného kontrolovat a poskytnout mu pomoc ve zkušební době, pak je mu uloženo podmíněné odsouzení s dozorem (Veteška, 2015).

5.2.9 Zákaz činnosti, zákaz pobytu a vyhoštění

Soud může uložit zákaz činnosti v časovém rozmezí 1 až 10 let, pokud se pachatel touto činností dopustil trestné činnosti. Trest spočívá v tom, že má odsouzený zákaz vykonávat určité zaměstnání, funkce nebo činnosti.

Zákaz pobytu může soudit uložit opět v časovém rozmezí 1 až 10 let za trestný čin. Trest spočívá v tom, že se odsouzený nesmí zdržovat na určitém místě. Ke zdržení na zakázaném místě potřebuje odsouzený povolení.

Pachateli, který není občanem České republiky, může být uložen trest vyhoštění z území České republiky. Délka vyhoštění je od 1 do 10 let, anebo na dobu neurčitou. Soud nemůže trest uložit pokud se nepodaří zjistit státní příslušnost, pokud byl pachateli udělen azyl, pokud hrozí pachateli nebezpečí ve státě, kam by měl být vyhoštěn, pachatelem je dítě, které je občanem Evropské unie nebo pokud pachatel pobývá nepřetržitě v poslední deseti letech v České republice.²⁰

---

²⁰ *Trestní předpisy: trestní zákoník, trestní řád, ochrana svědka, výkon trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, výkon vazby, Probační a mediační služba, Rejstřík trestů, soudnictví ve věcech mládeže, zajištění majetku, oběti trestných činů, amnestie, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: novela TZ a TŘ od 1.2.2019 : redakční uzávěrka 1.1.2019.* Ostrava: Sagit, 2019. ÚZ: úplné znění. ISBN 978-80-7488-322-4.

5.2.10 Ztráta čestných titulů, vyznamenání a vojenské hodnosti

Soud může uložit trest ztráty čestných titulů, vyznamenání a vojenské hodnosti, pokud pachatel spáchá zvlášť zavrženíhodný trestný čin, který povede k trestu odnětí svobody po dobu minimálně dvou let. Ztrátou vojenské hodnosti se odsouzenému snižuje hodnost v ozbrojených silách pouze na hodnost vojína.²¹

5.3. Mimosoudní řešení sporů

Metody mimosoudního řešení sporů se využívají jak v netrestním právu, tak i v trestním, ať už v oblasti rodinného, občanského nebo obchodního práva. Tyto alternativní metody řešení sporů (zkratka ADR) se užívají celosvětově:

1. Mediacce
2. Usmíření
3. Arbitráž
4. Mediovaná arbitráž
5. Schůzka
6. Předběžné slyšení
7. Nestranné vyšetřování
8. Facilitace
9. Vyjednávání založené na zájmech
10. Miniřízení
11. Scházení se

---

²¹ *Trestní předpisy: trestní zákoník, trestní řád, ochrana svědka, výkon trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, výkon vazby, Probační a mediační služba, Rejstřík trestů, soudnictví ve věcech mládeže, zajištění majetku, oběti trestných činů, amnestie, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob: novela TZ a TŘ od 1.2.2019 : redakční uzávěrka 1.1.2019.* Ostrava: Sagit, 2019. ÚZ: úplné znění. ISBN 978-80-7488-322-4.

12. Smírné zasedání
13. Ombudsman
14. Skupiny odborníků
15. Soukromý soudce
16. Summary Jury Trial
17. Hybridní ADR (Veteška, 2015)

6 Resocializace

Resocializace představuje metodický proces mentální, sociální a emoční převýchovy člověka. Cílem je to, aby člověk mohl a byl schopen fungovat v jiném prostředí, než v jakém žil, tedy aby byl člověk schopen přizpůsobit se životu v systémové společnosti. Člověk prochází určitou transformací identity, při které se každý učí nové role. Při resocializačním procesu je snaha o učení nových kulturních a sociálních norem. Ti jedinci, kteří dobrovolně či nedobrovolně narušili určitý společenský systém, jsou sankciovaní a resocializováni, aby se mohli opět zapojit do společnosti. Resocializace může být tedy dobrovolná, což znamená, že člověk vstoupí například do armády, nové práce nebo třeba uzavře sňatek, ale resocializace může být také nedobrovolná, což znamená, že je resocializace jedinci nařízená. Resocializace probíhá nejen ve vězení či nápravných centrech, ale také v rodině, ve škole nebo třeba na pracovišti (Průcha, Veteška, 2014).

Resocializací můžeme chápat jako přizpůsobování podmínkám společnosti a každý člověk se resocializuje během různých životních rolí, například když se člověk stane studentem, zaměstnancem nebo třeba rodičem. U osob, které se resocializují nedobrovolně proto, že měly problém se socializací, který vedl až k trestné činnosti, hovoříme o penitenciární resocializaci nebo korektivní socializaci (Veteška, 2015).

6.1. Resocializace ve výkonu trestu odnětí svobody

Proces resocializace osob ve výkonu trestu je cílený na změnu chování díky působení na vězně, kdy se odborníci snaží zvýšit zodpovědnost za své jednání, omezit u odsouzených možnost recidivy a ukázat pozitivní návyky a etické postoje. Dále se také odborníci snaží zlepšit vztah k práci, sociální kompetence a naopak se snaží o potlačení určité nepřizpůsobivosti. V neposlední řadě je samozřejmě zásadní odstranit u odsouzených návyky, které je přivedly ke kriminálnímu chování, a to například drogy, alkohol či gamblerství (Netík, 1997).

Důležité je vytvořit pro vězně vidinu budoucnosti. Metody pro realizaci resocializace ve vězeňském prostředí dělíme do dvou skupin na obecné a speciální metody. Do obecných metod spadá organizace věznice, řád věznice, kázeň, osobní hygiena a další povinnosti vězňů. Speciální metody jsou zaměřené individuálně na osobu vězně, kdy jsou

k resocializaci užívány andragogické, sociální, psychologické a sociální postupy. Takové programy jsou nazývány Programy zacházení (Veteška, 2015).

6.2. Resocializační pedagogika

Resocializační pedagogika je aplikovaná vědní disciplína, která vychází a spolupracuje s řadou jiných vědních disciplín. V souvislosti se zkoumáním vlivu prostředí, ve kterém jedinec žil, na vznik různých deviací spolupracuje resocializační pedagogika se sociální patologií, psychologií, sociální pedagogikou nebo kulturní antropologií. Dále je potřebná také speciální pedagogika, pokud se jedná o pachatele, kteří jsou psychicky či fyzicky postižení. Cílem je převážně socializace a rozvoj osobnosti. Resocializační pedagogika se zajímá o to, aby vězni měli vhodné podmínky pro resocializaci a aby byly zvoleny vhodné metody pro dosažení změny. Resocializační pedagogika napomáhá řízení výchovných procesů, které jsou pro změnu jedince nezbytné, a dále se také stará o zlepšení postavení osob ve společnosti.

Pedagogické působení představuje tři funkce, a to resocializační péči, resocializační výchovu a terapii. Resocializační péče se zabývá uspokojováním konkrétních potřeb jedince, resocializační výchova se týká rozvoje sebekontroly a terapie představuje snahu u ustálení osobnosti jedince (Veteška, 2015).

Resocializační pedagogika se však netýká pouze resocializace, ale také prevence před patologickým chováním nebo například omamnými látkami. Při procesu resocializace je potřeba si určit u daného jedince cíle, kterých je potřeba působením dosáhnout, dále jakým způsobem lze daných cílů dosáhnout a jakými prostředky jich dosáhneme (Moravcová, 2010).

Vznik resocializační pedagogiky je datovaný na 70. léta 20. století. „*Až do konce druhé třetiny 20. století zahrnovala postupy společenské izolace a segregace nepřizpůsobivých jedinců. Později, vlivem inkluzivních přístupů ve vzdělávání, byly položeny základy resocializační pedagogiky, v níž spíše než o izolaci jde o integraci jedinců v rámci postupného odstraňování deviantních projevů chování.*“ (Veteška, 2016)

České pojetí vychází z modelu polské školy, jelikož polské a české prostředí je si kulturně a geopoliticky blízké. Polské pojetí resocializační politiky je vnímáno spíše

jako teoretická věda, která se zaměřuje na lidi, kteří jsou sociálně nepřizpůsobiví (Veteška, 2016).

7 Vzdělávání jedinců ve VTOS

Vzdělávání je proces, při kterém dochází k předávání informací ze strany vzdělavatele směrem ke vzdělávanému. Vzdělávání je velice důležité pro zvýšení možností pro fungování v běžném, ale i pracovním životě. Vzdělávání je jakousi druhou šancí pro osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. Odsouzení mají možnost si ve vězení doplnit své vzdělání, pokud o něj doposud neprojevovali zájem nebo jen neměli to možnost. Vězeň se učí novým sociálním rolím ve společnosti, kolektivu, rodině, a podobně (Sochůrek, 2007a).

„Právní rámec vzdělávání vězňených osob tvoří kromě Listiny základních práv a svobod, zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, v platném znění (dále jen „školský zákon“) a již výše zmíněného zákona o výkonu trestu odnětí svobody, také vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, dále nařízení ministra spravedlnosti č. 1/2007, kterým se zřizuje škola pro osoby ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody a četná nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR. Evropskou dimenzi pak lze spatřovat v Evropských vězeňských pravidlech a doporučeních CPT a CAT.“²²

Rozlišují se tři formy vzdělávání:

- Formální vzdělávání – cílem formálního vzdělávání je získat certifikát o vzdělání (výuční list, maturita, vysokoškolský diplom, osvědčení, ...)
  - vzdělávání je vedeno učitelem
- Neformální vzdělávání – cílem neformálního vzdělávání je zvýšení kvalifikace a rozšíření kompetencí pomocí vzdělávacích kurzů
  - vzdělávání je vedeno lektorem
- Informální vzdělávání – cílem informálního vzdělávání je rozšíření všeobecného přehledu, například četbou

---

²² Koncepce vězeňství do roku 2025: Vězeňská služba ČR [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

- vzdělávání probíhá samostatně (Beneš, 2014).

„Kvalitní vzdělání je nezbytný předpoklad k tvorbě kvalifikované, motivované a kreativní pracovní síly, k získání konkurenceschopnosti a ke schopnosti obstát na trhu práce. Přestože vězeňské prostředí má svá specifika a odlišnosti, cílem Vězeňské služby ČR stejně jako soukromých subjektů ve vězeňském vzdělávacím systému je poskytování kvalitního vzdělání, které umožní vězněným osobám obstát na pracovním trhu, získat po skončení výkonu trestu odnětí svobody stabilní zaměstnání a odpovídající příjem. Tím vzdělání patří mezi nejdůležitější a nejúčinnější resocializační nástroje a společně s dalšími také představuje jeden z nejsilnějších stabilizačních faktorů.“²³

7.1. Reeducace

Reeducace se snaží o změnu postojů a chování marginální skupiny. *„Reedukační intervence se uplatňuje v rámci probačního dohledu zejména u jedinců podmíněně propuštěných z výkonu trestu, na něž jsou zaměřena resocializační zaměření. Rychlost a průběh resocializačního procesu závisí zejména na individuální schopnosti jedince adaptovat se na sociální změnu i na jeho ochotě měnit vlastní hodnotovou orientaci a vůli podřizovat se sociálním normám.“* (Veteška, 2015)

7.1.1 Marginální skupina

Marginální skupina představuje menšinovou odlišnou skupinu obyvatel. Marginální skupina je vytlačovaná na okraj společnosti, což nazýváme, že je skupina marginalizována a považována za méně významnou. Tyto skupiny jsou velice často diskriminované. Situace, které lidi dostaly na okraj společnosti, se nazývají marginální situace. Jedinci, kteří jsou na rozhraní dvou skupin, aniž by byli plně integrováni alespoň do jedné z nich, často trpí konflikty rolí.

Od roku 1989 se vlivem sociálních změn ve společnosti vyskytuje ve vysoké kvantitě řada sociálních problémů. Na tyto problémy reaguje převážně sociální andragogika, resocializační andragogika, penitenciární andragogika a andragogické poradenství. Velký fenomén, kterým se musí zabývat česká společnost je fenomén bezdomovectví. Tato skupina

---

²³ Taktéž

si dobrovolně vybrala tento způsob života. Pojem bezdomovec představuje osobu bez státní příslušnosti a bez domovského práva (Veteška, 2015).

Do marginální skupiny spadají například vězni, migranti, rasové menšiny a další.

7.2. Význam vzdělávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody

Vzdělávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody napomáhá vězňům využít svůj volný čas ve věznici a zvýšit si tak možnosti pro uplatnění na trhu práce v běžném životě po propuštění, ale i během výkonu trestu. Vzdělávání napomáhá k resocializaci vězně do společnosti. Mezi hlavní významy řadíme tedy resocializaci (osvojení si nových dovedností pro snažší fungování ve společnosti), kultivace návyků (změna životního stylu), rekvalifikace (zvýšení kvalifikace pro lepší uplatnění na trhu práce) a omezení recidivy (prevence před pácháním trestné činnosti) (Sochůrek, 2007).

Vzdělávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody se také rozlišuje na vzdělávání profesní a vzdělávání všeobecné. Vzdělávání profesní napomáhá vězňům získat rekvalifikaci a nové dovednosti pro uplatnění na trhu práce, protože pokud nemá uplatnění na trhu práce, tak se zvyšuje pravděpodobnost trestné činnosti a recidivy, protože daná osoba nevidí jinou možnost obživy.

Vzdělávání všeobecné zahrnuje gramotnost (čtení, psaní, počítání) a všeobecný přehled. Člověk, který není gramotný se nazývá analfabet. U takových osob dochází k analfabetismu zanedbáním ze strany rodičů nebo nemocí. Ve věznici probíhají vzdělávací kurzy základního vzdělání, aby odsouzení mohli komunikovat se svou rodinou či obhájci (Kozoň, 2006).

7.3. Evropská vězeňská pravidla pro vzdělávání osob

- 1. Každý vězeňský ústav musí usilovat o to, aby všichni vězni měli přístup ke vzdělávacím programům, které budou co možná nejkompaktnější a budou uspokojovat jejich individuální potřeby a brát v potaz jejich ambice.*
- 2. Je nutno prioritně připravit programy pro vězně, kteří jsou ngramotní nebo neumějí počítat a pro vězně, kteří nemají základní nebo odborné vzdělání.*

3. *Zvláštní pozornost je nutno věnovat vzdělávání mladých vězňů a vězňů se speciálními potřebami.*
4. *Výchovu a vzdělávání je třeba pokládat za součást vězeňského režimu, přičemž vzdělávání by mělo požívat tentýž status jako pracovní činnost, vězni však nesmí být finančně či jinak znevýhodněni za svou účast na vzdělávacích programech. Každý vězeňský ústav musí dát vězňům k dispozici knihovnu, která bude dostatečně vybavena širokým spektrem rekreačních i vzdělávacích zdrojů, knih a jiných médií.*
5. *Všude, kde je to možné, je třeba zajišťovat činnost vězeňské knihovny ve spolupráci s veřejnými knihovnami.*
6. *Výchova vězňů by v rámci možností měla být:*
  - a) *integrována do veřejného výchovněvzdělávacího systému dané země, aby vězni po propuštění mohli bez potíží pokračovat ve svém vzdělávání a odborném výcviku,*
  - b) *zajišťována pod záštitou externích výchovněvzdělávacích institucí.²⁴*

7.4. Motivace osob ve VTOS ke vzdělávání

Motivace osob ve výkonu trestu odnětí svobody ke vzdělávání je zcela závislá na činnosti pedagogů, kteří mají za úkol vzdělávat, ale také vytvořit u vězňů zájem o studium. Pedagogové mají za úkol vysvětlit vězňům to, že je vzdělávání nesmírně důležité a motivovat vězně nejen ke vzdělávání. Pedagogové se také snaží všestranně motivovat k lepším životním postojům, k lepším společenským přístupům a změně myšlení. Motivace ke vzdělávání je pro vězně získání dokladu o dosaženém vzdělání nebo kvalifikaci (Fischer, Škoda, 2008).

Pozitivní motivace pomáhá ke studijním ambicím, lepšímu chování, resocializaci a také pomáhá k hlubšímu zamyšlení nad výkonem trestu a jeho účelu. Nejdůležitější význam je podle mě to, že pokud je vězeň motivovaný využívat kvalitně svůj volný čas ku prospěchu následného života na svobodě, dojde rychleji k nápravě jedince a je větší šance, že se nebude chtít vracet ke kriminálnímu chování. Dle mého názoru je důležité, aby vězeň

---

²⁴ Evropská vězeňská pravidla. Vězeňská služba ČR [online]. [cit. 2021-04-10]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/03/Evropská-vězeňská-pravidla.pdf>

poznal pocit toho, že se mu něco daří a bude v tom chtít pokračovat i po propuštění.

Motivace je nejvíce však ovlivněna osobností jedince. Čírtková (2013) dělí osobnosti na pět typů:

1. socializovaný – reaguje bez příznaků psychické poruchy a uvědomuje si dopad svých činů
2. neurotický – trpí neurotickými poruchami, ale dopad svých činů si také uvědomuje
3. psychopatický – trpí poruchou chování a má jiné vzorce chování
4. mentálně nedostačivý – značí se nízkou inteligencí a je lehce manipulovatelný
5. psychotický – trpí duševní chorobou a trestnou činnost dělá na základě vnitřních pohnutků

Osobnostní typ socializovaný a neurotický lze motivovat ke vzdělávání a dalším aktivitám lépe než zbylé typy.

7.4.1 Motivační nástroje

Ve výkonu trestu odnětí svobody se užívají motivační nástroje, které mají zajišťovat plnění povinností vězňů a dodržování pravidel. Ti, kteří si plní veškeré povinnosti jsou odměňováni kladným hodnocením, které je důležité pro žádost o podmíněné propuštění. Pokud si však vězni své povinnosti neplní, jsou za to ukládány kázeňské tresty. Jak jsem již zmínila, motivačním nástrojem je například prostupná skupina vnitřní diference, která umožňuje vězňům určité výhody (Pilknerová, 2020).

7.4.2 Kázeňské tresty a odměny

Druhy kázeňských trestů a odměn jsou uvedené v zákonu o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů č. 169/1999 Sb. Mezi kázeňské tresty se řadí důtka, zákaz přijetí balíčku, snížení kapesného, finanční pokuta, propadnutí věci, umístění do uzavřeného oddílu až po dobu 28 dnů, celodenní umístění do uzavřeného oddílu až po dobu 20 dnů, nebo samovazba až po dobu dvaceti dnů. Při trestu celodenního umístění do uzavřeného oddílu nebo na samovazbu platí, že odsouzený nesmí odpočívat na lůžku

mimo dobu pro to určenou, nesmí číst, nesmí kouřit, nechodí do práce a neúčastní se programu. Jediný rozdíl je, že u celodenního umístění na uzavřený oddíl, musí vykonávat činnosti k zajištění provozu věznice, jako například úklid.

Mezi odměny se řadí pochvala, povolení nákupu, delší doba návštěv, vyšší kapesné, věcná odměna, peněžité odměny, větší osobní volno nebo může odsouzený opustit věznici až na 24 hodin. Vězeň si konkrétní odměnu nevybírání, ale je mu přiřazena (Pilknerová, 2020).

8 Program zacházení

Program zacházení je velice důležitý výchovný prostředek, který slouží ke snižování rizika recidivy kriminálního chování, vede vězně k zodpovědnost za jimi spáchaný trestný čin a napomáhá vězňům vést po propuštění plnohodnotný život bez trestné činnosti. Obsahuje konkrétně formulované cíle působení na odsouzeného, metody směřující k dosažení těchto cílů, způsob a četnost hodnocení plnění programu. Program zacházení individuálně vypracovává speciální pedagog na základě komplexní zprávy SAPRO (Souhrnná analýza rizik a potřeb odsouzených) o odsouzeném, která se provádí na nástupním oddělení u každého nově příchozího vězně, který byl odsouzen k trestu delšímu než 90 dní. Komplexní zpráva obsahuje psychologickou, sociální, pedagogickou a zdravotní charakteristiku jedince. Odborníci, kteří provádí toto vstupní vyšetření poté doporučí vhodný program zacházení. Speciální pedagog může doporučit více variant programu zacházení a v takovém případě si může odsouzený vybrat.²⁵

Během výkonu trestu se mohou aktivity a cíle programu zacházení měnit a přizpůsobovat potřebám vězně, protože je dokázáno, že během dlouhodobého pobytu ve vězení dochází u vězňů, někdy pouze dočasně, ke změně chování nebo změně osobnostních vlastností. Může tak narůstat i určitá nepřátelskost a introverze. *„Byly zjištěny i změny v oblasti motivace a hodnot, většinou šlo o prohloubení celkového nezájmu, docházelo i ke zhoršení emoční pohody.“* (Vágnerová, 2014)

Průběžně tedy vychovatel vyhodnocuje plnění programu daným jedincem. Ve věznici pro mladistvé probíhá hodnocení jednou za měsíc, ve výstupních oddílech věznic s ostrahou a se zvýšenou ostrahou je to jednou za dva měsíce a u odsouzených, kteří jsou zařazeni do věznice s ostrahou probíhá hodnocení každé tři měsíce a u odsouzených, kteří jsou zařazeni do věznice se zvýšenou ostrahou jednou za šest měsíců. Toto vyhodnocení je poté rozhodující při podmíněném propuštění či přeřazení (Veteška, Fischer, 2020).

---

²⁵ ČESKO. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1999.

8.1. Činnosti programu zacházení

Programy zacházení jsou rozděleny na vzdělávací aktivity, pracovní aktivity, zájmové aktivity, speciálně výchovné aktivity a na oblast utváření vnějších vztahů.

8.1.1 Vzdělávací aktivity

Vzdělávací aktivity jsou zaměřené primárně na vzdělávání vězňů a jsou nedílnou součástí nabídky aktivit pro všechny odsouzené. Vzdělání a gramotnost má zásadní roli při nápravě vězňů. Fischer a Veteška (2020) uvádějí: *„Hlavní cíl vzdělávání spočívá ve zvýšení pravděpodobnosti následné reintegrace delikventního jedince do společnosti, ve zlepšení úrovně jeho morálních vlastností a v korekci jeho chování do sociálně přijatelných, nebo dokonce požadovaných norem.“* Vzdělávání odsouzených může být vedeno zaměstnanci věznice, vzdělávacími kurzy nebo může být vzdělávání organizované Středním odborným učilištěm). Důraz je kladen na vzdělávání negramotných a na rekvalifikační kurzy, jelikož vzdělávání musí být pro pro zvýšení korektivního výchovného efektu spojeno s pracovní činností.

Odsouzení mají možnost si získat vzdělání na základní, střední i vysoké škole, mohou se účastnit dalších vzdělávacích forem nebo mohou získat či zvyšovat svou pracovní kvalifikaci. Po vykonání závěrečných zkoušek je výhodou to, že odsouzení dostanou doklad o úspěšně ukončeném vzdělání, ze kterého nebude znát, že vzdělávání probíhalo ve výkonu trestu odnětí svobody. Odsouzení, kteří navštěvují denní studium jsou posuzováni jako odsouzení, kteří jsou zařazeni do práce.²⁶

Vzdělávací aktivity jsou realizovány v rámci Středního odborného učiliště Vězeňské služby ČR. Učiliště má několik pracovišť přímo v rámci několika věznic (Heřmanice, Pardubice, Plzeň, Rýnovice, Světlá, Valdice, Všehrda, Kuřim, Stráž pod Ralskem).²⁷

---

²⁶ ČESKO. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1999.

²⁷ Střední odborné učiliště. *Vězeňská služba ČR* [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/stredni-odborne-uciliste/o-nas/organizacni-struktura/>

Tabulka 11 Přehled učebních oborů a kurzů v SOU-školní rok 2018/2019

Školské vzdělávací středisko	Učební obor/kur	Délka studia	Počet žáků	Doklad
Heřmanice	Elektrotechnické a strojně montážní práce	3 roky	37	výuční list
	kurz Dělník v elektrotechnice	18 týdnů	23	osvědčení
	kurz Strojírenské a záměšnické práce	18 týdnů	18	osvědčení
	kurz FIE (standard)	36 týdnů	18	-
Pardubice	Práce ve stravování	2 roky	60	výuční list
	kurz Anglický jazyk	36 týdnů	26	potvrzení
	kurz Základy PC	36 týdnů	17	potvrzení
	kurz Keramik	36 týdnů	14	potvrzení
	kurz Malíř - natěrač	36 týdnů	17	potvrzení
	kurz FIE (standard)	36 týdnů	28	-
	kurz Včelař	36 týdnů	13	potvrzení
Plzeň	Strojírenské práce	3 roky	85	výuční list
	kurz Dělník v elektrotechnice	18 týdnů	24	osvědčení
	kurz Celoživotního vzdělání	18 týdnů	27	potvrzení
	kurz Německý jazyk	36 týdnů	16	-
	kurz Český jazyk	36 týdnů	16	-
	kurz Základní škola	36 týdnů	40	-
	kurz FIE (standard)	36 týdnů	20	-
Rýnovice	Obráběč kovů	3 roky	86	výuční list
	kurz Knihař	36 týdnů	7	potvrzení
	kurz Odborný kurz z CAD	36 týdnů	11	potvrzení
	kurz FIE (standard)	36 týdnů	53	-
	kurz 3D tisk	18 týdnů	10	potvrzení
Světlá nad Sázavou	Provozní služby	2 roky	38	výuční list
	Šití práce	2 roky	18	výuční list
	kurz Anglický jazyk	36 týdnů	25	potvrzení
	kurz Český jazyk pro cizince	36 týdnů	21	potvrzení
	kurz Základy PC - začátečníci	18 týdnů	27	potvrzení
	kurz Základy PC - pokročilí	18 týdnů	26	potvrzení
	kurz Keramik	36 týdnů	17	potvrzení
	kurz Keramik II	36 týdnů	12	potvrzení
	kurz Základní škola	36 týdnů	46	potvrzení
	kurz Trénování paměti	36 týdnů	23	potvrzení
	kurz FIE (standard)	36 týdnů	66	-

Zdroj: vlastní zpracování dle Statistické ročenky 2019²⁸

²⁸ Statistická ročenka 2019. Vězeňská služba ČR [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2020/05/Statistická-ročenka-Vězeňské-sluzby-České-republiky-za-rok-2019.pdf>

Tabulka 12 Přehled učebních oborů a kurzů v SOU-školní rok 2018/2019

Valdice	Obráběč kovů	3 roky	68	výuční list
	kurz Knihař	36 týdnů	15	potvrzení
	kurz Malíř - natěrač	36 týdnů	15	potvrzení
	kurz FIE (standard)	36 týdnů	15	potvrzení
	kurz Svářeč	4 týdny	24	potvrzení
	kurz FIE II (standard)	36 týdnů	8	potvrzení
	kurz CNC obrábění a 3D tisk	36 týdnů	15	potvrzení
Všehrdy	Děvařská výroba	3 roky	36	výuční list
	Práce ve stravování	2 roky	43	výuční list
	Elektrotechnické a strojně montážní práce	3 roky	39	výuční list
	kurz Zámečnick	36 týdnů	17	osvědčení
	kurz Zedník	36 týdnů	20	osvědčení
	kurz Celoživotního vzdělání	36 týdnů	86	potvrzení
	kurz FIE (standard)	36 týdnů	18	potvrzení
	kurz Malíř - natěrač	36 týdnů	13	osvědčení
Kuřim	Práce ve stravování	2 roky	36	výuční list
	kurz Celoživotního vzdělání	36 týdnů	20	potvrzení
	kurz Kuchařské práce	36 týdnů	26	potvrzení
	kurz Čišnické práce	36 týdnů	19	potvrzení
	kurz FIE (standard)	36 týdnů	29	-
Stráž pod Ralskem	Obráběč kovů	3 roky	46	výuční list
	kurz Základy PC	18 týdnů	30	potvrzení
	kurz Strojírenské a záměnické práce	36 týdnů	28	osvědčení
	kurz FIE (standard)	36 týdnů	21	potvrzení

Zdroj: vlastní zpracování dle Statistické ročenky 2019²⁹

8.1.2 Pracovní aktivity

Pracovní aktivity vytvářejí odsouzeným pracovní návyky, které jsou nezbytné po propuštění z výkonu trestu pro zajištění prostředků pro základní potřeby. Pracovní aktivity představují zaměstnávání, brigády, práce spojené se zajištěním provozu věznice a pracovní terapie (Veteška, 2015).

Pracovní aktivity také snižují agresivitu, rozvíjí osobnosti a odsouzení se učí novým dovednostem. Odsouzení také mohou dostávat finanční odměnu. Z odměny se hradí náklady spojené s pobytem ve vězení, ale zbylá částka jde vězňům jako kapesné (částka, kterou má k dispozici a kterou si určí odsouzený) nebo úložné (částka, která se ukládá na účet

²⁹ Statistická ročenka 2019. Vězeňská služba ČR [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2020/05/Statistická-ročenka-Vězeňské-sluzby-České-republiky-za-rok-2019.pdf>

odsouzeného a po propuštění je částka převedena na osobní účet dané osoby). Pracovní aktivity se vykonávají buď přímo ve věznici (placené i neplacené práce) nebo mimo vězeňské zařízení.

Pro zařazení do pracovních aktivit musí být odsouzený zdravotně způsobilý, je také přihlíženo ke znalostem a dovednostem odsouzeného. Věznice se zavazuje tomu, že musí vytvářet podmínky pro to, aby si mohl odsouzený zvyšovat pracovní kvalifikaci a aby si mohl rozšiřovat všeobecnou informovanost. V případě dočasné pracovní neschopnosti je náhrada odměny poskytnuta za stejných podmínek podle zákoníku práce. Pro odsouzené je zakázána jakákoliv práce s výbušninami, omamnými a psychotropními látkami, jedy nebo látkami, které zvyšující nebezpečí zdravotní újmy nebo újmy na majetku. Práce je jinak stanovená pro muže, jinak pro ženy a jinak pro mladistvé.

Do pracovní doby odsouzených nespadá úklidová činnost, která je potřebná pro zajištění chodu věznice a kterou vykonávají všichni vězni. Dále do pracovní doby nespadají pracovní terapie v rámci programu zacházení (tyto práce probíhají bez nároku na odměnu).³⁰

Odměňování vězňů

Odměňování vězňů, kteří jsou během výkonu trestu odnětí svobody zaměstnaní, spadá pod nařízení vlády č.361/2017 Sb., o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody.

Pracující odsouzení jsou rozdělení do čtyřech skupin podle vykonávané práce:

- I. skupina-pro výkon práce není potřeba odborná kvalifikace
  - odsouzený má podle zákoníku práce při stanovené týdenní pracovní době nárok na 50% minimální mzdy za kalendářní měsíc

---

³⁰ *Trestní předpisy: trestní zákoník, trestní řád, ochrana svědka, výkon trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, výkon vazby, Probační a mediační služba, Rejstřík trestů, soudnictví ve věcech mládeže, zajištění majetku, oběti trestných činů, amnestie, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob : novela TZ a TR od 1.2.2019 : redakční uzávěrka 1.1.2019.* Ostrava: Sagit, 2019. ÚZ: úplné znění. ISBN 978-80-7488-322-4.

- II. skupina-pro výkon práce je potřeba střední vzdělání s výučním listem nebo odborná kvalifikace
  - odsouzený má podle zákoníku práce při stanovené týdenní pracovní době nárok na 70% minimální mzdy za kalendářní měsíc
- III. skupina-pro výkon práce je potřeba střední vzdělání s maturitou, vyšší odborné vzdělání nebo vysokoškolské bakalářské vzdělání
  - odsouzený má podle zákoníku práce při stanovené týdenní pracovní době nárok na 95% minimální mzdy za kalendářní měsíc
- IV. skupina-pro výkon práce je potřeba vysokoškolské magisterské vzdělání
  - odsouzený má podle zákoníku práce při stanovené týdenní pracovní době nárok na 120% minimální mzdy za kalendářní měsíc³¹

Od 1.1. 2021 se podle nařízení vlády č. 487/2020 Sb. zvýšila minimální mzda pro stanovenou dobu 40 hodin týdně na 15 200 Kč za měsíc.

Výhody pro zaměstnavatele odsouzených

Zaměstnávat vězně je pro zaměstnavatele výhodné nejen z finančního hlediska. Další přínos pro zaměstnavatele je, že věznice zajišťuje pro odsouzené pracovní oděv, odsouzení nemají nárok na dovolenou, mohou pracovat během svátků (za příplatek 10% na hodinovou sazbu), v případě nemoci nebo neschopnosti práce je odsouzený nahrazen jiným vhodným odsouzeným, věznice se stará o mzdy a zajišťuje bezpečnostní kontroly.

Aktuálně k lednu 2021 je zaměstnanost osob ve výkonu trestu odnětí 49,06%, což představuje 6 543 osob. Oproti roku 2020 je to pokles o 9,22%, tedy o 1 883 osob.

---

³¹ Nařízení vlády č. 361/2017 Sb. Zákony pro lidi [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-361>

Tabulka 13 Přehled zaměstnanosti odsouzených 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Zaměstnanost v %	44,93%	50,38%	56,23%	59,89%	58,65%
Počet zaměstnaných odsouzených	6 021	7 606	8 449	8 858	8 618
Počet odsouzených zaměstnaných v provozovnách SHS VS ČR	1 720	2 999	3 457	4 191	4 181
Počet odsouzených zaměstnaných u podnikatelských subjektů	1 646	1 954	2 265	1 906	1 605
Celkový počet vězňů	20 866	22 481	20 789	20 215	19 717

Zdroj: vlastní zpracování podle VSČR (2021)³²

8.1.3 Zájmové aktivity

Zájmové aktivity jsou individuální nebo skupinové aktivity rozvíjející schopnosti, fyzickou zdatnost a sociální dovednosti. Cílem je podle Hály (1999) zájmovými činnostmi „působit na dosažení změn v motivaci společně se získáváním potřebných dovedností a znalostí, které často delikventním jedincům chybí.“ Odsouzený se může podílet na vydávání vězeňského časopisu, může sledovat televizi a může si bezplatně půjčovat knihy z vězeňské knihovny. V knihovně jsou zastoupené beletrie, odborné publikace i právní předpisy. Také si může odsouzený na svůj náklad objednat knihy, denní tisk nebo časopisy. Taková zásilka se nepovažuje za balíček, tudíž není nijak omezená.³³

Zájmové aktivity slouží také k odreagování odsouzených a k zahnání stereotypu během výkonu trestu odnětí svobody. Velice často vězni tráví svůj volný čas ve věznici sportovními aktivitami. Mají k dispozici například posilovnu, rotopedy a mohou chodit třeba na jógu.

³² Aktuální počty zaměstnaných vězňů. Vězeňská služba ČR: Generální ředitelství [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/rychla-fakta/aktualni-pocty-zamestnanych-veznu/>

³³ *Trestní předpisy: trestní zákoník, trestní řád, ochrana svědka, výkon trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, výkon vazby, Probační a mediační služba, Rejstřík trestů, soudnictví ve věcech mládeže, zajištění majetku, oběti trestných činů, amnestie, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob : novela TZ a TR od 1.2.2019 : redakční uzávěrka 1.1.2019.* Ostrava: Sagit, 2019. ÚZ: úplné znění. ISBN 978-80-7488-322-4.

8.1.4 Speciálně výchovné aktivity

Speciálně výchovné aktivity představují různé individuální a skupinové rozvojové aktivity, adaptační aktivity, terapeutické aktivity, psychosociální výcvik, poradenství, intervenci a další aktivity zaměřené na osobnost vězně, jeho postoje, chování a myšlení.

Fischer a Veteška (2020) uvádí, že z „*hlediska andragogické intervence patří k výhodným aktivitám například:*

- *Sociálněprávní poradenství: jde o řešení problémů a zároveň vlastně o vzdělávání vedoucí ke zvýšení předpokladů pro normální společenské fungování a uplatnění.*
- *Výcvikový program pro nezaměstnané: má aktivizační a motivační charakter. Jde o poradenství zaměřené na hledání možností a způsobů, jak si najít dlouhodobé pracovní uplatnění.*
- *Individuální poradenství: jeho cílem je posouzení celkových předpokladů ve vztahu k uplatnění a doporučení pro vzdělávání a další aktivity, zaměřené na rozvoj osobnostních předpokladů.“*

8.1.5 Oblast utváření vnějších vztahů

Cílem oblasti utváření vnějších vztahů je udržování sociálních kontaktů se svou rodinou a přáteli mimo věznici, které jsou podstatné pro resocializaci a pro zapojení se do života po propuštění z výkonu trestu. Do této oblasti spadá například korespondence nebo návštěvy s blízkými. „*Veškeré sociální, kulturní a další aktivity, realizované v rámci programu zacházení, jsou předem vždy plánovány a jsou v souladu s časovým režimem věznice. Samotnou motivační činností pro odsouzené jsou tzv. extramurální akce. Jedná se o akce mimo věznici, jako jsou např. návštěvy divadelních a filmových představení, koncertů, muzikálů, výstav a sportovních utkání. Probíhají zpravidla za dozoru pracovníka věznice.“* (Veteška, 2020)

V současné době jsou návštěvy kvůli pandemické situaci omezeny. Vězni mohou využívat pro komunikaci se svými blízkými nebo advokáty videohovory přes Skype.

8.2. Sestavení programů zacházení

„Při sestavování programu zacházení vychází speciální pedagog ze zjištěných rizik daného pachatele. Pro zjištění rizik aktuálně využívá Vězeňská služba ČR diagnostický nástroj SAPRO (souhrnná analýza rizik a potřeb pachatele). Tento nástroj přináší jednotící postup pro vyhodnocování rizik a potřeb klientů. Zahrnuje tyto oblasti:

- 1. rizika vyplývající z charakteristiky trestné činnosti*
- 2. riziko újmy, jež by mohlo dále hrozit potencionální či konkrétní oběti*
- 3. rizika vyplývající z dynamických faktorů klienta (situace v oblasti bydlení, zaměstnání, financí, závislostí, rodiny a sociálních kontaktů, myšlení, postojů, chování a životního stylu.“ (Veteška, 2015)*

Výstupem je poté komplexní zpráva o riziku a potřebách osob ve výkonu trestu odnětí svobody. Bere se také ohled na sebehodnocení a přístup k řešení tohoto rizika. Na základě toho se poté plánuje strategie resocializační intervence k naplnění potřeb a minimalizaci rizik (Prokopová, 2015).

Program zacházení se následně stanoví na základě míry rizika, které se dělí na:

1. nízké riziko-v tom případě se preferuje program minimálního zacházení, který se opírá o pracovní a zájmové aktivity a je zde menší míra intervence
2. střední až vysoké riziko-v tom případě je kladen důraz vzdělávací a pracovní aktivity a odbornou intervencí
3. vysoké až velmi vysoké riziko-v tom případě se preferuje speciální program zacházení, ve kterém jsou velmi důležité výchovné a vzdělávací nástroje a je třeba věnovat vězňům speciální intervencí
4. rozlišují se také programy pro vězně před propuštěním z výkonu trestu odnětí svobody, které jsou zaměřené na adaptaci na podmínky běžného života na svobodě (Brunová, 2020).

8.3. Druhy programů zacházení

Programy zacházení se dělí na pět druhů podle míry rizika, intenzity zacházení a zaměření zacházení. Dělí se na program minimálního zacházení, standardního zacházení, speciálního zacházení, výstupního zacházení a základního motivačního zacházení.

8.3.1 Standardizované programy

Standardizované programy mají za cíl působit na odsouzené, kteří svým profilem nespádají do působnosti tzv. specializovaných oddělení, avšak práce s nimi je pro ochranu společnosti mimořádně důležitá či je přímo upravena legislativou. Mohou to být jak osoby s vysokým rizikem, tak i osoby, u kterých je vysoce pravděpodobné, že se zvládnou reintegrovat do společnosti. Program je přenositelný z věznice do věznice pouze pokud jsou zachované podmínky pro realizaci programu (Veteška, 2020).

Aktuálně se standardizované programy zaměřují hlavně na snížení rizika recidivy u osob ve výkonu trestu odnětí svobody za násilné, majetkové, sexuálně orientované činy nebo za dopravní nehody spáchané pod vlivem omamných látek, ale také u osob před propuštěním. Určité standardizované programy se realizují ve vybraných věznicích.³⁴

---

³⁴ Nová koncepce vězeňství ČR do roku 2025. Vězeňská služba ČR [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

Tabulka 14 Standardizované programy zacházení

Název programu	Cílová skupina	Rok standardizace
3Z	multirecidivisté	2011
GREPP 1	pachatelé sexuálního násilí na dětech	2011
GREPP 2	pachatelé sexuálního násilí na dětech	2012
TP 21 JUNIOR	mladiství	2011
PARDON	pachatelé dopravních nehod	2012
TP KEMP	pachatelé násilí	2013

Zdroj: vlastní zpracování dle Vetešky (2020)

Program 3Z

Standardizovaný program 3Z (Zastav se, zamysli se a změň se) je realizován pro odsouzené za méně závažné trestné činy a pro osoby před propuštěním. Cílem programu je, aby si odsouzení byli vědomi svých činů a jejich důsledků. Program má motivovat ke získání dovedností pro život bez trestných činů. Program je také zaměřen na osoby, které jsou trestané již vícekrát za majetkovou činnost nebo za neplacení výživného. Osoby v tomto programu musí otevřeně hovořit o svém kriminálním jednání (Veteška, 2020).

Tento program je realizován ve Věznici Příbram od roku 2009 a již tento program absolvovalo přes 200 osob. Program je realizován školenými trenérkami. Tento program je převzat z Velké Británie a je projektem ředitelství Probační a mediační služby ČR a Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR. „*Program je zaměřen na trénink sociálních dovedností a znalostí, rozvoj kritického myšlení, schopnost řešení problémů s dlouhodobější perspektivou, rozvoj sociálních kompetencí a komunikačních dovedností, učení sebeovládání, přijímání pravidel, předcházení pocitů frustrace a zklamání z neúspěšného zařazení do společnosti, posilování sebedůvěry a sociálních vazeb a také posilování pozitivních sociálních norem. Probíhá skupinovou formou (11 dvouhodinových setkání)*

a využívá metody modifikace chování, metody behaviorální terapie, nácvik pomoci autoinstrukcí, nácvik řešení problémů a kognitivní terapie.“³⁵

Program GREPP 1 a GREPP 2

Programy GREPP jsou určené převážně pro práci s odsouzenými, kteří jsou ve výkonu trestu odnětí svobody za násilí na dětech. Program GREPP 1 je intenzivní a krátkodobý, trvá pouze 7 týdnů a je realizován například ve Věznici Nové Sedlo. Program GREPP 2 je navazující a dlouhodobý, trvá 10 měsíců. Cílem programu je poznání důsledků jejich trestné činnosti. *„Přijetí viny je jedním z východisek pro úspěšnou reintegraci vězněných osob. U mnoha odsouzených je diagnostikována parafilie, mnohdy je nutné vysvětlit co to pro ně znamená, že tento stav je neměnný a musí se naučit s ním žít v mezích zákona a morálky. Motivovat je k aktivní účasti na své nařízené ochranné léčbě a i následné spolupráci s odborníky v tomto oboru. Část odsouzených i po absolvování programu žádnou skutečnou vinu necítí, otázkou zůstává proč? Jestliže připustíme, že i odsouzený má právo na vývoj a pocit viny zažívá, pak patrně nestagnuje a vytváří si podmínky pro úspěšnou reintegraci. Dlouholetá praxe ukazuje, že deset až dvacet procent odsouzených, kteří absolvují Grepp nepřijmou vinu.*“³⁶

TP 21 JUNIOR

Program TP 21 JUNIOR je vzdělávací program, jehož cílem je snaha o minimalizaci násilí a agresivity. Program pomáhá mladistvým sebezpoznání a ukazuje jiné možnosti řešení konfliktů. Tento program je realizován ve věznici Všehrady a pro tento program je vybíráno 8-12 odsouzených s poruchami chování, kteří se chovají v kolektivu agresivně a mají sklony k fyzickému násilí. Často tito mladiství odsouzení pochází z výchovných či diagnostických ústavů a mají velké zkušenosti s návykovými látkami, proto mají často sníženou mentální úroveň.

„Během tříměsíčního působení na odsouzené se všem devíti zaměstnancům participujícím na programu „TP 21 JUNIOR“ daří mladistvé motivovat k určité pozitivní změně v chování prováděnými aktivitami jako je Kultivace osobnosti, Konflikt a možnosti

---

³⁵ Zastav se, zamysli se a změň se. Věznice Příbram: Vězeňská služba ČR [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-pribram/o-nas/vykon-vezenstvi/zastav-se-zamysli-se-a-zmen-se/>

³⁶ Program GREPP 1 Přijetí viny. Věznice Nové Sedlo: Vězeňská služba ČR [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-nove-sedlo/novinky/program-greep-prijeti-viny/>

jeho řešení, Stres a možnosti jeho zvládnání, Občanská a rodinná výchova, Sociálně právní výcvik a společenské chování, Výtvarné techniky, Relaxační techniky, Pohybová cvičení, Sportovní hry, Pracovní výchova (forma úklidu), Sebeobslužné činnosti, Zahradnické práce a Duchovní činnost. V průběhu obou běhů terapeutického programu „TP 21 JUNIOR“ roku 2018 se podařilo vychovatelům a odborným zaměstnancům věznice zařazené vězně motivovat k smysluplnému využití času stráveného ve vězení, k získání nových zkušeností i poznatků a k možnosti získat např. odměnu. Dopouštění se kázeňských přestupků zařazenými mladistvými vězni se v oblasti fyzického násilí nebo agrese podařilo minimalizovat. Všichni zařazení se zapojovali rádi a s ochotou.“³⁷

Program Pardon

Program PARDON (Resocializace pachatelů dopravních nehod) slouží pro odsouzené za dopravní nehody. Cílem programu je příprava odsouzeného návrat do společenského života a do silničního provozu. Tento intenzivní program probíhá 2x ročně ve Věznici Odolov. Kurz vznikl ve spolupráci s Centrem dopravního výzkumu.³⁸

TP KEMP

Terapeutický program KEMP je určený pro odsouzené s násilnou trestnou minulostí, které chtějí na sobě zapracovat a změnit svůj život k lepšímu. Tento program probíhá ve Věznici Vinařice, kde si vězni pořádají i akademie, kde předvádí vtipné scény ze života.³⁹

9 Praktická část

9.1. Cíl

Cílem výzkumu v mé praktické části diplomové práce je získat informace a přiblížit postoje vězňů ohledně Programu zacházení, vzdělávání a práce ve vězení, významu trestu odnětí svobody, motivace ze strany vězeňského personálu a aktuální situace týkající

---

³⁷ Terapeutický program TP 21 pro mladistvé odsouzené. Věznice Všehrady: Vězeňská služba ČR [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-vsehrady/novinky/terapeuticky-program-tp-21-pro-mladistve-odsouzene/>

³⁸ Jak se řídí v Odolově. Věznice Odolov: Vězeňská služba ČR [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-odolov/uncategorized-cs/jak-se-ridi-v-odolove/>

³⁹ Akademie TP KEMP. Věznice Vinařice: Vězeňská služba ČR [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-vinarice/novinky/akademie-tp-kemp/>

se covidu 19. K informacím od odborníků se dostaneme snadno, proto mě zajímalo, jaký k těmto tématům mají postoj samotní vězni, kterých se to týká nejvíce.

9.1.1 Hypotézy

H1: Většina vězňů zná význam Programu zacházení.

H2: Všichni vězni jsou informovaní o vzdělávacích možnostech od nástupu do VTOS.

H3: Většina vězňů nepřikládá vzdělávání ve věznicích význam.

H4: Většina vězňů není dostatečně motivovaná ke vzdělávání a vzdělávací nabídky nevyužívá.

H5: Většina vězňů je ovlivněna aktuální situací ohledně Covidu 19.

9.2. Výzkumná metoda

V praktické části jsem pro výzkumné účely vybrala metodu kazuistiky a dotazníků. Kazuistika nebo také případová studie se řadí mezi kvalitativní metody výzkumného šetření. Jde o ucelený výzkum konkrétní osoby nebo případu. Kazuistika obsahuje údaje o konkrétním výzkumném vzorku. Hendl (2016) dělí kazuistiku na anamnézu, katamnézu, analýzu a interpretaci, v neposlední řadě na diskuzi a závěr. Anamnéza má obsahovat konkrétní údaje o výzkumném vzorku, u kazuistiky osob je těmito údaji myšlen věk, pohlaví, rodinné zázemí a u kazuistiky jevu se jedná například o sociální prostředí. Katamnéza je průběh a vývoj zkoumaného vzorku. Při analýze a interpretaci je potřeba se na zkoumaný vzorek podívat jako na celek a zdůvodnit si daný jev či chování. Diskuse a závěr je následné zhodnocení jevu či osoby.

Pro kazuistiku jsem zvolila vězně Petra, se kterým se známe osobně a Petr byl ochotný mi otevřeně odpovídat na otázky. Rozhovor proběhl přes Skype a telefonní hovor, jelikož věznice nepřijímají v době pandemie žádné návštěvy.

Dotazníkové šetření je definováno jako souhrn otázek, kdy jedna osoba vytvoří otázky a druhá osoba (respondent) na tyto otázky písemně odpovídá. Dotazník je vhodný pro kvantitativní metodu zkoumání, protože lze získat informace od velkého množství osob.

Zjistila jsem, že nevýhodou dotazníků je, že respondent nemusí vždy pochopit otázku nebo nemusí odpovědět na celou otázku. Otázky byly v dotazníku jak uzavřené, kdy si měl respondent vybrat jednu z odpovědí, tak otevřené, kdy se respondent mohl více rozepsat. Dotazníky s dvaceti otázkami jsem poslala do věznice Vinařice. Petrovi, se kterým jsem vypracovávala kazuistiku a i dalších třicet dotazníků pro Petrovi spoluvězně. Z celkového počtu mi bylo vráceno sedmnáct dotazníků. Další dotazníky jsem poslala do věznice Kuřim.

9.3. Charakteristika respondentů

Kazuistika byla vypracovaná na jednoho vězně, který je ve výkonu trestu odnětí svobody již po šesté. U dotazníkového šetření bylo respondentů celkem sedmnáct a všichni vězni jsou na jednom oddělení ve věznici Vinařice v bezdrogové zóně s terapeutickým zacházením (TBZ). Do této zóny jsou přijímáni odsouzení uživatelé omamných látek, kteří byli zařazeni do věznice s ostrahou. Odsouzení si mohou o tuto zónu, ale také písemně požádat. Platí zde striktní pravidla o abstinenci a vězni se musí kdykoli podrobit kontrole. Program zacházení má v TBZ pevnou strukturu a speciální pedagog rozhoduje o zařazení vězně do povinných či nepovinných aktivit, a to minimálně po dobu deseti hodin týdně.⁴⁰

9.3.1 Věznice Vinařice

Věznice Vinařice se nacházejí ve stejnojmenné obci nedaleko Kladna. Od roku 1945 do roku 1947 zde fungoval tábor válečných zajatců a později se prostory využívaly jako tábor nucených prací. Věznice jako taková byla zřízena v roce 1955 na rozkaz ministerstva vnitra. Během 70. let došlo k rozsáhlé rekonstrukci a modernizaci, čímž se také navýšila kapacita věznice. V té době zde bylo umístěno okolo dvou tisíc vězňů a většina z těchto vězňů pracovala v dolech na Kladensku. V 90. letech došlo k dalším architektonickým změnám a byla vybudována nová budova s kapacitou čtyři sta vězňů, která nyní představuje dominantu věznice. Od září roku 2017 je věznice určena pro vězně s ostrahou se středním a vyšším stupněm zabezpečení. Kapacita věznice je 890 vězňů, kteří jsou rozděleni do 24 oddílů a je zde 163 ložnic, což vychází v průměru 6-7 osob v jedné ložnici.

---

⁴⁰ *Vězeňská služba České republiky: Věznice Vinařice* [online]. [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-vinarice/wp-content/uploads/sites/38/2018/06/Vnitřn%C3%AD-řád-pro-odsouzené-Věznice-Vinařice.pdf>

Po uzavření nebo omezení dolů na Kladensku se hledalo pro vězně jiné pracovní uplatnění. V současnosti vězni pracují na nestřežených pracovištích mimo věznici nebo ve vnitřních prostorách věznice. Vězni mají k dispozici knihovnu. Je zde specializované oddělení pro mentálně retardované vězně, oddělení s terapeutickým programem pro pachatele násilné trestné činnosti, oddělení se speciálními způsoby zacházení, oddělení bezdrogové zóny, výstupní oddělení a krizové oddělení.

Ve věznici je potřeba celkem 370 pracovníků, 225 zaměstnanců je přímo z Vězeňské služby a 145 jsou odborní výchovní pracovníci a pracovníci zajišťující administrativu a logistiku. Věznice také spolupracuje s různými dalšími organizacemi, například školami, občanskými sdružení a další. Zaměstnanci těchto organizací se podílejí na projektech, které slouží jako primární či sekundární prevence kriminality během různých přednáškách na školách nebo během exkurzí, které probíhají přímo ve věznici. Ředitelem této věznice je plk. Mgr. Miroslav Hadrava.⁴¹

9.4. Kazuistika vězně Petra

9.4.1 Život

Ráda bych přiblížila život Petra, který je recidivistou od svých sedmnácti let. Narodil se v roce 1972 v Praze do rodiny stavbyvedoucího a sekretářky a má o rok starší sestru. Jako dítě byl průměrným žákem a vše probíhalo bez jakýchkoliv náznaků patologického chování. Oba rodiče byli zaměstnaní na plný úvazek a děti byly vedené k samostatnosti. Petra sestra měla zdravotní potíže a často byla u babičky, která se o ní starala, když byli rodiče v práci. Při výchově vládl otec pevnou rukou a Petr se sestrou byli trestáni i fyzickými tresty.

Absolvoval základní školu a poté učební obor na automechanika, který stěží dokončil. V sedmnácti letech odjel s partou kamarádů do Itálie, jeho rodina o něm nic nevěděla několik měsíců. Rodiče byli informováni až od jeho kamaráda, že je ve vězení pro mladistvé v Německu, jelikož kradl benzín z aut a pokusil se ukrást motorku. Po návratu z vězení se živil jako taxikář, oženil se se svou první ženou a narodila se mu v roce 1992

---

⁴¹ *Věznice Vinarice: Základní informace* [online]. [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-vinarice/o-nas/zakladni-informace/>

dcera. Manželství nemělo dlouhé trvání a rozpadlo se z důvodu gamblerství. V té době nikdo z jeho rodiny nevěděl, čím se Petr živí a na Petrovu dceru platili alimenty jeho rodiče.

Začal pracovat u jedné firmy, kde rozvážel potraviny (mléčné výrobky), které převážel bez dokladů a přeprodával zboží jiným dodavatelům. Podepisoval veškeré faktury, a i přes to, že jeho vedoucí byl jeho kamarád, který o všem věděl a Petra posílal tuto práci vykonávat, byl pouze Petr znovu odsouzen na pět let a propuštěn po třech letech.

Po rozvodu se svou první ženou byl dceři diagnostikován zhoubný nádor na mozku a bohužel se nedožila osmi let. Z velkého zármutku po ztrátě dcery se cítil ztracený a začal poté distribuovat drogy a byl opět odsouzený na pět let. Po propuštění se oženil s druhou ženou a manželství se po třech letech rozpadlo, neboť začal obchodovat s kradenými auty a kradeným zbožím.

Posléze si našel další partnerku, se kterou neplatili nájem, takže byli vystěhováni a žili v chalupě jeho rodičů, kde vykrádal okolní sousedy a byl zapojený do nelegálního převozu migrantů. Jednoho migranta unesl a věznil ve sklepě chalupy. Migrantovi se podařilo utéct, tím se rozjelo další pátrání po Petrovi a za tento čin byl odsouzený na osm let. Objekt rodičů byl zcela zdevastovaný. Petr byl hledán a zadrželi ho až při běžné silniční kontrole.

Po pěti letech se vrátil na svobodu a s partnerkou se věnovali prodeji kradeného zboží a při této činnosti došlo k těžkému ublížení na zdraví ze strany partnerky, ale Petr se nechal usvědčit, jelikož partnerka v té době měla devítiletého syna a byla těhotná s Petrovým dítětem. Petr byl po čtyřech letech podmíněně propuštěn, ale podmínku po dvou letech porušil opět drogovou činností, takže si aktuálně odpykává trest v plné výši. Byl ve věznicích Ruzyně, Bory, Pankrác, Bělušice, Všehrady a nyní se nachází ve věznici Vinařice.

9.4.2 Rozhovor

Během našeho rozhovoru na Skypu, kdy Petr mluvil o svém životě, jsem se ho ptala na několik otázek, které nyní přiblížím. Zajímalo mě, jak Petr hodnotí svůj život a zda by něco udělal jinak. Odpověděl, že vždy se najde v našem životě něco, co bychom udělali jinak a třeba lépe. Zpětně nejde nic měnit a lituje toho, že nemůže být se svým synem, kterého si zatím moc neužil a kterého téměř rok neviděl kvůli vládním opatřením z důvodu

pandemie. Ptala jsem se ho také, zda je mu někdo oporou. Při odpovědi na tuto otázku zmínil svého kamaráda, kterého poznal ve vazbě a kterému prý psychicky velmi pomohl a od té doby jsou blízkými přáteli, volají si obden a tento kamarád mu zasílá i finanční podporu. Také zmínil svou matku, která mu posílá dvakrát do roka balíčky, před možností Skypu si s ním psala dopisy a také mu pomáhá po finanční stránce. Každý den také volá svému synovi, který mu vypráví všechno, co přes den dělal.

Ptala jsem se ho také, zda považuje nějakou událost jako zlomovou ve svém životě vzhledem k jeho trestné činnosti. Odpověděl: *„Vždycky, když jsem potřeboval peníze, tak jsem chtěl jít nejsnazší a nejrychlejší cestou. Než abych šel v mládí požádat rodiče, obstaral jsem si peníze jinou cestou, bohužel nelegální. Otec byl velmi přísný a veškeré prohřešky byly trestané. Mojí největší motivací ale byly moje děti, potřeboval jsem peníze a hned. Trpělivost nikdy nebyla moje silná stránka. Po smrti Anežky jsem se už nebál ničeho a byl jsem obklopený lidmi, kteří si vydělávali stejným způsobem jako já. Bylo těžký to dělat jinak a ani mě to v tu dobu nenapadlo. Ted' jsem to dělal taky pro syna, abych měl dostatek peněz, ale abych zároveň měl hodně času, který bych mu mohl věnovat. Je to paradox, protože ted' se snažím mu po telefonu promlouvat do duše, aby byl hodný a dobře se učil ve škole, přitom je jeho otec za to, že nebyl hodný a špatně se učil v base.“*

Dále jsem se ptala, zda se během let ve vězení mění jeho přístup k výkonu trestu. Jeho odpověď byla: *„Každý je při prvním trestu jako leklá ryba. Nevíš, co čekat, jaký budeš mít spoluvězně a jaké bude vedení tvého oddílu. Z počátku se snažíš dělat všechno dobře a přijímat všechny nabídky vzdělávání a práce. Během předešlých trestů jsem vždy pracoval i mimo areál věznice. Ale je to vyděrárna. Za velkou dřinu máš málo peněz a do života po propuštění ti to stejně nepomůže. Nemyslím, že bych se výkonem trestu nějak změnil. Spíš je blbý začínat pokaždé od nuly a dostat se z té nuly rychle pryč. Je těžký nezkouznout zpátky do starých kolejí, kde to klope, dokud na tebe neprijdou (smích).“*

Další otázka se týkala motivace ke vzdělávání ve věznici. Na toto téma mi bylo řečeno, že během předešlých trestů si udělat výuční list na pomocné práce a provozní průkaz na vysokozdvihný vozík. *„K učení jsem nikdy nebyl motivovaný. Neměl jsem nikdy k sobě nikoho, kdo by motivovaný byl, takže jsem neměl potřebu se nějak dál vzdělávat. Všichni celý den jenom cvičí. Hodně si tu povídáme a je tu znát snaha od nás starých poučovat ty mladší,*

aby si svůj život srovnali, dokud ještě mají dost času.“ Další otázky, které se týkaly vzdělávání a možnosti práce mi Petr odpověděl v dotazníkovém šetření.

9.4.3 Shrnutí kazuistiky

Během rozhovoru byl Petr vždy dobře naladěný a je znát, že je smířený se svým trestem a je schopný a ochotný o tom mluvit. Po dobu rozhovoru jsem neměla pocit, že by vězeň svých činů litoval kvůli sobě, ale myslím, že jich lituje kvůli svému synovi, kterému se nemůže věnovat. Vězeň dle mého názoru přikládá větší cenu finančnímu zabezpečení syna, před trávením času se svým synem. Je si vědom toho, že riskoval svou činností to, že bude několik let ve výkonu trestu. Přikládá také váhu na výchovu přísného otce a odmítá fyzické tresty na svém synovi, nemyslím si ale podle rozhovoru, že by toto byl rozhodující faktor. Jako první krok k trestné činnosti bylo, že se Petr dostal do skupiny, která se živila krádežemi a s nimi v době revoluce odjel pryč od své rodiny. Od té doby se vězeň živil převážně nelegální činností.

Co se týče práce ve vězení, tak je Petr velmi demotivovaný a pracovat již ve věznicích nechce. O práci říká: *„Za hodně dřiny málo peněz a pitomce ze sebe dělat nebudu.“* Co se vzdělávání týče, tak je také cítit demotivace se jakkoliv vzdělávat. Myslím, že by mu pomohlo mít k sobě někoho, kdo by se zajímal o studium. Jeho spoluvězni často cvičí, což ho motivuje také ke cvičení, což považuji za pozitivum, protože se sportu nikdy aktivně nevěnoval. Pozitivně také hodnotím to, že se snaží pomáhat mladším vězňům a baví se se spoluvězni o lepším způsobu života. Myslím a pevně doufám, že po propuštění bude jeho prioritou trávit čas se svým synem.

Otázkou zůstává, jestli se Petr bude chtít zapojit do zákonného pracovního procesu? Setkala jsem se s názorem, že vlastně nemá cenu být zaměstnán, protože když mu z platu strhnou exekuce, zůstane opravdu málo k spokojenému životu. Proto vyhledával jiné nezákonné příležitosti k získání peněz. Je přesvědčen, že to vlastně dělal, aby se synem měl lépe. Nemá žádné špatné svědomí z porušení zákona, nikdy neřešil důsledky svých činů, které způsobil poškozeným osobám.

Další zásadní otázkou je, jestli bude mít pevnou vůli, kdyby se nedokázal vyrovnat s problémy, které jistě po ukončení trestu bude muset řešit. Aby kvůli jistě nelehké životní situaci, kdy bude muset řešit své rodinné i existenční problémy opět nespádl i k užívání drog.

9.5. Realizace dotazníkového šetření Věznice Vinařice

Odpovědi u dotazníkové šetření jsou psané kurzívou a u odpovědí ANO/NE jsou odpovědi zvýrazněné podtržením.

9.5.1 Dotazník vězeň Petr

Uved'te věk: *48 let*

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Středoškolské s maturitou / výučním listem*

Důvod trestu odnětí svobody: *Prodej drog*

Délka probíhajícího trestu: *63 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Po šesté*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Program zacházení má sloužit k resocializaci, ale nijak na sobě nevnímám změny, které se asi očekávají, když máme tyhle programy plnit.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Program zpracovává speciální pedagog podle rozhovoru s námi a podle toho rozhodne, co nám napíše. Tím, že jsem v protidrogové zóně, tak máme program zacházení přesně stanovený. V každé věznici se to liší, protože jsou všude jiné podmínky a vedení. Vždycky je to o lidech, co jsou ve vedení. Tady mám fajn vychovatele.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Já mám v programu kondiční cvičení, jógu, pěstitelské práce a terapie.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO – NE, případně KDO?

„Je to složitý, každý ví, jak se má chovat, oprava – jak by se měl chovat. Tak to tady nikdo nedělá, ale jelikož jsem na terapeutické bezdrogové zóně, tak se při terapeutických sezení

bavíme o životě venku bez drog, to ale taky všichni víme, že je normální nemít s drogama nic společného. Jak jednou začneš tak těžko jen tak skončíš.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO – NE, případně PROČ?

„Rozhodně ne, akorát mi to život znesnadňuje. Je to začínání pořád od začátku, vždycky se vrátím do stejných problémů, protože nebudu mít bydlení, nebudu mít peníze, nebudu mít nic. A jak se z toho mám rychle vyhrabat když mám ještě dluhy z vězení? Nesmysl.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO – NE, případně JAKÝ?

„Význam asi vidím v tom, že se tady kdo chce nemusí nudit. Ale že by mi to pomohlo profesně to ne, protože všichni chtějí čistý rejstřík a ten teda nemám.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO - NE

„Ano, při přijímacím pohovoru jsou nám sděleny možnosti studia a práce.“

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO – NE – NEVÍM

„Měl jsem možnost a zdárně jsem ukončil školu Pomocné práce ve stravování a mám provozní průkaz na vysokozdvizný vozík.“

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Pokud by se opravdu vzdělávalo, bylo by to dobré, ale je to vše jen na oko. Je zde hodně hnědočechů, co neumějí číst a psát a nikdo s tím nic nedělá.“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO – NE

„Tak to jsem se pobavil. To opravdu necítím. Reálně jsme tady všem jedno. Možná vychovatel má v sobě trochu empatie, ale jinak fakt ne.“

Máte možnost práce? ANO – NE, případně JAKÉ?

„Mám možnost pracovat pro firmu A-Giga jako operátor prodeje. Před tímhle trestem jsem vždy ve vězení pracoval a dluhy jsem tou prací nedokázal splatit, jelikož za těžkou dřinu platili pouze 4500 Kč a to ne vždy. Ted' je pravdou, že to zvýšili, ale stále je to směšné a pitomce ze sebe už dělat nebudu.“

Jaký je Váš program přes den?

„Ráno snídaně, hygiena, sport, terapie, po obědě péstitelské práce a co je covid, tak je možnost cvičení i po obědě a víc používání pc. Zavedli nám taky možnost hovoru na skypu, takže ted' hodně vězňů i komunikuje se svými obhájci přes skype. Máme omezené kontakty a na jeden hovor máme dvacet minut.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO – NE, případně JAKÝ?

„Tak to je pro smích. Určitě se nedá mluvit o nápravě. Je to jenom omezení pohybu, aby se neřeklo, že lidem všechno projde. A taky samozřejmě záleží na trestu za kterej člověk sedí. Když jsou to drogy nebo jiný krádeže tak mi to přijde v pohodě. Ale nějaký znásilnění nebo vraždy tak takový je určitě nutnost zavírat.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO – NE, případně JAK?

„Jsou úplně zakázané návštěvy, takže jsem rok neviděl svého syna a nemůžu ho obejmout.“

Co plánujete po propuštění?

„Plánuji být se svým synem a starat se o něj, protože zatím jsem toho moc nepředvedl. Práci mám slíbenou od kamaráda, takže budu makat s ním. Bydlení ještě řeším.“

9.5.2 Dotazník vězeň A

Uved'te věk: *44 let*

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Středoškolské bez maturity/výučního listu*

Důvod trestu odnětí svobody: *Podvod, výtržnictví a maření úředního rozhodnutí*

Délka probíhajícího trestu: *31 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Po třetí*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Program slouží k resocializaci odsouzeného, aby se pak zařadil do běhu společnosti.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Speciální pedagog na základě vstupního rozhovoru.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Můj program se skládá z terapie a zátěžového programu.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO – NE, případně **KDO?**

„Psycholog mi řekl, jak to chodí, ale kdo tu nebyl jako vězeň, tak neví, o čem je řeč.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO – NE, případně **PROČ?**

„Asi si to tady myslej. Já to vidim tak že nás chtějí trestat tím že přijdeme o svůj osobní život.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO – NE, případně **JAKÝ?**

„S rejstříkem už stejně nic neudělám.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO – NE

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO – NE - NEVÍM

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Co nemusím to nedělám.“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO – NE

Máte možnost práce? ANO – NE, případně JAKÉ?

„Ne nemám a nemám o to ani zájem.“

Jaký je Váš program přes den?

„Každý den to stejný. Ráno se rozcvičím, zaposiluju, pak mám terapii, jógu a můžu na rotoped.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO – NE, případně JAKÝ?

„Asi by to měla být náprava. Ale kdo je tady už po několikátý tak to asi nefunguje.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO – NE, případně JAK?

„Nijak nejsem ovlivněnej. Nemám nikoho, kdo by za mnou chodil, takže je mi to jedno.“

Co plánujete po propuštění?

„Mám v plánu se vrátit do svého předchozího zaměstnání, splatit si dluhy a najít si svoje vlastní bydlení. Rozhodně už nebudu spát na pokoji po sedmi lidech.“

9.5.3 Dotazník vězeň B

Uved'te věk: 28

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Středoškolské bez maturity/výučního listu*

Důvod trestu odnětí svobody: *Prodej drog, loupěž a krádeže*

Délka probíhajícího trestu: *48 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Poprvé*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Program slouží k tomu aby na sobě člověk mohl během výkonu trestu pracovat a mohl se zlepšit. Taky aby neztratil nějaký zájem o aktivitu a dění okolo sebe.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Vychovatel nebo psycholog. Nejsem si jistej na kdo a na základě čeho mi program vybrali.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Musím chodit na terapeutický skupiny a hodně cvičit.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO – NE, případně KDO?

„Nikdo se se mnou nebavil a nějakou podporu bych ocenil. Pro lidi co jsou tady prvně tak je to fakt těžký.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO – NE, případně PROČ?

„Myslím, že mě to má naučit řádu v životě. Jsem rád že cvičím a je to na mě vidět. Chci s tím pokračovat celý život.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO – NE, případně JAKÝ?

„Je dobré se nějakým způsobem vzdělávat. Je lepší mít nějaký papír o vysvědčení nebo maturitě. Na to dneska všichni daj. Že to ty lidi maj na papíře neznamena že to uměj. Taky si tím krátím čas.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO – NE

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO – NE - NEVÍM

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Nenavštěvuju.“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO – NE?

Máte možnost práce? ANO – NE, případně JAKÉ?

„Protože jsem na TBZ tak můžu jenom na call centrum A-Giga a to fakt nebudu dělat. Nemám rád když mi někdo volá tak nebudu dělat to stejný já.“

Jaký je Váš program přes den?

„Rozcvička, posilka, TS, ANJ, ČJ.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO – NE, případně JAKÝ?

„Jak pro koho. Nikdo si uvědomí o co přišel když nastoupil do výkonu trestu. Kdo si to neuvědomí při příchodu sem tak si to pak už ani neuvědomí.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

„Je dost ovlivněn. Bojím se o rodinu.“

Co plánujete po propuštění?

„Chci si založit svojí rodinu a žít normální život.“

9.5.4 Dotazník vězeň C

Uved'te věk: 35 let

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Středoškolské bez maturity/výučního listu*

Důvod odnětí svobody: *Prodej drog*

Délka probíhajícího trestu: *38 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Poprvé*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Je to týdenní plán aktivit, které jsou pro zlepšení fyzické a psychické kondice.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Zpracovává to speciální pedagog a vychovatel na základě mého chování.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

- nevyplněno

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO - NE, případně KDO?

„Ne, to není jejich náplní práce.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO - NE, případně PROČ?

„Myslím si, že je to sestavené přímo pro nás a má nás to něco naučit, ale ja na každém co si z toho vezme.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO - NE

„Má to zřejmě význam, ale je to hodně omezené.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech? ANO - NE

„Ne, nebyl jsem informovaný o ničem.“

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO - NE - NEVÍM

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Chodím jenom do práce, o vzdělávání se nezajímám.“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO - NE

Máte možnost práce? ANO - NE, případně JAKÉ?

„Pracuji jako operátor na cool centru A-Giga. Nic jiného nemůžu.“

Jaký je Váš program přes den?

„Hodně sportuji, to jsem venku nedělal. Pak mám terapeutické skupiny, práci a hodně čtu knihy.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Máme tady díky omezené svobodě čas přemýšlet nad svými činy. A jsme omezení ve vlastním rozhodování.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

„Jsou tu značná omezení a mám velký strach o rodinu.“

Co plánujete po propuštění?

„Chci hlavně žít.“

9.5.5 Dotazník vězeň D

Uved'te věk: 22

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Základní*

Důvod odnětí svobody: *Prodej drog*

Délka probíhajícího trestu: *40 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Poprvé*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Nevim.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Nevim.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Terapeutické skupiny.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO - NE, případně KDO?

„Příslušníci programu TBZ.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO - NE, případně PROČ?

„Je to jen dokazování moci takže ne.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Je to důležitý.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO - NE?

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO -NE - NEVÍM

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

- nevyplněno

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO - NE

Máte možnost práce? ANO - NE, případně JAKÉ?

„Asi jo.“

Jaký je Váš program přes den?

„Cvičím.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO - NE, případně JAKÝ?

„ :D “

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

Co plánujete po propuštění?

„To nebudu nikomu říkat.“

9.5.6 Dotazník vězeň E

Uved'te věk: 30

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Středoškolské bez maturity/výučního listu*

Důvod odnětí svobody: *Distribuce drog*

Délka probíhajícího trestu: *50 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Poprvé*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Program zacházení naplňuje den aktivitama.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Vychovatel a pedagog.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Skládá se mi z terapeutických skupin a ze cvičení.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO - NE, případně KDO?

„Měl jsem rozhovor jak se sociálním pracovníkem tak i s psychologem.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO - NE, případně PROČ?

„Můžu se tady zlepšit.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO - NE

„Žádný. Jenom aby se neřeklo že nám nic nenabídnou.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO - NE

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO - NE - NEVÍM

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Chodím na kurz angličtiny a na terapeutické skupiny.“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO - NE

Máte možnost práce? ANO - NE, případně JAKÉ?

„Pracuju v call center.“

Jaký je Váš program přes den?

„Chodim na terapeutické skupiny a kondiční cvičení.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Člověk tady má změnit myšlení.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

„Nijak.“

Co plánujete po propuštění?

„Žít jinak.“

9.5.7 Dotazník vězeň F

Uved'te věk: 23

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Základní*

Důvod odnětí svobody: *Alcohol a vítržnictví*

Délka probíhajícího trestu: *44 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Poprvé*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Program slouží tomu abych si zlepšil své fyzické schopnosti ataké se díky tomuto programu připravím na život po výkonu trestu.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Speciální pedagog to dělá na každého zvlášť.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Skládá se z komunity, terapeutické skupiny a mám zátěžový program.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO - NE, případně KDO?

„Ano můj spolubidlíci.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO - NE, případně PROČ?

„Ano určitě mi to pomáhá si to srovnat v hlavě.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO - NE, případně PROČ?

„Pomůže mi to pak najít práci protože všude bude napsáno že sem byl ve výkonu trestu.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO - NE

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO - NE - NEVÍM

„Mohu získat výuční list.“

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Zdělávací program nenavštěvuji.“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO - NE

Máte možnost práce? ANO - NE, případně JAKÉ?

„Ano, jsem telekomunikační operátor společnosti A-Giga.“

Jaký je Váš program přes den?

„Náš program je podle rozvrhu který musíme plnit abysme získali body atím pádem splnili týdení bodování. Jinak je to dokola posilovna, komunita, terapie a tělocvična.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Je to hlavně ponaučení abych nepáchal po propuštění žádnou trestnou činnost.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

„Zde ve věznici probíhá karanténa jako venku samozřejmě mi to máme zde lehcí než naše rodiny.“

Co plánujete po propuštění?

„Chci si najít práci, starat se o rodinu a žít řádný život.“

9.5.8 Dotazník vězeň G

Uved'te věk: 32

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Základní*

Důvod odnětí svobody: *Maření úředního rozhodnutí*

Délka probíhajícího trestu: *46 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Po sedmé*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„K resocializaci odsouzeného.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Speciální pedagog.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Terapeutické skupiny, práce, zátěžový program.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO - NE, případně KDO?

„Ano, pedagog.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO - NE, případně PROČ?

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO - NE

„K uplatnění na trhu práce.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO - NE

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO - NE - NEVÍM

„Pokud bych chtěl mohl bych získat i výuční list.“

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Jsem pracovníě zařazen.“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO - NE

Máte možnost práce? ANO - NE, případně JAKÉ?

„Jsem pracovníě zařazen jako operátor Callcentra.“

Jaký je Váš program přes den?

„Terapeutické skupiny, zátěžový program, jóga, angličtina.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Ponaučení se z vlastních chyb a hlavně resocializace.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

„Nenávštěvami.“

Co plánujete po propuštění?

„Pokračovat s prací jako operátor a přestěhovat se s manželkou jinam.“

9.5.9 Dotazník vězeň H

Uved'te věk: 25

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Základní*

Důvod odnětí svobody: *Přechovávání omamných látek a maření úředního rozhodnutí*

Délka probíhajícího trestu: *30 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Po třetí*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Abych se resocializoval a připravil na život po výkonu trestu.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Speciální pedagog.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Terapeutické skupiny, AJ, ČJ atd.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO - NE, případně **KDO?**

„Sociální pracovník.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO - NE, případně **PROČ?**

„Musím si uvědomit, že nemůžu být pořád ve vězení.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO - NE, případně **JAKÝ?**

„Abych něco uměl a mohl jsem něco naučit moje děti.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO - NE

„Ano, ale ne ovšem.“

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO - NE

„Je tady možnost se vyučit a získat výuční list.“

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Nenavštěvuji.“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO - NE

Máte možnost práce? ANO - NE, případně JAKÉ?

„Ano, pracuju v call centru jako operátor.“

Jaký je Váš program přes den?

„Chodím na terapeutické skupinu, pracuju, mám zátěžový program, posilovna a jóga.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO -NE, případně JAKÝ?

„Abych se nedopouštěl trestné činnosti a uvědomil si že nemůžu být jen ve výkonu trestu.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

„Nejsou návštěvy. Doktoři jsou tady horší než zvěrolékaři. Jsme pro ně pouze odpad společnosti.“

Co plánujete po propuštění?

„Vrátit se do normálního života, najít si práci a hlavně se starat o moje děti. Nechci se už vracet do výkonu trestu. Už toho bylo dost.“

9.5.10 Dotazník vězeň I

Uved'te věk: *30 let*

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Základní*

Důvod odnětí svobody: *Výtržnictví, ublížení na zdraví*

Délka probíhajícího trestu: *45 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Po třetí*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„K ničemu, buď člověk chce sám nebo nechce.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Vedení věznice.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Ze zamyšlení o životě bez drog.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO - NE, případně KDO?

„Bavíme se o tom s terapeutem na našich skupinách TBZ - terapeutická bezdrogová zóna.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO - NE, případně PROČ?

„To je každého věc.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO - NE

„Určitě dobré, každá informace navíc je do života určitě důležitá.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO - NE

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO - NE - NEVÍM

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Kurzy nenavštěvuji, možnost vzdělání tu je, ale mě se to nezamlouvá, je to jen pračka peněz.“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO - NE

Máte možnost práce? ANO - NE, případně JAKÉ?

„Ano, callcentrum, šití látek do aut, balení česneku, ...“

Jaký je Váš program přes den?

„Rozcvičky, posilovna, skupinové aktivity a různé vzdělávací programy jako je čeština, angličtina, autoškola, je toho více.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Jak pro koho, někdo je tady zvyklej a nevadí mu to tady a někdo se trápí a stačí mu to jednou.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

„Zde ani né, venku to mají lidé určitě těžší.“

Co plánujete po propuštění?

„Lepší život než doposud.“

9.5.11 Dotazník vězeň J

Uved'te věk: 39

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Středoškolské s maturitou/výučním listem*

Důvod odnětí svobody: *Držení marihuany*

Délka probíhajícího trestu: *54 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Po druhé*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Jedna věc je co program znamená a k čemu slouží. Druhá věc je jeho účinnost.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Pedagog.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Z práce, terapeutických skupin, cvičení, jazyků a pc.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO - NE, případně KDO?

„Dal mi rady terapeut.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO - NE, případně PROČ?

„Všechny to tady něco naučí.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Pro vývoj osobnosti, pro práci a pro všeobecný přehled.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO - NE

„Ano, ale rozhodně ne o všech. Možná kdybych měl víc informací, tak se víc zapojuju.“

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO - NE - NEVÍM

„Maturitu už mám z venku.“

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

- nevyplněno

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO - NE

Máte možnost práce? ANO - NE, případně JAKÉ?

„Ano, možnost mám pracovat jako telefonní operátor a tuhle možnost využívám.“

Jaký je Váš program přes den?

„Pohybové aktivity, práce a četba.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Určitě to každého nenapraví. Někdy je výkon trestu úplně nesmyslný, protože člověk přijde o vše a je pak téměř bez pomoci. Ta bezmoc ho pak zase tlačí do páchání trestné činnosti, aby si mohl vydělat a měl peníze na jídlo. Je to paradox.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

„Život mi to ovlivňuje na 200%, cítím se tím hodně omezený.“

Co plánujete po propuštění?

„Chci se věnovat práci, rodině a chci si budovat kariéru.“

9.5.12 Dotazník vězeň K

Uved'te věk: 33 let

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Základní*

Důvod odnětí svobody: *Vražda ve stádiu pokusu*

Délka probíhajícího trestu: *72 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Poprvé*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Slouží k poznání sebe sama a také vylepšení psychické ale i kondiční schopnosti. Také se připravit na režim po propuštění z výkonu trestu.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Speciální pedagog. Mají na to tabulky.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Z komunity, terapeutické skupiny a kondičního cvičení.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO - NE, případně KDO?

„Ne nikdo. Koho bysme zajímali.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO - NE, případně PROČ?

„Mělo by nám to pomoci.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO - NE

„Vzdělávání je určitě dobré pro budoucí život. Ale vůbec se mi do toho nechce.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO - NE

„Byl sem informován až po nějaké době. Asi dva měsíce.“

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO - NE - NEVÍM

„Je tu možnost výučního listu.“

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Žádné.“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO - NE

Máte možnost práce? ANO - NE, případně JAKÉ?

„Pracuju tady jako telekomunikační operátor společnosti A-Giga.“

Jaký je Váš program přes den?

„Ráno - rozcvička, cvičení břicha a jóga, dopoledne - tělocvična, posilovna, komunity, odpoledne - práce, podvečer - odpočinek po práci, večer - televize, poker, spánek.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Mělo by nás to napravit a především nám to ukázat že nemáme páchat trestnou činnost a ubližovat druhým.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

„Pro nás je to trochu lehčí zde ve výkonu trestu ale karanténa se tu dodržuje a nošení roušek také. Samozřejmě venku je to dost těší.“

Co plánujete po propuštění?

„Plánuji si najít práci na stálí úvazek a zaplatit si dluhy. Taky si chci najít ženu a založit rodinu.“

9.5.13 Dotazník vězeň L

Uved'te věk: 43

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Základní*

Důvod odnětí svobody: *Prodej drog, krádeže, automaty*

Délka probíhajícího trestu: *126 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Po druhé*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Nemá to význam. Je to jen aby to vypadalo že se tu s náma něco dělá.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Speciální pedagog a dělá to pro to aby se nenudil a věznice měla nějaký výdaje.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Musím plnit povinnosti, práci a jiný aktivity.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO - NE, případně KDO?

„Všichni a celý život mi chce někdo radit. Člověk musí poslouchat sám sebe. Jinak to stejně nedopadne dobře a je to k ničemu.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO - NE, případně PROČ?

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Tady to nemá žádný význam.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO - NE

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO - NE - NEVÍM

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Nezajímá mě to. Už jsem starej na učení.“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO - NE

Máte možnost práce? ANO - NE, případně JAKÉ?

„Jsem operátor a prodejce pro společnost A-Giga.“

Jaký je Váš program přes den?

„Nejvíc času jsem v posilovně, na terapii, pracuju nebo jsem u televize.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Je to zbytečně zabitý čas, když se člověk bude chtít změnit nepotřebuje k tomu kriminál, musí chtít sám. Každý si vybírá co bude ve svém životě dělat.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

„Zde mě to štve jen proto že nemohu být na blízku své rodině.“

Co plánujete po propuštění?

„Na vše se už vykašlat, už na to mám věk, začít už normálně žít.“

9.5.14 Dotazník vězeň M

Uved'te věk: 42

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Středoškolské bez maturity/výučního listu*

Důvod odnětí svobody: *Distribuce drog*

Délka probíhajícího trestu: *63 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Po druhé*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Měl by spět k nápravě ale realita je úplně jiná. Všichni jsme jenom naštvaní a vztek v nás bublá dál.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Vychovatel podle mího chování.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Co si vimyslej to dělám.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO - NE, případně KDO?

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO - NE, případně PROČ?

„Možná kdyby mi dali byt a peníze na začátek. To by mě připravilo líp.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Na svobodě to význam má. Zde to význam postrádá.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO - NE

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO - NE - NEVÍM

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Žádné.“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO - NE

Máte možnost práce? ANO - NE, případně JAKÉ?

Jaký je Váš program přes den?

„Na TBZ máme různé aktivity.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Žádný význam to nemá. Člověk přijde o vše a tím nás chtěj trestat. Mě to leda naštvě ještě víc.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

„Hodně to tady ovlivnilo nás všechny. Jsou zde patrné nedostatky jak je tato situace špatně vyřešena.“

Co plánujete po propuštění?

„Pracovat. Budu se mít zase dobře.“

9.5.15 Dotazník vězeň N

Uved'te věk: *49 let*

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Středoškolské s maturitou/výučním listem*

Důvod odnětí svobody: *Majetková trestná činnost, výtržnost vlivem alkoholu*

Délka probíhajícího trestu: *19 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Po sedmé*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Program se skládá z různých aktivit, které musíme plnit, protože to má sloužit k resocializaci odsouzeného. Já to beru jako trávení volného času, abych zabil nudu.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Speciální pedagog a vychovatel.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Skládá se z četby, televize, sportu a úklidu.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO - NE, případně KDO?

„Jo, baví se o tom, stejně si to musíš zažít, abys věděl co tě čeká.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO - NE, případně PROČ?

„Odřízlo mě to od mých dětí a to mě od nich vzdaluje. Určitě mi to víc vzala než dává.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO - NE

„Máme pak více možností nalézt práci (legální práci) v civilním životě. Tady ale je největší význam že lépe ubíhá trest.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO - NE

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO - NE - NEVÍM

„Můžou si tu získat výuční list, ale na to mám krátký trest. Doba výuky je dva roky.“

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Nic nedělám, jsem tu na chvíli.“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO - NE

Máte možnost práce? ANO - NE, případně JAKÉ?

„Ano, jako operátor, ale nejsem zařazen.“

Jaký je Váš program přes den?

„Terapie, jóga, rotoped, sledování televize a četba.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Pro mě je zcela zbytečný. V mém věku by mohli vědět, že člověka nezmění už nic.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

„Tady to vůbec neřeším.“

Co plánujete po propuštění?

„Pořízení většího bytu a starat se o své děti aby nedopadly jako jejich táta.“

9.5.16 Dotazník vězeň O

Uved'te věk: *26 let*

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Středoškolské bez maturity/výučního listu*

Důvod odnětí svobody: *Majetková trestná činnost*

Délka probíhajícího trestu: *49 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Po druhý*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Způsob jak využít čas ve věznici.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Pedagog.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

- nevyplněno

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO - NE, případně KDO?

„Určitě jo, máme tady na toxické supr vedení.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO - NE, případně PROČ?

„Myslím že je dobře že máme svoje povinnosti a plán na celý den.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Určitě velký. Dřív jsem si to neuvědomoval, ale to přidá na vaší ceně. Se vzděláním máte větší možnosti v životě.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO - NE

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO - NE - NEVÍM

„Už jsem si během tohoto trestu udělat výuční list.“

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Teď momentálně žádný.“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO - NE

Máte možnost práce? ANO - NE, případně JAKÉ?

„Chodím do práce a dělám operátora ve společnosti A-Giga.“

Jaký je Váš program přes den?

„Chodím do práce a cvičím.“

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Jak pro koho...ve většině případů žádný. Někdo si, ale může uvědomit, že takovej život je na nic.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

„Tady jsme docela v izolaci, takže je to v pohodě. Co se děje venku si neumím ani představit.“

Co plánujete po propuštění?

„Budu určitě pracovat a splácet dluhy. Chci pokračovat ve cvičení protože to jsem se tady jediný naučil. Budu žít jinak. Mám co vracet mojí rodině a mám na to poslední šanci než je ztratím úplně.“

9.5.17 Dotazník vězeň P

Uved'te věk: 32 let

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *Základní*

Důvod odnětí svobody: *Držení marihuany a výtržnictví pod vlivem alkoholu*

Délka probíhajícího trestu: *20 měsíců*

Po kolikáté jste ve výkonu trestu odnětí svobody? *Po druhé*

Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží:

„Program zacházení by měl odsouzenýho nasměřovat na lepší životní dráhu a má mi ukázat že můžu žít líp než jako narkoman a alkoholik.“

Kdo program zpracovává a na základě čeho:

„Výchovný pedagog.“

Z čeho se skládá Váš program zacházení:

„Mám povinné terapie a aktivity.“

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody - soc. pracovník/psycholog? ANO - NE, případně KDO?

„Speciální pedagog se mi v tomhle směru věnoval.“

Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění?

ANO - NE, případně PROČ?

„Budu toho víc umět.“

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Zvýšení intelektu.“

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO - NE

„Ano od začátku se vám věnuje sociální pracovník, psycholog, atd.“

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO - NE - NEVÍM

„Výuční list tady můžu získat.“

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

„Navštěvuji tady kurzy počítače, vzdělávací kurz angličtiny, základy českého jazyka, ...“

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO - NE

Máte možnost práce? ANO - NE, případně JAKÉ?

„Ano, zde na toxi oddělení jen jako operátor a to je škoda. Jelikož člověk jako já chce makat rukama a to nemůžu.“

Jaký je Váš program přes den?

„2x týdně terapie a 1x týdně komunita. Následně jsou v programu různé aktivity jako jóga, rotoped, posilovna, ping pong, vzdělávací možnosti a pěstitelky. Moc rád čtu takže čas zde celkem utíká.“

Má podle Vás trest odnětí svobody význam ? ANO - NE, případně JAKÝ?

„Podle toho kde jste na oddíle zařazeni. Když s vámi tým pracovníků nepracuje tak je velká pravděpodobnost, že se vrátíte zpět. A za druhé zde člověk přichází o svůj drahocenný čas.“

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO - NE, případně JAK?

„Po propuštění bych rád pomohl společnosti ve zdravotnictví třeba jako sanitář.“

Co plánujete po propuštění?

„Hlavně budu dál makat sám se sebou a řídit svůj život tak abych se už nedopouštěl zbytečných chyb.“

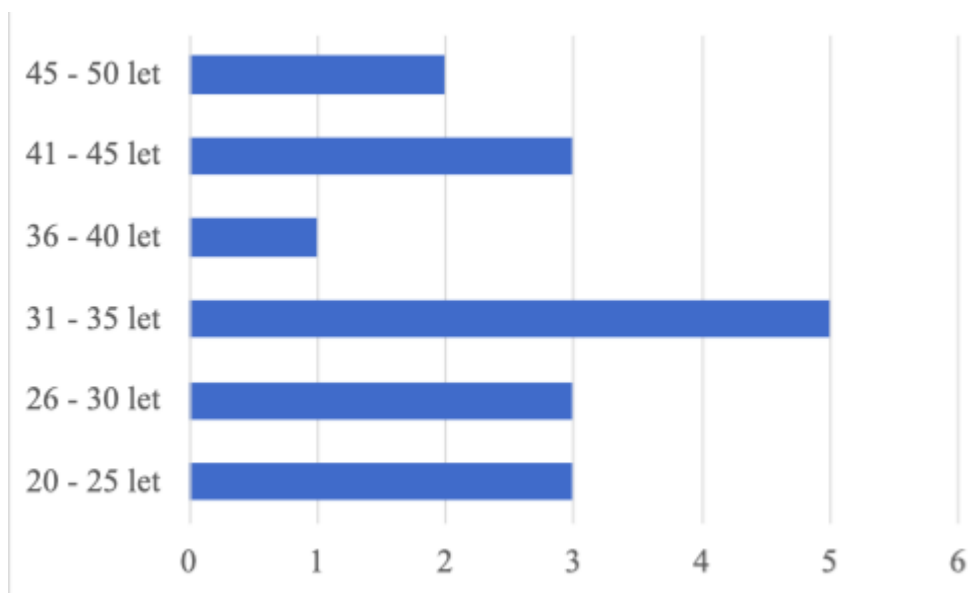
9.6. Výsledky dotazníkového šetření – Vinařice

V této kapitole přiblížím odpovědi každé otázky v dotazníkovém šetření, které vyplnilo ve věznicí Vinařice celkem 17 vězňů. Většina respondentů vyplnilo všechny otázky dotazníkového šetření. Některé odpovědi jsem zpracovala pro lepší přehlednost grafem.

Otázka č. 1: Jaký je Váš věk?

Z grafu je poznat, že nejvíce respondentů (5 osob) tvoří muži ve věku od 31 do 35 let. Dále představím výsledky tří mužů ve věku od 20 do 25 let, také tří mužů ve věku od 26 do 30 let a tří mužů ve věku od 41 do 45 let. Poté dotazníkové šetření vyplnili dva muži ve věku od 45 do 50 let a jeden muž ve věku 36 až 40 let.

Graf 9.6.1 Věk respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2 Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Níže uvedený graf ukazuje nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Ze 17 respondentů 8 má základní vzdělání, 6 respondentů mají středoškolské vzdělání bez maturity či výučního listu, 3 respondenti mají středoškolské vzdělání s maturitou či výučním listem a žádný z nich nemá vysokoškolské vzdělání.

Graf 9.6.2 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

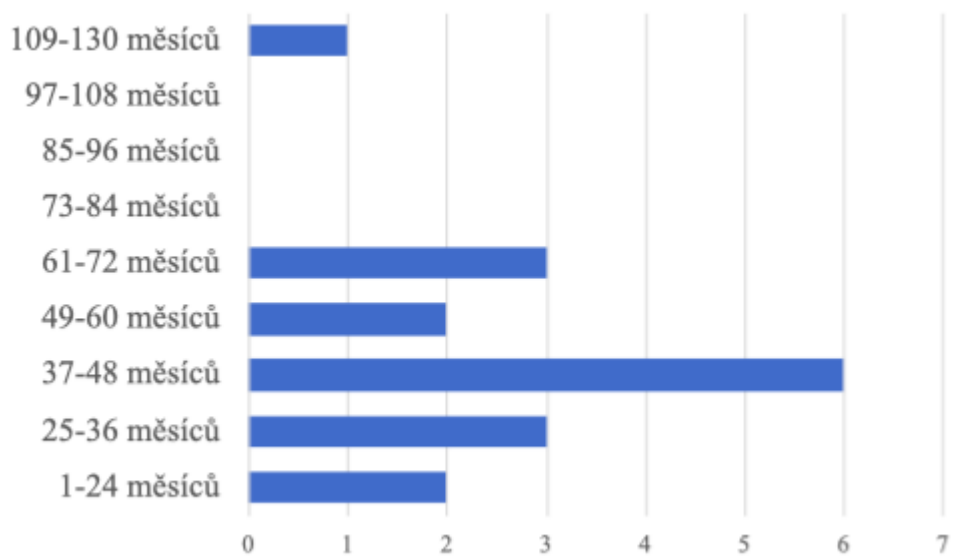
Otázka č. 3 Jaký je důvod trestu odnětí svobody?

U 12 respondentů je důvodem výkonu trestu odnětí svobody distribuce a užívání omamných látek. Zbýlých 5 respondentů uvedlo důvod trestu podvod, výtržnictví, maření úředního rozhodnutí, majetkovou trestnou činnost a jeden respondent uvedl, že si odpykává trest za vraždu ve stadiu pokusu.

Otázka č. 4 Jaká je délka aktuálně probíhajícího trestu?

Z grafu níže vyplývá, že 2 respondenti si momentálně odpykává trest v rozmezí 1-24 měsíců, 3 respondenti si odpykávají trestu po dobu v rozmezí od 25-36 měsíců, 6 respondentů si odpykává trest v rozmezí 37-48 měsíců, 2 respondenti si odpykávají trest v rozmezí 49-60 měsíců a jeden respondent si odpykává trest v rozmezí 109-130 měsíců.

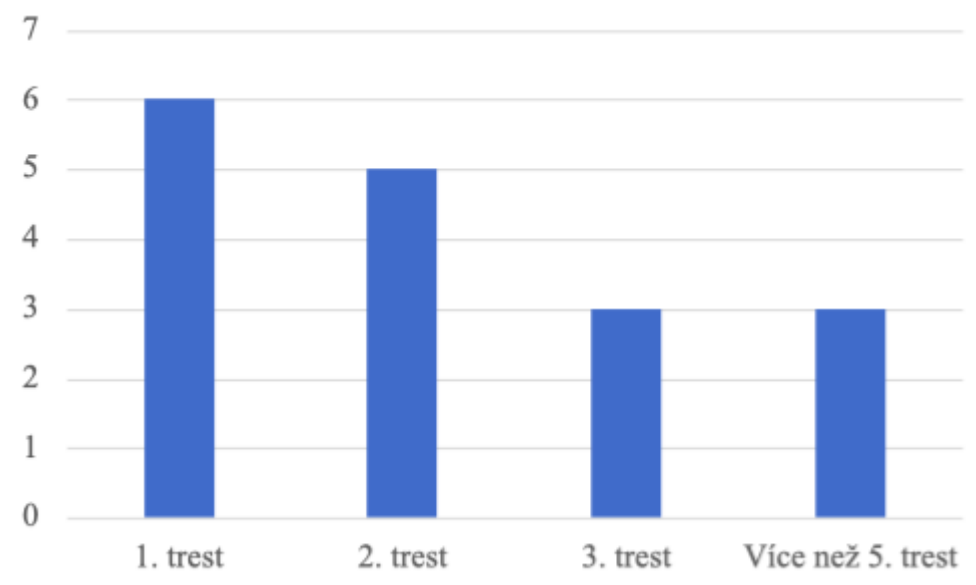
Graf 9.6.3 Délka aktuálně probíhajícího trestu

Otázka č. 5 Po kolikáté jste ve vězení?

Na grafu je znázorněno, že 6 respondentů uvedlo, že jsou ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé, 5 respondentů si odpykává již druhý trest, 3 respondenti uvedli, že jsou ve vězení po třetí a 3 respondenti jsou ve výkonu trestu odnětí svobody po více než po páté. Jeden z respondentů je ve výkonu trestu odnětí svobody po sedmé.

Graf 9.6.4 Přehled recidivy respondentů

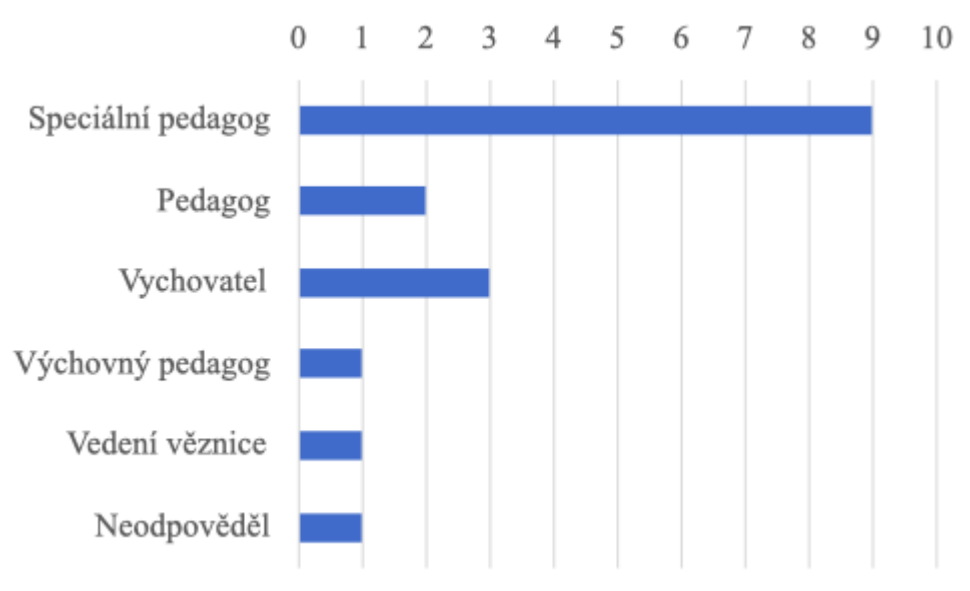
Otázka č. 6 Vysvětlete, prosím, co znamená program zacházení a k čemu slouží.

Na tuto otázku jsem zvolila možnost otevřené odpovědi a cílem této otázky bylo zjistit, zda odsouzení vědí, k čemu slouží program zacházení a jestli znají význam tohoto programu. 12 z respondentů uvedlo odpovědi ve smyslu, že program zacházení je soubor aktivit, které slouží k resocializaci, nápravě, zlepšení fyzické a psychické kondice a další pozitiva. Respondent I uvedl odpověď: „K ničemu, buď člověk sám chce nebo nechce.“ A respondent J odpověděl, že „jedna věc je co znamená a k čemu slouží, druhá věc je jeho účinnost.“ 2 respondenti na tuto otázku bohužel neodpověděli. Tudíž přes 70% respondentů přibližně ví, co znamená a k čemu slouží program zacházení.

Otázka č. 7 Kdo program zacházení zpracovává?

Na tuto otázku jsem získala 16 odpovědí. 9 respondentů uvedlo, že program zacházení zpracovává speciální pedagog, 2 respondenti uvedli, že program zacházení zpracovává pedagog, 3 respondenti odpověděli, že program zacházení zpracovává vychovatel, dále 1 respondent napsal, že program zacházení zpracovává výchovný pedagog, 1 respondent uvedl, že program zacházení zpracovává vedení věznice a 1 respondent na tuto otázku neodpověděl.

Graf 9.6.5 Kdo program zacházení zpracovává dle respondentů

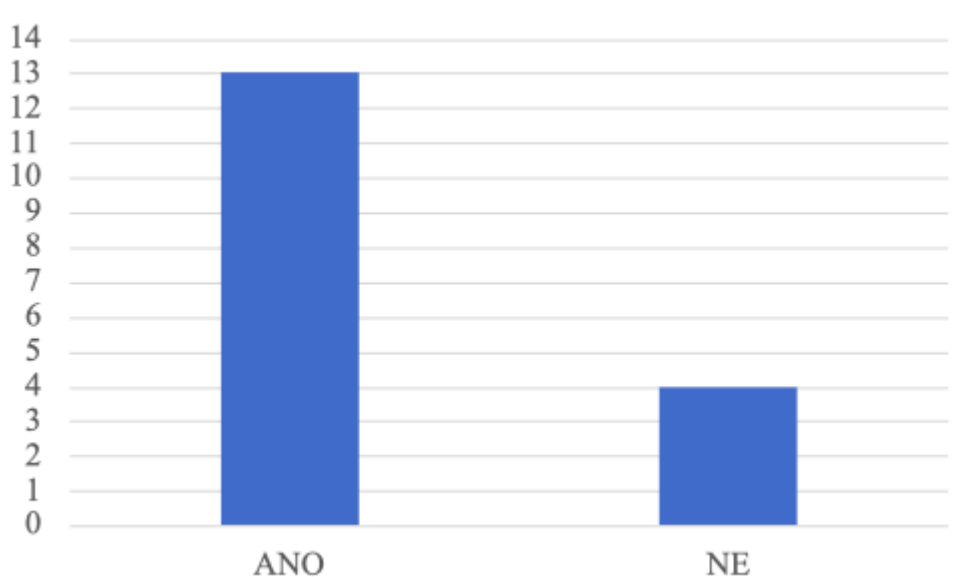
Otázka č. 8 Z čeho se skládá Váš program zacházení?

Tato otázka byla otevřená, nelze jí tedy jednoznačně zpracovat graficky. V 11 odpovědích respondentů se ukázalo, že se jejich program zacházení skládá z terapeutických skupin. Dále se v 6 odpovědích projevilo, že program zacházení respondentů obsahuje sportovní aktivity. 3 respondenti uvedli, že v jejich Programu zacházení má roli Zátěžový program. 2 respondenti uvedli do jejich Programu zacházení práci. A 2 respondenti na tuto otázku neodpověděli.

Otázka č. 9 Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody? ANO-NE, případně KDO?

Z níže uvedeného grafu vyplývá, že 13 respondentů uvedlo, že jim někdo dal rady do života ve výkonu trestu odnětí svobody a 4 respondenti uvedli, že jim nikdo rady do života ve výkonu trestu nedal. Mezi odpověďmi respondentů, kteří uvedli, že jim někdo radu dal, byli zmíněné osoby jako terapeut, spoluvězeň, psycholog, sociální pracovník nebo příslušníci TBZ programu. Více se k této otázce rozepsal vězeň Petr, který napsal: „Je to složitý, každý ví, jak se má chovat, oprava-jak by se měl chovat. Tak to tady nikdo nedělá, ale jelikož jsem na terapeutické bezdrogové zóně, tak se při terapeutických sezení bavíme o životě venku bez drog, to ale taky všichni víme, že je normální nemít s drogama nic společného. Jak jednou začneš tak těžko jen tak skončíš.“

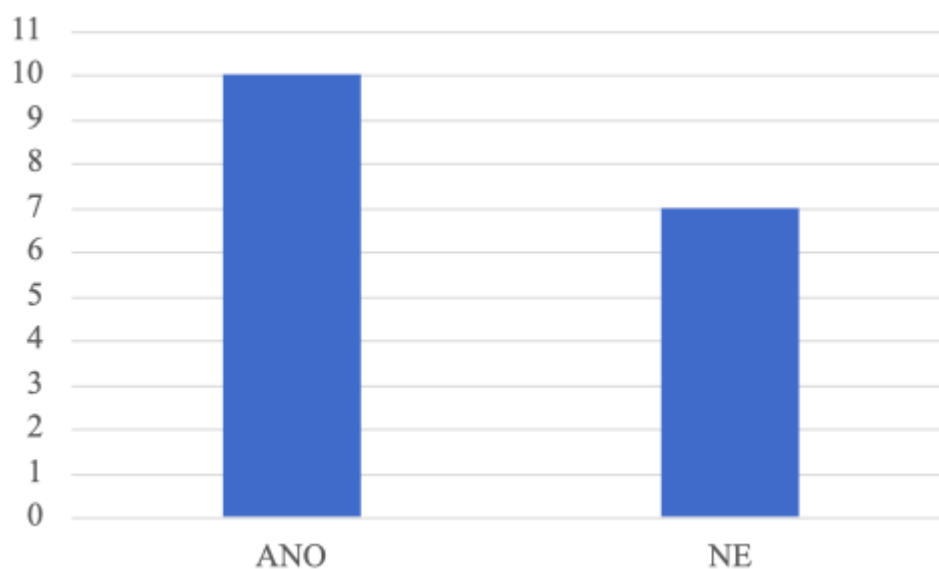
Graf 9.6.6 Dal někdo respondentům rady do života ve VTOS?

Otázka č. 10 Myslíte si, že Vás program zacházení připravuje na běžný život po propuštění? ANO-NE, případně PROČ?

Na otázku, zda si respondenti myslí, že je program zacházení připravuje vězně na běžný život po propuštění, odpovědělo 10 respondentů ANO a 7 respondentů NE. Vězeň Petr odpověděl: „Rozhodně ne, akorát mi to život znesnadňuje. Je to začínání pořád od začátku, vždycky se vrátím do stejných problémů, protože nebudu mít bydlení, nebudu mít peníze, nebudu mít nic. A jak se z toho mám rychle vyhrabat když mám ještě dluhy z vězení? Nesmysl.“

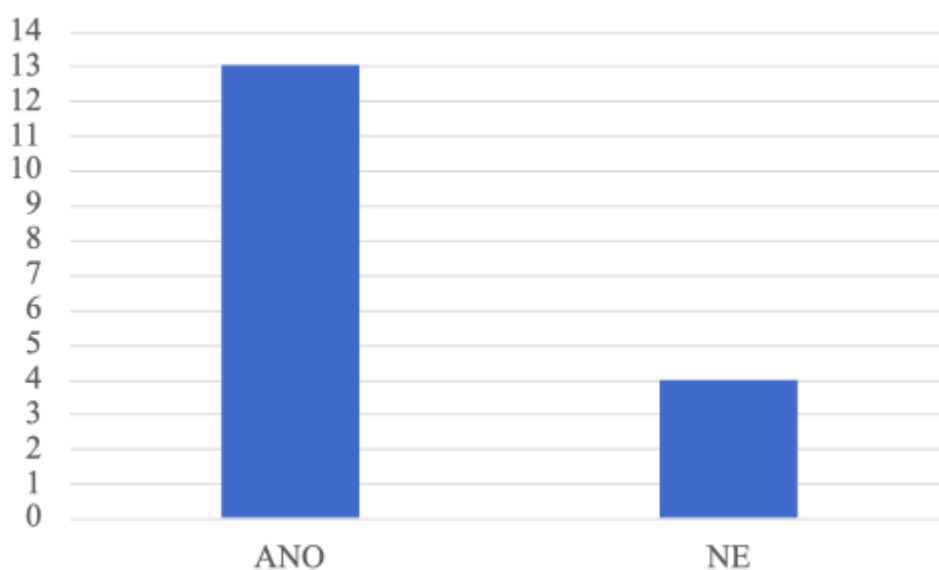
Graf 9.6.7 Připravuje Vás program zacházení na běžný život?

Otázka č. 11 Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO-NE

Na otázku, zda má podle respondentů vzdělávání ve vězení význam, mi odpovědělo 13 respondentů, že ANO, vzdělávání má ve vězení význam a 4 respondenti odpověděli, že NE, vzdělávání ve vězení nemá význam. Vězeň O napsal: „*Určitě velký. Dřív jsem si to neuvědomoval, ale to přidá na vaši ceně. Se vzděláním máte větší možnosti v životě.*“ Vězeň B napsal: „*Je dobré se nějakým způsobem vzdělávat. Je lepší mít nějaký papír o vysvědčení nebo maturitě. Na to dneska všichni daj. Že to ty lidi maj na papíře neznamená že to uměj. Taky si tím krátím čas.*“

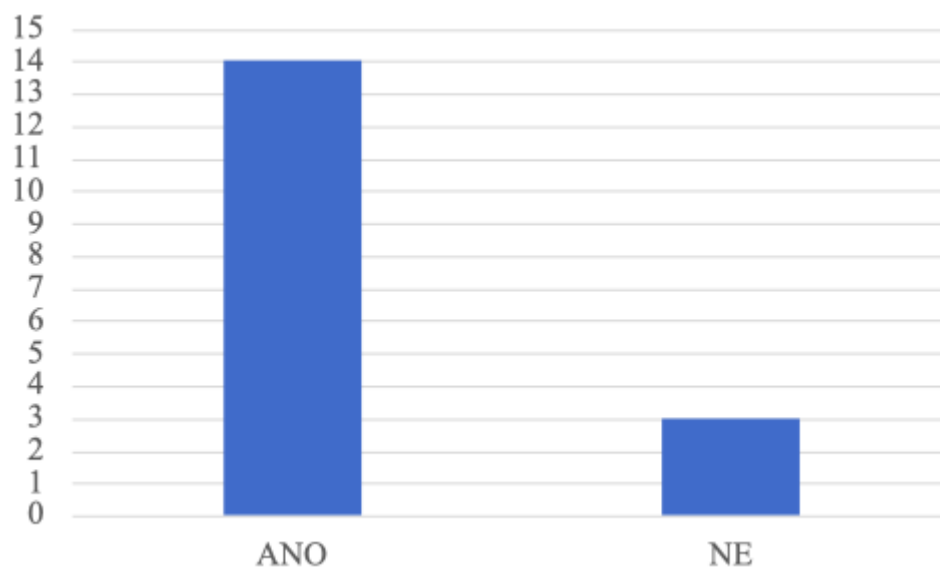
Graf 9.6.8 Má vzdělávání ve vězení význam?

Otázka č. 12 Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO-NE

Z grafu níže vyplývá, že 14 respondentů odpovědělo na otázku, zda byli informováni od začátku jejich pobytu ve věznici o vzdělávacích možnostech, že ANO a 3 respondenti odpověděli na tuto otázku, že NE. Vězeň J napsal: „*Ano, ale rozhodně ne o všech. Možná kdybych měl víc informací, tak se víc zapojuju.*“

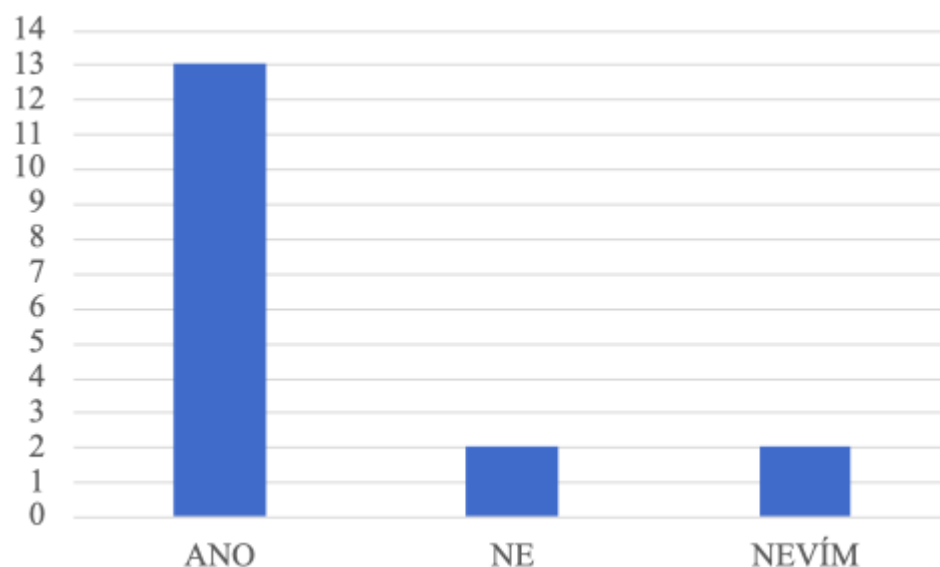
Graf 9.6.9 Byli repondenti informovaní o vzdělávacích možnostech?

Otázka č. 13 Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO-NE-NEVÍM

Na otázku, zda mají vězni možnost získat výuční list nebo maturitu, odpovědělo 13 respondentů ANO, 2 respondenti odpověděli, že NE a 2 respondenti odpověděli NEVÍM.

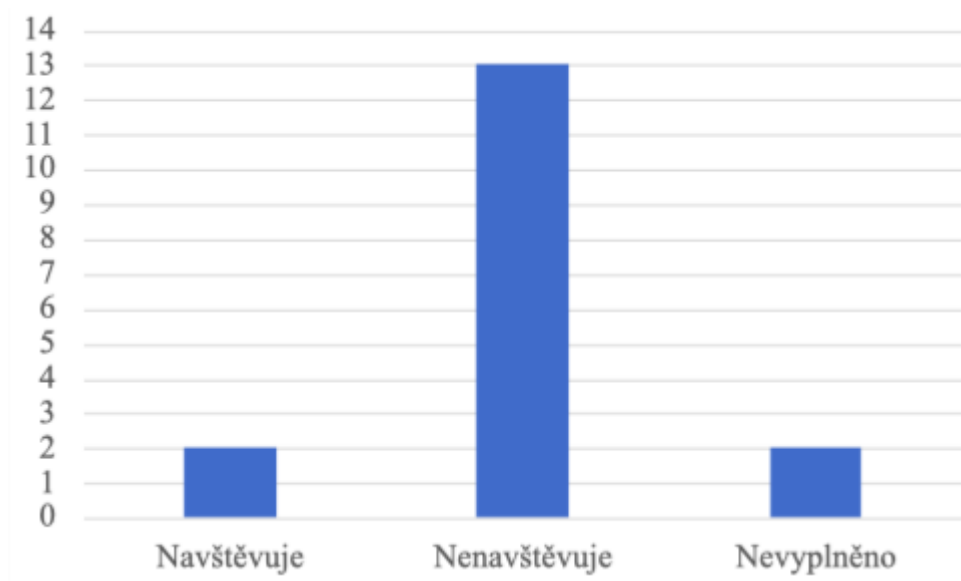
Graf 9.6.10 Mají vězni možnost získání výučního listu nebo maturity?

Otázka č. 14 Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

Na otázku, která se ptá na to, jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti vězni navštěvují mi odpovědělo 13 respondentů, že žádné vzdělávací možnosti z nabídky nenavštěvují, 2 respondenti navštěvují nějaké vzdělávací kurzy a 2 respondenti mi na tuto otázku neodpověděli. Pozitivně odpověděl vězeň E: „*Chodím na kurz angličtiny a na terapeutické skupiny.*“ a vězeň P napsal: „*Navštěvuji tady kurzy počítače, vzdělávací kurz angličtiny, základy českého jazyka, ...*“ Na tuto otázku odpověděl vězeň I: „*Kurz nenavštěvuji, možnost vzdělání tu je, ale mě se to nezamlouvá, je to jen pračka peněz.*“ Vězeň L napsal: „*Nezajímá mě to. Už jsem starej na učení.*“

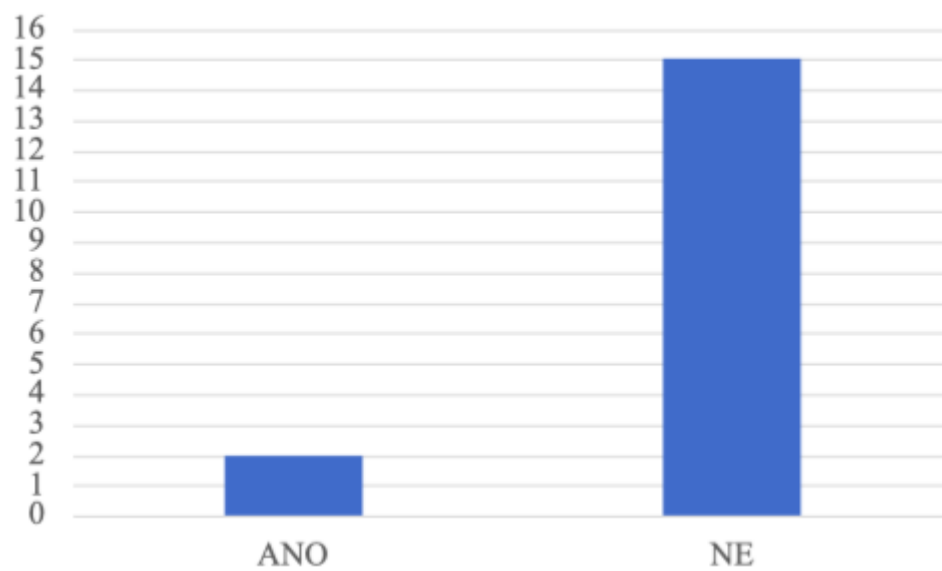
Graf 9.6.11 Navštěvují vězni vzdělávací kurzy?

Otázka č. 15 Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO-NE

Na tuto otázku mi 15 respondentů odpovědělo, že od personálu věznice necítí podporu a motivaci ke vzdělávání a 2 respondenti odpověděli, že podporu a motivaci ke vzdělávání od personálu věznice cítí. Vězeň Petr odpověděl: „*Tak to jsem se pobavil. To opravdu necítím. Reálně jsme tady všem jedno. Možná vychovatel má v sobě trochu empatie, ale jinak fakt ne.*“

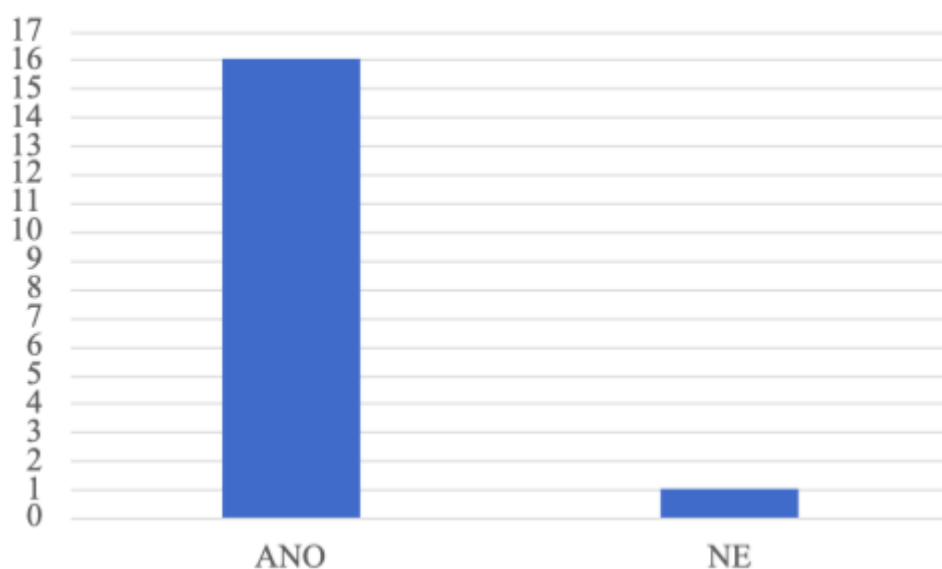
Graf 9.6.12 Cítí vězni podporu od vězeňského personálu?

Otázka č. 16 Máte možnost práce? ANO-NE, případně JAKÉ?

Na otázku, zda mají vězni možnost práce, odpovědělo 16 respondentů, že mají možnost a 1 respondent odpověděl, že tuto možnost nemá. Vězeň Petr napsal: „*Mám možnost pracovat pro firmu A-Giga jako operátor prodeje. Před tímhle trestem jsem vždy ve vězení pracoval a dluhy jsem tou prací nedokázal splatit, jelikož za těžkou dřinu platili pouze 4500 Kč a to ne vždy. Teď je pravdou, že to zvýšili, ale stále je to směšné a pitomce ze sebe už dělat nebudu.*“ Vězeň B napsal: „*Protože jsem na TBZ tak můžu jenom na call centrum A-Giga a to fakt nebudu dělat. Nemám rád když mi někdo volá tak nebudu dělat to stejný já.*“

Graf 9.6.13 Mají vězni možnost práce?

Otázka č. 17 Jaký je Váš program přes den?

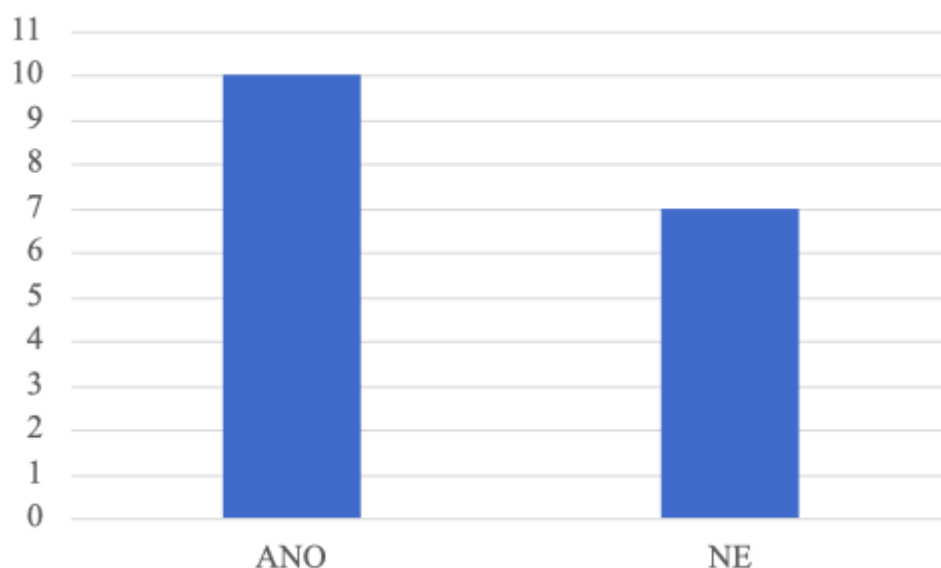
Tato otázka byla otevřená a respondenti měli prostor se rozepsat. Nejvíce se rozepsali respondenti F, I, K, P a Petr. Respondent F uvedl: „*Náš program je podle rozvrhu, který musíme plnit abysme získali body atím pádem splnili týdení bodování. Jinak je to dokola posilovna, komunita, terapie a tělocvična.*“ Respondent I napsal: „*Rozcvičky, posilovna, skupinové aktivity a různé vzdělávací programy jako je čeština, angličtina, autoškola, je toho více.*“ Respondent K na tuto otázku odpověděl: „*Ráno-rozcvička, cvičení břicha a jóga, dopoledne - tělocvična, posilovna, komunity, odpoledne - práce, podvečer - odpočinek po práci, večer - televize, poker, spánek.*“ Respondent P napsal: „*2x týdně terapie*

a 1x týdně komunita. Následně jsou v programu různé aktivity jako jóga, rotoped, posilovna, ping pong, vzdělávací možnosti a pěstitelky. Moc rád čtu takže čas zde celkem utíká.“ Celkově se v odpovědích opakovaly aktivity jako posilovna, jóga, rotoped, terapeutické skupiny, práce, četba knih, sledování televize a užívání počítače.

Otázka č.18 Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO-NE, případně JAKÝ?

Z níže uvedeného grafu vyplývá, že na otázku, zda respondenti spatřují ve výkonu trestu odnětí svobody význam, odpovědělo 10 z nich ANO a 7 respondentů odpovědělo NE. U pozitivních reakcí byly často odpovědi, že mají prostor pro přemýšlení nad nápravou. Naopak ti, kteří se negativně vyjádřili, tak zmiňují náročnost situace po propuštění. Respondent L odpověděl: „Je to zbytečně zabitý čas, když se člověk bude chtít změnit nepotřebuje k tomu kriminál, musí chtít sám. Každý si vybírá co bude ve svém životě dělat.“ Respondent J napsal: „Určitě to každého nenapraví. Někdy je výkon trestu úplně nesmyslný, protože člověk přijde o vše a je pak téměř bez pomoci. Ta bezmoc ho pak zase tlačí do páchání trestné činnosti, aby si mohl vydělat a měl peníze na jídlo. Je to paradox.“

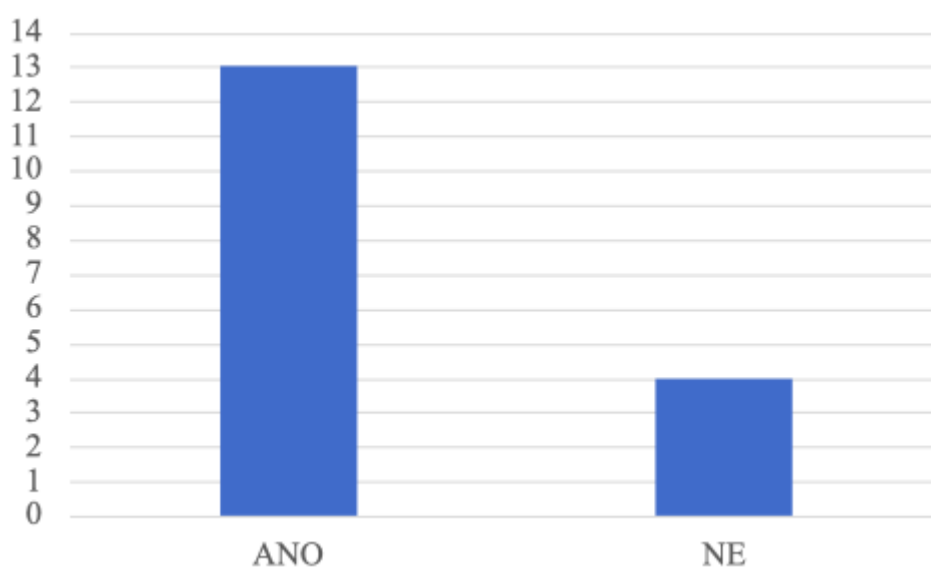
Graf 9.6.14 Má podle respondentů VTOS význam?

Otázka č. 19 Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO-NE, případně PROČ?

Na tuto otázku mi odpovědělo 13 respondentů, že jejich život je ovlivněn současnou situací ohledně Covidu 19. Zbylí 4 respondenti odpověděli, že jejich život není ovlivněn touto situací. Omezení vnímají především v tom, že se nesmí konat návštěvy, ve vězení se také dodržují karantény a povinnost nosit roušky. Nejvíce ale odpovídají, že se bojí o své blízké a rodinu.

Graf 9.6.15 Je život respondentů ovlivněn Covidem 19?

Otázka č. 20 Co plánujete po propuštění?

Tato otázka byla otevřená, ale odpovědi byly v podobném duchu ve víře v lepší zítřky bez trestné činnosti. Značná část odpověděla, že chtějí být se svou rodinou, najít si práci a žít lepší život. Respondent A napsal: „Plánuju být se svým synem a starat se o něj, protože zatím jsem toho moc nepředvedl. Práci mám slíbenou od kamaráda, takže budu makat s ním. Bydlení ještě řeším.“ Respondent H napsal: „Budu určitě pracovat a splácet dluhy. Chci pokračovat ve cvičení protože to jsem se tady jediný naučil. Budu žít jinak. Mám co vracet mojí rodině a mám na to poslední šanci než je ztratím úplně.“

9.7. Shrnutí dotazníkového šetření a diskuse

V této kapitole bych ráda shrnula dotazníkové šetření, které probíhalo ve věznicí Vinařice. Prvních pět otázek se týkalo základních informací o respondentech. Ptala jsem se na věk, dosažené vzdělání, důvod trestu odnětí svobody a recidivu. Celkově po zkoumání dotazníků se ukázalo, že osoby mladší 35 let mají znatelnější motivaci k nápravě a přikládají větší význam vzdělávání ve věznicích a samotnému trestu odnětí svobody.

Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, zda vězni znají význam Programu zacházení. Byla jsem ráda, že se ukázalo, že přes 70 % (12 ze 17) respondentů vědělo, co to program zacházení je a k čemu slouží. Ptala jsem se také v dotazníku na to, zda si vězni myslí, že je program zacházení připravuje na běžný život po propuštění a na tuto otázku mi odpovědělo 10 vězňů, že si myslí, že jim program zacházení pomáhá a že je připravuje na život po propuštění a 7 vězňů uvedlo, že nikoli.

Mojí další otázkou bylo, zda má podle odsouzených význam vzdělávání ve věznicích. Jsem ráda, že většina vězňů (13 ze 17) si myslí, že vzdělávání ve vězení význam má. Většinou vězni zmínili to, že každá nově získaná informace je dobrá a že jim to pomůže při hledání práce po propuštění. Nicméně v otázce, která se ptala na to, jaké vzdělávací aktivity absolvují mi většina vězňů odpověděla, že vzdělávací nabídku nevyužívají. Vypadá to proto tak, že vědí, že vzdělávání je prospěšné, ale nemají k tomu dostatečnou motivaci, což se potvrdilo u mé otázky, která se ptala na to, zda vězni pocítují podporu a motivaci od vězeňského personálu. Jejich odpovědi na tuto otázku mě ale poněkud zklamaly, protože se většina z nich cítí demotivovaně a ten, kdo se více rozepsal, tak byl velice negativní. Je nutno říct, že na jiném oddíle to může vypadat jinak.

Také mě zajímalo, zda jsou všichni vězni hned od nástupu do výkonu trestu odnětí svobody informováni o vzdělávacích možnostech ve věznicí. Ukázalo se, že většina vězňů (13 ze 17) informovaná od nástupu do výkonu trestu byla. Další otázka se týkala práce ve věznicí, kdy mi 16 respondentů odpovědělo, že mají možnost práce jako operátor u společnosti A-Giga a z toho 7 respondentů u této společnosti skutečně pracovala. Na otázku ohledně programu přes den se nejčastěji objevovalo cvičení a terapie.

Zajímalo mě také, zda má očima vězňů trest odnětí svobody význam. Na tuto otázku mi odpovědělo 10 respondentů, že trest význam má, aby se nad sebou a svými činy mohli

zamyslet a aby se mohli zlepšit a žít líp. Na stejnou otázku odpovědělo 7 respondentů, že je to bezvýznamné a jako důvody zmiňovali to, že je to jen nástroj na recidivu z toho důvodu, že o všechno přijdou a po propuštění musí začínat znovu, ale již mají dluhy. Také je několikrát zmíněno u starší vězňů, že v jejich věku už není náprava možná. Předposlední otázkou bylo, zda je jejich život ovlivněn covidovou situací. Celkem 13 respondentů odpovědělo, že jsou ovlivněni, a to hlavně tím, že nemohou probíhat návštěvy a mají strach o své blízké. Zbylí 4 respondenti napsali, že nikoho nemají nebo situaci neřeší. V poslední otázce jsem se ptala na to, co plánují po propuštění. Na tuto otázku téměř všichni odpovídali, že se těší na své rodiny a na lepší život.

9.9. Vyhodnocení hypotéz

V této kapitole vyhodnotím na základě dotazníkového šetření se 17 vězni z věznice Vinařice předem dané hypotézy. První hypotéza byla, že většina vězňů zná význam Programu zacházení. Tím se zabývaly otázky č. 6, č. 7, č. 8 a č. 10. Tato hypotéza se potvrdila, jelikož na otázku č. 6 odpovědělo 12 respondentů tak, že projeví znalost Programu zacházení a jeho význam. V otázce č. 7 většina vězňů měla přehled o tom, kdo program zacházení zpracovává. U otázky č. 8 respondenti zmiňovali pohybovou aktivitu, terapeutické skupiny a práci. Otázka č. 10, která se týkala toho, zda si respondenti myslí, že je program zacházení připravuje na život po propuštění, byla poměrně vyrovnaná. Celkem 10 respondentů odpovědělo, že si myslí, že je program zacházení připravuje a 7 respondentů odpovědělo, že nikoli. Potvrdilo se však, že většina vězňů v program zacházení věří a chápou jeho smysl.

Druhá hypotéza byla, že všichni vězni jsou informovaní o vzdělávacích možnostech od nástupu do výkonu trestu odnětí svobody. Tato hypotéza se nepotvrdila, jelikož u otázky č. 12 odpověděli 3 respondenti, že nebyli při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody informováni o vzdělávacích možnostech ve věznici Vinařice.

Třetí hypotéza byla, že většina vězňů nepřikládá vzdělávání ve věznici význam. Tato hypotéza se také nepotvrdila, protože na otázku č. 11, která se ptá na to, zda si respondenti myslí, že má vzdělávání ve vězení význam, odpovědělo 13 respondentů, že to význam má a 4 respondenti s tím nesouhlasili. Nicméně v otázce č. 14 se ukázalo, že přesto, že si respondenti myslí, že vzdělávání ve vězení má význam, většina žádné vzdělávání mimo jejich program zacházení nevyužívají.

Čtvrtá hypotéza byla, že většina vězňů není dostatečně motivována ke vzdělávání a vzdělávací nabídky nevyužívá. Tuto hypotézu jsem si potvrdila díky otázce č. 14, která se ptala na to, jaké vzdělávací kurzy respondenti navštěvují a také otázka č. 15, zda respondenti cítí podporu a motivaci ke vzdělávání od vězeňského personálu. Na otázku č. 14 mi odpověděli pouze 2 respondenti, že navštěvují nějaké vzdělávací aktivity. Ostatní respondenti se vyjadřovali, že o tuto nabídku nemají zájem. Na otázku č. 15 mi odpověděli pouze 2 respondenti, že cítí podporu a motivaci od vězeňského personálu.

Pátá hypotéza se týkala toho, zda je většina vězňů ovlivněna aktuální situací ohledně Covidu 19. Tato hypotéza se potvrdila na základě poslední otázky v dotazníkovém šetření, jelikož se 13 respondentů vyjádřilo, že jsou aktuální situací omezení a že cítí velké obavy o jejich nejbližší. Zbylí 4 respondenti odpověděli, že situaci neřeší nebo že nemají nikoho, o koho by měli obavy. Dotazníkovým šetřením se mi tedy 3 hypotézy potvrdily a 2 nepotvrdily.

Závěr

Diplomová práce se věnuje problematice vzdělávání jedinců ve výkonu trestu odnětí svobody. Cílem mé práce bylo shrnout deset témat, které, dle mého názoru, jsou důležité pro každého, kdo se zabývá tématům vězeňství a přiblížit názory a postoje vězňů na vzdělávání ve vězení. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část byla vypracovávána na základě rešerše odborné literatury, která se týkala daných témat. Zabývala jsem se tématy jako je kriminalita, vězeňství, historie vězeňství, přidala jsem do diplomové práce také statistiky, dále jsem se věnovala trestům v České republice, kam spadá trest odnětí svobody a alternativní tresty, následně jsem přiblížila resocializaci vězňů, vzdělávání jedinců ve výkonu trestu odnětí svobody a programy zacházení. V kapitole vzdělávání jedinců jsem se zabývala reedukací, významem vzdělávání, Evropskými vězeňskými pravidly a motivací jedinců ve výkonu trestu odnětí svobody ke vzdělávání. Poslední kapitola teoretické části byla, jak jsem již uvedla, přiblížení programů zacházení. Věnovala jsem se v této kapitole činností programů, jako jsou vzdělávací, pracovní, zájmové, speciálně výchovné aktivity a oblast utváření vnějších vztahů. Dále jsem také popsala, jak samotný program vzniká a jaké jsou jeho druhy, ze kterých může speciální pedagog vybírat.

V praktické části diplomové práce se zaměřuji na kazuistiku a dotazníkové šetření. V této části jsem si stanovila hypotézy, které se dotazníkovým šetřením potvrdí či vyvrátí. Dále jsem představila výzkumné metody, které jsem ve své praktické části mé diplomové práce využila. Následně jsem charakterizovala respondenty, kteří mi poskytli své odpovědi v dotazníkovém šetření. Dále jsem vypracovala kazuistiku na konkrétního vězně Petra, se kterým jsem byla v kontaktu a díky kterému jsem mohla dotazníkové šetření do věznice zaslat. Musím podotknout, že kazuistika a dotazníkové šetření probíhalo během vyhlášení nouzového stavu kvůli pandemické situaci Covidu-19, proto bylo náročnější získat vysoký počet dotazníků. Měla jsem domluvenou osobní návštěvu věznic, ale bohužel po vyhlášení nouzového stavu, mi byla tato návštěva zamítnuta. Vězeň Petr je na bezdrogové zóně s terapeutickým zaměřením věznice Vinařice, proto jsou veškeré dotazníky z tohoto oddělení. Z třiceti zaslaných dotazníků se mi jich vrátilo sedmnáct, jelikož jsou ve věznicích přísná pandemická opatření a vězni se nemohou více setkávat. Veškeré výsledky dotazníkového šetření přibližuji v kapitole 11.6 Shrnutí dotazníkového šetření. Potvrdily

se mi tři hypotézy z pěti, což popisují v kapitole 11.7 Vyhodnocení hypotéz. Diplomová práce mi dala mnoho poznatků a doufám, že práce bude pro další čtenáře také přínosem.

Seznam použité literatury

BIEDERMANOVÁ, E. a M. PETRAS, 2011. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-115-8.

ČERNÍKOVÁ, V., 2008. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-138-0.

ČÍRTKOVÁ, L., 2013. *Forenzní psychologie 3. upr. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-461-9.

FISCHER, S. a J. ŠKODA, 2014. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení 2., rozš. a aktualiz. vyd.* Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5046-0.

FISCHER, S. a J. ŠKODA, 2009. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2781-3.

HÁLA, J., 2006. *Úvod do teorie a praxe vězeňství. 2., dopl.vyd.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. ISBN 80-86708-30-6.

HENDL, J., 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 4. přepr. a rozš. vyd.* Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.

JELÍNEK, J., 2019. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Leges. ISBN 978-80-7502-380-3.

JŮZL, M. (ed), 2020. *Současné vzdělávací trendy v českém vězeňství*. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského. ISBN 978-80-7452-148-5.

KAČER, R a R. BLANDA, 2008. *České vězeňství: čtvrtletník pro vězeňství a krim. prevenci*, Praha. ISSN 1213-9297.

KAFKOVÁ, A., 2010. *Cesta ke vzniku generálního ředitelství VS ČR 1865-1965*. Historická penologie, č. 1/2010, s.22 a násl.

KALVODOVÁ, V., 2016. *Trest odnětí svobody a jeho výkon*. Praha: Wolters Kluwer. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7752-163-7.

KALVODOVÁ, V., 2002. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí. 1. vyd.* Brno: Masarykova univerzita. (Spisy PrF MU v Brně. Řada teoretická ; sv. 260). ISBN 80-210-3025-9.

KOZOŇ, A., 2006. *Špecifické zaobchádzania s odsúdenými vo väzení*. Trnava: Personál Konzultant. ISBN 80-969455-8-0.

KUBÍČKOVÁ, Pavla a Ivo KMĚTÍK. *Penologie*.

KÝR, A., 2006. *Věznění a vězeňství. Historická penologie, č.1, s.1-4*

PIPEKOVÁ, J. a kol. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-65-6

PROTIVINSKÝ, M. a K. KLVAŇA, 2007. *Základy kriminalistiky. 2. vyd.* Praha: Armex. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-86795-50-8.

PRŮCHA, J. a J. VETEŠKA, 2014. *Andragogický slovník. 2., aktualiz. a rozš. vyd.* Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4748-4.

RASZKOVÁ, T. a S. SVOBODA HOFERKOVÁ, 2014. *Kapitoly z penologie II*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 9788074353789.

SCHELLE, K. a J. TAUCHEN (ed.), 2015. *Encyklopedie českých právních dějin*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. v koedici s Key Publishing. ISBN 978-80-7380-569-2.

SOCHŮREK, J., 2007. *Kapitoly z penologie. I. díl, Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-203-6.

SOKOL, J., 2015. *Moc, peníze a právo: esej o společnosti a jejích institucích*. Praha: Vyšehrad. Moderní myšlení. ISBN 978-80-7429-638-3.

ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L. a D. DOUBRAVOVÁ, (ed), 2010. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-747-2.

TITLOVÁ, M. a D. KNÁPKOVÁ, 2016. *Penológia*. Bratislava: Wolters Kluwer, ISBN 978-80-8168-524-8.

UHLÍK, J., 2006. *Historie věznění a vězeňství v Čechách: osudy význačných vězněných osobností, prožité ve významných dobách zemí českých, viděné se zřetelem k vývoji českého vězeňství*. Ve Stráži pod Ralskem: Institut vzdělávání Vězeňské služby v ČR. ISBN 80-239-9417-4.

UHLÍK, J., 1997. *F.J. Řezáč - reformátor vězeňství a školství 19. století*. Praha: Vězeňská služba ČR.

VACEK, E., 2/2008. *Politický vývoj zákona o táborech nucené práce (TNP)*. Historická penologie, č. 2/2008, s. 62 a násl.

VÁGNEROVÁ, M., 2004. *Psychopatologie pro pomáhající profese 3. rozš. a přeprac.vyd.* Praha: Portál. ISBN 80-7178-802-3.

VÁLKOVÁ, H., ČERNÍKOVÁ V., a J. FIRŠTOVÁ, 2014. *Aktuální otázky vězeňství*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. ISBN 978-80-7251-426-7.

VETEŠKA, J. a S. FISCHER, 2020. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0731-5.

VETEŠKA, J., 2015. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-898-7.

VETEŠKA, J., 2016. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení dospělých*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1026-9.

Seznam internetových zdrojů

Koncepce vězeňství do roku 2025: Vězeňské služby ČR [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

Trestní předpisy: trestní zákoník, trestní řád, ochrana svědka, výkon trestu odnětí svobody, zabezpečovací detence, výkon vazby, Probační a mediační služba, Rejstřík trestů, soudnictví ve věcech mládeže, zajištění majetku, oběti trestných činů, amnestie, zákon o trestní odpovědnosti právnických osob : novela TZ a TŘ od 1.2.2019 : redakční uzávěrka 1.1.2019. Ostrava: Sagit, 2019. ÚZ: úplné znění. ISBN 978-80-7488-322-4.

Generální ředitelství: Vězeňské služby ČR [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/zahranicni-spoluprace/kulaty-stul-stredoevropskych-vezenskych-sluzeb/>

About ICPA: ICPA, for the Advancement of Professional Corrections [online]. [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://icpa.org/about-us/>

Statistická ročenka 2019. Vězeňská služba ČR [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2020/05/Statisticka-rocenka-Vezeňské-služby-České-republiky-za-rok-2019.pdf>

Vězeňská služba České republiky: Věznice Vinařice [online]. [cit. 2021-03-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-vinarice/wp-content/uploads/sites/38/2018/06/Vnitřn%C3%AD-řád-pro-odsouzené-Věznice-Vinařice.pdf>

KMĚTÍK, Ivo a Pavla KUBÍČKOVÁ. *PENOLOGIE* [online]. Karviná, 2011 [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <http://www.sosoom-zlin.cz/media/skripta/penologie.pdf>

Seznam obrázků

Obrázek 1 Vězeňská infrastruktura

Seznam tabulek

Tabulka 1 Přehled vězněných osob v letech 2009 až 2019

Tabulka 2 Nástup odsouzených do výkonu trestu odnětí svobody v letech 2009 až 2019

Tabulka 3 Věkové složení osob ve výkonu trestu odnětí svobody v roce 2019

Tabulka 4 Umístění osob ve výkonu trestu odnětí svobody za rok 2019

Tabulka 5 Délka výkonu trestu odnětí svobody od roku 2016 do roku 2019

Tabulka 6 Stav chovanců v detenčních ústavech od roku 2017 do roku 2019

Tabulka 7 Věkové složení chovanců v detenčních ústavech

Tabulka 8 Přehled recidivy u chovanců ke dni 31.12.2019

Tabulka 9 Rozdělení chovanců podle rodinného stavu

Tabulka 10 Rozdělení chovanců podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Tabulka 11 Přehled učebních oborů a kurzů v SOU-školní rok 2018/2019

Tabulka 12 Přehled učebních oborů a kurzů v SOU - školní rok 2018/2019

Tabulka 13 Přehled zaměstnanosti odsouzených 2015-2019

Tabulka 14 Standardizované programy zacházení

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření je zcela anonymní. Dotazník slouží pouze pro výzkum v mé diplomové práci v rámci studia na vysoké škole a budu moc vděčná za jeho vyplnění.

Uveďte, prosím, Váš věk:.....

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

základní

středoškolské bez maturity/výuč. listu

středoškolské s maturitou/výuč.listem

vyšší odborné

vysokoškolské

Důvod trestu odnětí svobody:.....

Délka aktuálně probíhajícího trestu:.....

Po kolikáté jste ve vězení:.....

Vysvětlete, prosím, co znamená Program zacházení a k čemu slouží:

Kdo program vypracovává:.....

Z čeho se skládá Váš program zacházení?

Dal Vám někdo rady do života ve výkonu trestu - soc. pracovník / psycholog? ANO-NE, případně KDO?

Myslíte si, že Vás Program zacházení připravuje na běžný život po propuštění? ANO-NE, případně PROČ?

Má podle Vás vzdělávání ve vězení význam? ANO – NE, případně JAKÝ?

Byl jste od začátku informován o vzdělávacích možnostech ve věznici? ANO-NE

Máte možnost získat výuční list nebo maturitu? ANO-NE-NEVÍM

Jaké kurzy nebo vzdělávací možnosti navštěvujete?

Cítíte od vězeňského personálu podporu a motivaci ke vzdělávání? ANO-NE

Máte možnost práce? ANO-NE, případně JAKÉ?

Jaký je Váš program přes den? Jaké aktivity přes den děláte?

Má podle Vás význam trest odnětí svobody? ANO-NE, případně JAKÝ?

Je Váš život ovlivněn covidovou situací? ANO-NE, případně JAK?

Co plánujete po propuštění?

Moc děkuji za vyplnění!